Melek Özlem Sezer

Masal Masal Matitas

Yetişkinler İçin Masal Antolojisi

Antoloji

EVRENSEL BASIM YAYIN

MASLA MASAL MATİTAS

-Yetişkinler İçin Masal Antolojisi-

Melek Özlem Sezer

antoloji

EVRENSEL
BASIM YAYIN

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com
Evrensel Basım Yayın 514

Masal Masal Matitas
Melek Özlem Sezer

Genel Kapak Tasarım: Savaş Çekiç
Kapak Görseli: Ozan Küçükusta
Kapak Uygulama: Devrim Koçlan
© Evrensel Basım Yayın 2012 - Sertifika No 11015
Birinci Basım Ekim 2012

Masalın Aklınca Gidelim

“İkinci düşünceler daha iyidir.” demişti Euripides. Eğer bu doğruysa, masal en bereketli düşün eylemi olarak kabul edilmeli. Ağızdan ağza, bir kıtadan öteki kıtaya, bir dilin kıvraklığından diğerinin ağırbaşlılığına yüzyıllarca dolanıp dururken, kaç kişinin ortak üretimi haline geldiğini hayal etmek bile büyüleyici. Masalın rengi de, iletisi de anlatıcısının dilinde yenileniyor. Ama ayrıca dinleyicinin kişiliğinden, birikiminden, masal anlatıcısına laf atmadaki çevikliğinden ya da o sırada arsızca masaya konan serçeden, rüzgârın bir sonbahar yaprağını savurup birinin saçlarının arasına bırakmasından, tüm anlık olaylardan da etkilenip değişiveriyor. Masal insanın en özgürleştiği anlatım biçimi olduğundan, anlatıcı dinleyicilerle ortak anılara göndermeler yapıyor, başka bir zeminde söylese kafasının uçurulacağı fikirleri alkış alarak anlatıyor, etrafını masalın acar diliyle eleştirirken kahkahalar göğü çınlatıyor. Eğer bu sırada ortaya çıkan buluşlar hoşa gitmişse, anlatıcının diline yerleşiyor, başka bir yerde başka birine de bu eklemelerle anlatılıyor. Her anlatılışında yeni öğelerle buluşuyor, kabullere bağlı olarak bunlar kalıcı hale geliyor ya da unutuluyor. Masal tıpkı insan gibi; yaş aldıkça, hayatla farklı buluşmalar yaşadıkça kişiliği oturuyor.

Ben de bu antolojiyi hazırlarken masalın doğasındaki değişim özgürlüğünü benimsedim. Temel amacım, bir edebi tür olduğu unutulup yalnızca çocuklara dönük anlatılarmış gibi algılanan masalın hazlarını aktarabilmekti yetişkinlere. Ayrıca masal kültürüne dair genel bir bakış sunabilmek. Bu nedenle aynı masalın farklı versiyonlarındaki en hoş parçaları birleştirirken kendi masal algımı da eklemekten çekinmedim. Hatta bazen bütünü belleğe alınamayacak

kadar vasat, ancak çok özel bir öğesinin unutulmasının da büyük ziyan olduğunu düşündüğüm masal parçalarını ona yakışan başka bir masala aktardım. Kurumuş bir ağaçtaki tek görkemli meyveyi alır gibi...

Çünkü hayatla birlikte edebiyat kültürü de değişip zenginleşiyor, arınıyor, fazlalıklarını atmak için silkeleniyor. Çıtanın altında kalanlarsa, ölmeye mahkûm oluyor. Bense hayatın masalı olabildiğince çok kendine katmasını arzuluyorum. İyi okurun da masala yüz çevirmemesini. Bunun için sayısız tekrarları olan masalların en iyi versiyonlarını bulmaya uğraştım ve onları yeniden harmanladım. Edebi, felsefi değerleri yüksek ya da yalnızca eğlenceli olan ama düş gücünü ve dilin olanaklarını genişleten masallarla halk hikâyelerini sunmak istedim. Bu ölçütlere tamamen uymasa da, masal kültürünü yansıttığı için çok tekrarlanan masal türlerinden birer örnek almayı ve kültüre işlemiş klasik masallara kolayca erişilmesini sağlamayı da hedef aldım. Örneğin çok bilinen ama bazı temel öğelerinin atlanıp, erotik edebiyat tarihinde yer alması gerekirken sırf masal kelimesini içerdiği için iyi kitapevlerinde bile çocuk kitaplarının arasına konan “Bin bir gece masalları”nı. Tahir ile Zühre’yi ise Nazım Hikmet’in olağanüstü dizelerini daha iyi anlayabilmemiz için ekledim yalnızca. “Tahir olmak da ayıp değil, Zühre olmak da/ hatta sevda yüzünden ölmek de ayıp değil/ bütün iş Tahir’le Zühre olabilmekte/yani yürekte”

Ben süveydaya alıp da sevdim masalları. İnsan nasıl onu doğuran varlığa karşı yalan yanlış konuşmalara katlanamazsa, ben de o şiddette bir duygu yaşarım masala burun kıvrıldığında. Bu duyguyla da yıllardır yıkıcı önyargıların masal kültürünün paylaşılmasını engelleyen etkisine karşı mücadele ediyorum. Uzun süre şair olarak davet edildiğim etkinliklerde punduna getirip masal anlattım örneğin. Tepkiler farklı anlamlarıyla hoştu. Pek çok

kez “Önce biz çocuk muyuz, masal da neyin nesi dedik ama sonra hoşumuza gitti. Büyük olmamıza rağmen...” dedi dinleyiciler. “Büyük olmamıza rağmen” benim yıkmak için en çok uğraştığım yargılardan. Herhalde Bin bir Gece Masalları erotik anlatılarını çocuklar için tasarlamadı. Ya da Marguerite Yourcenar modern öykü diliyle yeniden yorumladığı masalları topladığı “Doğu Öyküleri”ni çocuklar için hazırlamadı. Masal her yaşta, dahası her tarzdaki okuyucu için eşsiz hazlar, bilgelikler sunar. Bu nedenle masal sevmeyen değil, kendisine uygun olmayan masalları sevmeyen okuyuculardan söz edebiliriz.

Tabii bir de masalın tehlikeli yanları var. Önemsenmediği için özgürce kullanıp bilinçaltına işlediği kodlar, hayatımızı çekilmez hale getiren düşüncelerin yerleşip katılaşmasına sebep oluyor. Bu haliyle de iktidar güçlerinin devamlılığına hizmet ediyor ve cinsler arası barışın önünü kesiyor. Bunu da o kadar ustaca ve zekice yapıyor ki, gözümüzün önünde duranı bile göremez hale geliyoruz. Anne baba tarafından ölüme terk edilme, zorla alıkonulma, yamyamlık, cinayet ve hırsızlık öğelerini atlayıp çocuklar için çekilen bir korku filmini andıran Hansel ve Gretel’i –bilinçaltına nasıl işleyeceğini hesaplamadan– tatlı rüyalar demeden hemen önce çocuklara anlatmamız çarpıcı örneklerden. Bir ölü olan Pamuk Prenses’in iradesi dışında öpülmesinin bizde dehşet yaratması gerekirken romantik duygulara kapılmamız da öyle... Ancak bu masal analiz edildiğinde, masalda hiçbir öğenin rastlantısal olmadığını, bilinçaltı kodlarıyla görünen yüzeyin altına bambaşka ideolojik hikâyeler kurulduğunu görüyoruz. Doğrusu şaşırma bilgisini geliştirmek için harika bir kaynak. Bu nedenle “Masallar ve Toplumsal Cinsiyet” adlı araştırma kitabımı okuyanlar yaşadıkları şaşkınlığın yanısıra dehşete de kapılmış ve kimi zaman çözümü çocuklara masal okutmamakta aramıştı. Ben de onlara masalın gücünü anımsatmaya çalışmıştım.

Bir gücü iyiye de kullanabilirsin, kötüye de. Bu nedenle gücün büyüklüğüne bakmak ve bu gücün doğru biçimde kullanıldığı masalları aramak gerek. Masal ne yazık ki yeterince tanınan bir tür değil, hele ne müthiş hazlar vereceği hiç değil. Ancak iyisini ayıklamak sabır işi. Ben TRT radyolarında yetişkinlere masal anlatırken, altı yüz sayfada bir buluyordum anlatmaya değer bir masalı. Sonrasında bende ay çarpması yaratan bir masal keşfetmek için okuduğum sayfa sayısı epeyce yükseldi. Çocukluğumdan beri iyi bir masal okuyucusu olmama rağmen, bu antoloji on iki yıllık sistematik bir çalışmanın ürünü. Eksiği çoktur, eminim. Ki öyle olması beni yeni keşifler için motive eder. Ama umarım fazlası çok değildir. Ne de olsa bu kitap benim masala duyduğum aşkın ürünü. Ki bazen aşkın gözü kör olabilir. Bazen de neden bir varlığı güzel bulduğunun açıklamasıyla özeldir kişinin seçimleri.

Umarım seversiniz ve benim henüz keşfedemediğim nitelikli masallarla da zenginleşir keşifleriniz. Gökten üç elma düşmüş, düşsün üç elma daha...

SEVGİLİYE MASALLAR

-Masalların aşk gözü-

MEVLÂNA'NIN LEYLA'SI

Bir zamanlar marangoza versen sandalyeye bacak olacak kadar düzgün yeri bulunmaz, yaksan yakılmaz, hadi yansa dumanı kadar ateşi çıkmaz, hasılı etrafının kütük gibi dediği bir adam varmış. Ruhunun yoksulluğunu şansının kusuruna verdiğinden kendini pek beğenir de talihine küfürbaz davranırmış. Ama bunu da içinden yaparmış, çünkü dışından hep başkalarına kusur bulup homurdanmakla meşgul olurmuş.

Derken günlerden bir gün Leyla ile Mecnun'un hikâyesini dinlemiş de sanki o adam gitmiş yerine başka bir adam gelmiş. O kadar etkilenmiş ki bu aşktan günü geceyi, ismini cismini hep unutuvermiş. Ah o da bulsaymış öyle bir güzeli, içi boş sazlar gibi rüzgârla savrulup durur muymuş hiç kalp dediği cehaleti?

Malı mülkü satıp pabucuna taban yapmış, düşmüş yollara. Kentleri, kasabaları aşmış, çöllerden can suyunu emip geçmiş, geçmiş de kıra düştüm sanırken dalgın aklıyla batağa saplanmış. İşte o ayağı o bataktan çıkaracak tek bir güç varmış, bir küçücük söz:

– Bu Leyla nasıl bir güzel ola ki!

Sonunda mendil yapıp katlamış dünyayı, bir ucunu bir ucuna bağlamış, varılmaz sanılan o yere varmış. İlkin çölde "Leyla, Leylaaa!" diye sayıklayan Mecnun'u görmüş de bakakalmış hayretten:

– Bir adamı böylesine mecnun eden bir kadın... Bir Leyla... Nasıl bir güzel ola ki...

Varın Leyla'nın eşiğine geldiğinde, o adamın halini siz düşünün. Bir yandan güzelliğiyle mecnun olup çıkmaktan

korkarak, bir yandan öyle kendinden geçirecek bir aşk umarak girmiş Leyla'nın odasına. Leyla o sırada kanaviçe işlemekteymiş ya, ondan mı ne başı öne eğikmiş.

Adam bir de bakmış ki Leyla kara kuru, pek çirkin bir şey... Sesi öfkeli, sesi alaycı ve iğreti, demiş ki:

– Leyla Leyla dedikleri sen misin? Pek de kara kuru çirkin bir şeymişsin!

Zahmet edip de başını kaldırmamış Leyla. İnsanın önemli olma ihtirasıyla kolayca incinip düşmanına sövme ya da fikrini değiştirme hırsına, cehaletine kapılmamış. Bu adam için küçücük bir duygu harcamaya bile tenezzül etmemiş. Yalnızca...

– Sus, demiş. Sen Mecnun değilsin.

Sonra da elindeki kanaviçeye Mecnun işlemeye devam etmiş. Adam sanki bir toz zerresiymiş de, pencere açılınca uçup gidiverecekmiş.

SÜLEYMAN VE BELKIS

O Süleyman ki kuşların, rüzgârın ve cinlerin efendisi... O Belkıs ki Saba'nın güçlü, akıllı, güzel melikesi... Biri güneşin altındaki her varlığın dilini bilir; biri güneşe secde eder. Süleyman, melikeyle halkının kendi dinine geçmesini ister. Melike bilir Süleyman'ın ve ordularının kudretini, bu nedenle gönlünü değerli hediyelerle hoş tutmaya çabalar. Ancak nafiledir, Süleyman'ın cevabı daha da sertleşecektir.

Ki Süleyman dediğin yalnızca nefes alan varlıkların değil, rüzgârın da dilini bilen; denize ve dalgalara hükmedendir. Dil onda çeperlerini öyle genişletmiştir ki, ölümüne karar verildiği zaman, haber o sırada asasını yemekte olan bir ağaç kurdu aracılığıyla verilir. Ordusu kuşlar, insanlar,

cinlerle baş edilmez bir güce erişmiştir. Büyülü masasındaki ayna geçmişi, geleceği ve bugünü gösterir. Bu yüzden Belkıs tezcanlı korkularla değil de, serinkanlı akılla karşısına çıkması gerektiğini bilir.

Melikenin eşsiz taşlarla süslü, ünlü bir tahtı vardır. Süleyman cinlerin marifetiyle önce tahtı sarayına getirtir, sonra da melikeyi davet eder. Melike rüya gibi geliveren tahtın mucizesinden elbet etkilenir ama önce Süleyman'ın sarayıyla büyülenecektir.

İncedir onun zevkleri, sanata düşkündür ve sarayı dünyanın dört bucağından toplanmış seçkin sanat eserleriyle bezenmiştir. Bahçesi ise görkemiyle nefes keser. Yerler billûrdan yapılmıştır ve bu işte öyle mahir bir sanat gösterilmiştir ki, Belkıs saraya girerken yerdeki billuru derin bir su sanarak, ıslanmasın diye eteklerini yukarı çeker.

İki güçlü hükümdar aşka kapılır çok geçmeden. Derken iki ayrı ülkede yaşayan karı kocayla farklı bir evliliğe dönüşür bu aşk. Süleyman yöneticilik hünerleri dillere destan eşinin ülkesini bırakmasını istemez. Çift, Süleyman'ın can yoldaşı Hüt Hüt adındaki kuş aracılığıyla haberleşir ve buluşmak için Bursa'yı seçer. Süleyman melikesine Bursa'da köşkler, kaplıcalar yaptırır.

Süleyman ve Belkıs zekânın ince oyunlarıyla, tatlı çekişmelerle zenginleşen bir aşk yaşar. Belkıs bilmeceler sormaktan hoşlanır sevgilisine ve Süleyman'ın tutkusu, bu kadının eşsiz akıl gücüyle daha da perçinlenir. Bir gün Saba Melikesi, bulduğu oyunun hınzırlığından hoşnut, sevgilisini içinde binlerce yapma çiçeğin olduğu bir odaya getirir. Ve der ki:

– Burada binlerce yapma çiçeğin arasında tek bir gerçek çiçek var. Senden onu bulup, bana vermeni istiyorum.

Bir oda ki binlerce kusursuz taklitle dolu! Süleyman bir ona dokunur, bir bunu koklar, işin içinden çıkamaz. Çatılan kaşları ağrımış, bedeni terden sırılsıklam olmuştur. Nefessiz kaldığı için melikeden camı açmasını ister. Ve hemen arkasından da tek gerçek çiçeği bularak, Belkıs'ın avuçlarına bırakır. Şaşırır melike:

– Bunu nasıl yaptın Süleyman?

Bir yaprağın diğerinin üzerine kapanışı kadar ince, sade gülümser Süleyman.

– Basit. Pencereden giren arıyı takip ettim.

Hikâye hoştur hoş olmasına ya, sorusu kendisinden çok daha güzeldir:

Binlerce yapma çiçeğin arasındaki tek gerçek çiçeği arayan Süleyman olmak mı zor, yoksa binlerce yapma çiçeğin arasındaki tek gerçek çiçek olmak mı?

Diyor ki biri, bence arı olmak daha doğru.

KARŞILAŞMA

Bir zamanlar Çin'de güzelliği kiraz çiçekleri kadar ferah, sevimli bir kız yaşardı. Evin tek çocuğu olmasına rağmen yalnızlık nedir bilmemişti. Yetim kalan kuzeni onlarla birlikte yaşıyordu. Kız bütün zamanını zeki ve yakışıklı kuzeniyle geçirirdi. Çocuğu çok takdir eden amcası da ileride onu damadı olarak kabul edeceğini söylemişti. İki çocuk bu sözü zihinlerine kazıdı ve gençliğe ulaştıklarında sevgileri aşka dönüştü. Ama ne yazık ki bu aşkı fark edemeyen tek kişi, kızın babasıydı. Bir memur kızla evlenmek isteyince, baba önceki sözünü unutmuş ya da artık önemsemiyor olduğundan bu evliliğe rıza gösterdi.

Kız güze kapılmış gibiydi. Aşkıyla evlatlık görevleri arasında bocalayarak derin bir kedere gömülmüştü. Delikanlı ise sevdiği kızın başkasıyla evlendiğini görmektense memleketini terk etmeye karar verdi. Amcası onu caydıramayınca, oğlana bir tekne ve para verip uğurlar diledi.

Delikanlı ertesi gün denize açıldı. Ancak kıyıdan henüz insan sesi kadar bile uzaklaşmadan gözlerinden yaşlar boşandı. Ağlamaktan öyle yoruldu ki, yolculuğunu günün ilk ışıklarına erteledi. Gece yarısı kıyıdan gelen ayak seslerini işitti.

– Kimdir o, geceyi bölerek yürüyen, diye seslendi.

Kız cevap verdi:

– Geceyi tamam kılmak için geldim.

Yeniden birleşen çift, kimsenin onlardan haber alamayacağı uzak bir diyara gitti. Mutluluk dolu beş yıl geçti, iki çocuklarıyla aydınlık günler yaşadılar. Bu mutluluğa gölge düşüren tek şey, ailesinden haber alamayan genç kadının üzüntüsüydü. Kocası bu beş yılın geride bıraktıkları öfkeyi silmiş olabileceğini düşünüyordu. Artık çocukların dedeleriyle ninelerini görme zamanı gelmişti.

Tekne memleketlerine vardığında, genç adam karısının ellerini öptü. “Onları nasıl bir ruh hali içinde bulacağımızı bilemeyiz.” dedi. Önden gidip duruma göz atacağını, onu teknede beklemesini söyledi. Eve varınca, amcasının önünde saygıyla diz çöküp af diledi. Şaşırdı ihtiyar:

– Sen ne diyorsun? Gittiğin gün kızım komaya girdi. Beş yıldır yatağında ve değil ayağa kalkmak bir kez olsun parmağını bile kıpırdatmış değil.

Genç adam ısrar edince, ihtiyar tekneye bakmaları için iki nedime gönderdi. Nedimeler kızı teknede, ışıl ışıl gözlerle onlara bakarken buldu. Aynı anda haberleri işiten komadaki kızın da gözlerinde ışıklar çaktı, kalktı, giyindi, tek kelime etmeden tekneye doğru yürüdü.

İki kız kıyıda buluşup birbirlerine sarılınca, iki beden birleşti. Tıpkı eskisi gibi gençlik ve neşe dolu tek bir bedendeydiler şimdi. Anne baba söylentiye yol açmamak için bu sırrı sakladı ve âşıklar birlikte kırk yılı aşkın mutlu bir yaşam sürdüler.

TENCERECİK

Bir varmış, bir yokmuş. Bir görünür, bir kaybolurmuş, bulana kadar peşinde koşan yorulurmuş. Çok masal varmış, saysan sayılmazmış, hepsini bir odaya koysan sığmazmış. Bazıları ömre bedelmiş, bazıları da birbirine çok benzermiş, benzersiz olanı bulmak nice nice zormuş. İyi masal varmış, kötü masal varmış. Ne dediğini düşünmeyen, cümlesini düzgün kurmayan masallar çok ayıplanırmış. Onun için güzel bir masal bulanların onu herkese anlatması sevapmış. Hele kendi masalını yazsan daha da tatlıymış. Masalların kimi hayat bilgisi, kimi edebi zevk verirmiş, kimileri de eğlenceliymiş. İşte bu da hayale sınır koymayan, olura olmaza bakmayan çapkın bir Anadolu masalıymış.

Mış mış mış... Bir zamanlar pek fakir bir ana kız varmış. Ana gece sabaha kadar iplik eğirir, şafak vakti yorgunluktan ipliklerin dibine yığılıp kalır; kız da bunları sarar, sarar, sarar yumak yapar, yumakları bir sepete atar, sepeti koluna atar, pazarın yoluna düşüverirmiş. O rengârenk ipliklerle sepetini gören, baharın toy günlerinde kırlar ışıl ışıl çiçekleriyle bu sepete saklanmış sanırmış.

Kız pazara giderken kırları düşündüğünden değil a, öyle bir ağır ağır yürürmüş ki sorma. Çünkü açlıktan midesi sırtına yapışmış olurmuş. Onca ipliği satıp da alabildiği ise, borcu harcı ödedikten sonra anca bir topan ekmekle bir yumruk peynir olurmuş. Kim bilir kaç evde yemekler hiç düşünmeden çöpe atılır ya, o evde şuncacık ekmekle peynir bile altın kadar değerliymiş. Bir lokma ekmek, tadı damakta uzun uzun gezinsin diye kırk hamlede çiğnenirmiş.

Neyse biz dönelim, pazarda tini mini yürüyen kıza... Ana aç açına bekleyedursun, kız bütün iplikleri satmış, evin ihtiyaçlarını görecekken, aa o da ne? Bir tencerecik ışıl ışıl bakmasın mı kızın gözüne gözüne? Kız kısmının arada tuhaf huyları, olmayacak şeylere vurulduğu olur ya, bu kız da tutmuş, bu tencereciğe vurulmuş. Şu dünyanın akıl almaz işlerine bak! Kız evde yemek, alacaklılarda sabır yok diye aklına getirmeden, bütün parasını bu tencereciğe vermiş, gelmiş.

Ana dilini damağında yuvarlata yuvarlata beklerken, bir de bakmış ki kız elinde bir tencere, bakıyor boş boş yüzüne. Ananın sinirleri çıkmış haliyle tepesine, damarları ata ata bağırmış kızına:

– A benim şapşal kızım, nerede yitti gitti aklın? Evde bir lokma ekmek yok, bende derman yok. Hadi şu tencereye su koysak, içine de bir tutam tuz atıp çorbadır diye yutsak, bir tutam tuzumuz yok! Hadi desek ki, bir kaşık şeker atsak da suya hoşaftır diye midemizi kandırsak, bir kaşık şekerimiz yok! Sende ar yok, akıl yok!

İşte böyle kızmış da kızmış, tencereciğe baktıkça sinirden suratı patlıcan gibi morarmış, kadına havale basmış. O sinirle tencereciğin karnına bir tekme atmış, sokağa yuvarlamış.

Tencerecik ne yapsın, aman kapağım kaybolmasın diye yüreği ağzında tıngır mıngır bir oraya, bir buraya, tozda,

çamurda, vın vınnn bayır aşağıya yuvarlanmış ha yuvarlanmış da, en sonunda küt diye kapaklanmış kalmış sokağın ortasında.

O sırada da ebe hanım iki kız, bir oğlan, topaç gibi üç çocuk doğurtmuş, alnının terini sile sile eve dönüyormuş. Bir de bakmış ki sokağın ortasında bir tencerecik. Bu tencerecik de artık nasıl bir gönül çelense, görür görmez ebe kadının kanı buna kaynamış.

– Aa demiş, bu ne güzel tencerecik böyle! Bunu alsam yunsam, yıkasam, aklasam, paklasam, içine de şöyle bir güzel dolmacık sarıp, afiyetle hapur hupur yutsam...

Aman bir de ovmuş ovalamış ki bunu, tencere değil ay parçası mübarek! Bir ışıl ışıl parlıyor ki sorma, sanırsın civan delikanlı görmüş genç kız gibi işveleniyor. Neyse işte, ebe hanım tencereciği koymuş karşısına, başlamış dolmacıkları sarmaya. Ama ne dolma, ne dolma!

Daha pek toy, pek körpecik, yeşil mi yeşil taze asma yaprakları, efendime söyleyeyim onların ekşi ekşi tadı daha şimdiden ağız şapırdatıyor. Şöyle bir avuç kuru nane, sonracığıma ince ince kıyılmış maydanoz, yeşil soğan, taze reyhan, etin o kekikli tadı, az biraz pirinç, dalından yeni koparılmış mis gibi domatesler, bir parça tereyağı, erisin diye üzerine azıcık kaynar su, bunlar cihan cevheri gibi bir güzel yoğruluyor. Aman aman aman, o taze reyhanın, o mis gibi domateslerin kokusu insanı kendinden geçiriyor!

Ebe hanım daha pişmeden dolmacığın kokusuna baygın, ağzının suları aka aka tencereciği ateşe koyuyor, ocağın dibine de bir kilim atmış, onun üzerine kıvrılıyor. Böyle bir dolmacık girmişken insanın aklına, başka iş yapabilir mi hiç? Bari diyor, kokusunu ala ala rüyamda yemeye başlayayım şu dolmacıkları. Fokur da fokur tencerecik kaynıyor, dolmacıklar pişiyor. Tam ebe karı tencereciği tutmuş iki kulacığından yer sofrasına koyuyor ki, aa o da ne?

– Tak, tak, tak! Tangur tungur tak!

– Amanın kapıyı yıkacaksınız, ne var?

– Ebe hanım koş! Bizim hatun beşiz doğuruyor, çatladı çatlayacak. Bağırıp çağırmasından vallahi kıyamet kopacak!

Ebe kadın ne yapsın, rüzgâr gibi vınn koşmuş doğuma, aklında da dolmacıklar varmış hâlâ. Ebe bir, iki, üç, dört, beş diye diye kızancıkları doğurtadursun, tencerecik ne yapsa beğenirsin? Sağına bakmış, soluna bakmış, yukarı bakmış, aşağı bakmış. Açık kapıdan tıngır mıngır, tıııngır mıııngır yuvarlanmış, o bayırdan, bu düzden yuvarlana yuvarlana kızın kapısına varmış.

– Tak, tak, tak!

– Kim o?

– Tencerecik.

– İçinde ne var?

– Dolmacık.

– Gel tencerecik içeri!

Ana kız açmışlar tencereciğin kapağını, o mis gibi kokan reyhanıyla, nanesiyle hapur hupur yutmuşlar dolmacıkları. Artık günlerdir kuru ekmekten başka şey görmeyen midecikleri, o dolmacıkların akıl almaz, sözle anlatılmaz lezzetiyle zil takıp oynamaya başlamış. Efendime söyleyeyim ağızlar şapırdatılmış, parmaklar yalanmış, tencereciğin dibi sıyrılmış, ayna gibi yapılmış, şişen karıncıklar ovalanmış... Ana kız o keyifle bir de güzel uyku çekmek istemiş ama önce bunların tuhaf huylarından sual olunmaz ya, atmışlar tencereciğin karnına bir tekme, hayda yallah sokağa...

Bizim tencerecik başlamış yine tıngır mıngır, tıngıııır mıngıııır sokaklarda yuvarlanmaya. Yuvarlanmış yuvarlanmış gitmiş elmaslı incili pabuçların dibinde küt yere kapaklanmış. O sırada da Valide Sultan'la dadısı hamama gidiyormuş. Valide Sultan bakmış buna, dönmüş dadıya, demiş ki:

– Kız dadı, baksana bu ne güzel bir tencerecik. Hazır hamama gidiyorken, bunu da alsak, orda yunsak yıkasak, aklasak paklasak, sonra da saraycığımıza götürsek...

Almışlar tencereciği, yunmuşlar yıkamışlar hamamda. Bir de bakmışlar ki, tencere değil, hazine kutusu mübarek! Öyle bir alımı, edası var. Valide Sultan'ın da üstü başı dizi dizi mücevherat. Altınlarını, elmaslarını, zümrütlerini, safirlerini, incilerini, cicilerini bicilerini bir bir çıkarıp koymuş tencereciğin içine, bırakmış dadının kucağına, sonra da cuuup atlamış havuza.

Valide Sultan havuzda cup cup eğleşedursun, hani hamam da buharlı buharlı pek de sıcak ya, dadının içi geçmiş, uyuyakalmış. E bizim tencerecik de malum, fırsatçının teki. Sağına bakmış, soluna bakmış, aşağı bakmış, yukarı bakmış, bıcı bıcı yapan Valide Sultan'a, hor hor horlayan dadıya bakmış. Vınn demiş kaçmış. Sokaklarda tıngır mıngır, tıngır mıngır yuvarlana yuvarlana gitmiş yine kızın kapısına varmış.

– Tak, tak tak!

– Kim o?

– Tencerecik.

– İçinde ne var?

– Cici bici incicik.

– Gel tencerecik içeri!

Kız zaten güzelmiş ya, o altınları, elmasları, zümrütleri, pırlantaları, cicileri incileri takıp takıştırınca da ay ay aman bir güzel olmuş, bir güzel olmuş. Tencereciğin bile yüreciği hop hop hoplamış da yerinde tıngır mıngır tıngırdamış, el şaklatır gibi kapağını şıngırdatmış. Kız bakmış buna “Hadi ordan be!” demiş, karnına bir tekme vurmuş, yallah sokağa.

Bizimki başlamış yine tıngır mıngır yuvarlanmaya, sonunda küt diye devrilmiş kalmış yolun ortasında. Gece kimse yok sokaklarda, bak aya, bak yıldızlara, böyle böyle sabahı etmiş.

Ertesi gün Şehzade hamama gidiyormuş, bir de bakmış ki ayağının dibinde bir tencerecik. “Aa” demiş lalaya. “Bu ne güzel tencerecik böyle! Bunu alsak, yunsak yıkasak, aklasak paklasak sonra da saraya anacığımıza götürsek ne hoş olur.” Almışlar, tencereciği gitmişler hamama. Lala bunu bir güzel yunmuş yıkamış, aklamış paklamış kurnalarda, sonra da atmış bir kenara.

Derken efendim Şehzade başlamış soyunmaya... Tencerecik de çaktırmadan bunu izler dururmuş. Şehzade atlamış havuza, sularda bile bir dalgalanma ki sorma! Aman aman aman... Gözler badem, kaşlar keman... Bilmem ki yanakların biri mi, öteki mi daha yaman. Oğlan zaten güzelmiş ya, bir de yıkanıp çıkmış ki sanırsın ay doğuyor. O oğlandaki kaşlar, o oğlandaki gözler, o oğlandaki dolunayla sırlanmış gibi apak ten, vay anam vayy, görenin içini bir hoş ediyor. Bizim tencerecik de “Yaradana kurban, aydan güzel ay oğlan!” diyor, hoooop oğlanı içine çekiyor, kapağını sıkıca kapatıyor. Aman kimse görmesin diye bir telaş, alıp kaçırıyor. Tıngır mıngır, tıngır mıngır yuvarlana yuvarlana kızın kapısına varıyor.

– Tak, tak tak!

– Kim o?

– Tencerecik.

– İçinde ne var?

– Kocacık.

– Gel tencerecik içeri!

Kız tencerenin kapağını bir de açmış bakmış ki ne görsün? Ay ay ayyyh! Aman aman aman! Ayın on dördü ne ki! Vayy olsun, vaylar olsun aydan parlak ayoğlanın cemaline, hele bir bak da belanı bul o iri iri, ışıltılı gözlere. Kızın içinden ılık ılık bir şeyler akmış ki vallahi sel gibi, oğlanın göğsüne kapanmamak için zor tutmuş kendini. Şehzade de kızın uzun, gölgeli kirpiklerine, onların böyle yelpaze gibi salınmasına bakakalmış, az kaldı bayılacakmış. Kız zaten güzelmiş ya, valide sultanın altınları, elmasları, zümrütleri, pırlantaları, incileri, cicileri bicileriyle güzelliği daha da bir ışıldamış. Velhasılı kibrit kava ha dokundu ha dokunacakmış. Tenleri kamaşır, kalpleri güm güm atarmış. Ben diyeyim beş, sen de on saat, öteki desin herhalde bir ömür kadar bunlara bakışaduracaklarmış ki, artık oğlan dayanamamış, fırlamış tencerecikten dışarı, varmış kızın yamacına demiş ki:

– Kız bana varın mı?

Kızın teni alev alev yanar, dudakları su der kavrulur, kalbi sendeleye sendeleye atar ammaaa aklı da olduğu yerde durumuş. Demiş ki:

– Bak Şehzadem beni yanlış anlama, iyisin, hoşsun, yakışıklısın, civansın, ayın on dördünü güzellikte çırak çıkarısın, üstüne bir de varlıklısın, bugün şehzadesin, yarın bir gün baban ölünce padişahsın. Hepsini boş ver, beni bir bakışınla saman gibi yakmaya da yakarsın amma... Yarın bir gün tutar Nataşalara gidersin, saçlar sarı, gözler mavi, sepete koyun getirin üç beş tanesini der, beni canımdan edersin. E aşüfteliğin tadını alınca da durmaz, hani bunun

esmeri, sarı benizli çekiği, kızıl saçlı dilberi der, haremini cariyelerle doldurur, benim canımı da cadı kazanında yakarsın. Şimdi beni sevdiğini söylüyor gözlerin ama ben yarın bir gün ne olur onu da merak ederim. Ağzının ettiği lafı kalbin de söylüyor mu bilmek isterim.

Demiş, böyle işveli işveli, yavru kedi gibi gitmiş şehzadenin göğsüne sokulmuş, kulacığını kalbine dayamış. Aman aman bir de bakmış ki, şehzadenin kalbi küt pat şöyle atmasın mı?

– Kız! Ba! Na! Va! Rın! Mı?

Eh kalbi, dili, gözleri, niyeti bir olan adama nazlanmak olur mu? Kız da bir oh çekmiş, bir sevinmiş, demiş ki:

– Aldım ülennn seni!

Öyle kırk gün, kırk gece düğün yapmamışlar. Neden dersen, etrafta kim var kim yok bir an önce gitsinler de baş başa kalalım, birbirimizin koynundan hiç çıkmayalım demişler. Gün gece teni tenle harmanlamışlar da birbirlerine doyamamışlar.

E tüm bunları pek güzel yapmışlar da; tencereciği niye başköşeye koyup bir daha karnına bir tekme, sokağa atmamışlar? Hep onların yüzünden evde kalmış, kapısına bir tencerecik varmayan kızcağızlar.

TAHİR İLE ZÜHRE

Göz alabildiğine uzanan bahtı yaldızlı kent, o kente bakan zümrüt taht, altın kadeh, ince ney...

Pek güzel, pek güzel de içecek şarabın olmadıktan sonra kadehe ne gerek? Padişah şadırvanların arasından güvercin adımlarıyla geçerek tüm bu şaşaayı unutturan küçük bir odaya çekilmiş, sırrı dökülmüş aynaya bakıyordu. İri

kandamlaları akıyordu gözünden her baktığında. Oysa öyle bir şey olmadığını kendisi de biliyordu. Yalnızca mutsuzluğuna kaftan biçmekti onunki. Her şeye hükmediyordu da, ‘ol deyince olan’ şeylerin arasında bir çocuk yoktu işte.

Aynı dertten kavrulan vezir aynada padişahı görerek yanına geldi. Sonra birlikte padişahın kent dışındaki bahçesine gittiler. Sessiz ve kendini aşındıran bir yürüyüş için... Ne ki o ıssız yerde karşılarına çıkmayı bilen derviş, dertlerini de biliyordu elbet.

– İkiniz de evlat için niyet etmişsiniz. Padişahım senin bir kızın olur, vezirinin de bir oğlu ama sebepsiz olmaz, dedi.

Gözleri yeşillendi padişahın:

– Aman derviş, dedi. Ne olursa senden olur.

Derviş koynundan bir elma çıkardı, ikiye böldü. Padişahla vezirine bu yarım elmaları verip kızın adını Zühre, oğlanın adını Tahir koymalarını söyledi. İkiye bölünen elmanın birleşmesi için uyardı padişahı:

– Eğer onları ayırırsan, başlarına öyle haller gele ki, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Leyla ile Mecnun, Arzu ile Kamber gibi kıyamete kadar söylene!

Padişah dervişe vermek üzere koynundan altın kesesi çıkarıyordu ki, derviş yel olup kayboldu.

O gece Tahir ile Zühre’nin anaları hamile kaldı. Göz açıp kapayıncaya kadar da dokuz ay on gün tamamlandı. Kardeş gibi birlikte uyur birlikte uyanırdı çocuklar. Birbirlerini görmeseler, feryatlarından durulmazdı. Zaman çemberini çevirip ilerledikçe, Zühre’nin kalbi Tahir’e başka türlü bakar oldu. Ama Tahir onu kardeşi bildiğinden aşkına yanıt vermedi. Zühre Tahir’e aşk ateşi düşürmesi için yalvardı

Tanrı’ya. Ve ateş düştüğü yeri delilikle yaktı. Gençler Zühre’nin kent dışındaki bahçesinde buluşuyordu.

Tahir Zühre’ye dedi ki:

– Ey benim Zühre’m, eğer ben dünyada senden başka yar seversem muradıma ermeyeyim; sen de başkasına gönül verirsen, Tanrıdan dilerim ki, o mutluluk seni perişan etsin!

Zühre de ona dedi ki:

– Tahir kaşların kara, her bir teli gönlümde ayrı yara, ben sözümden dönmezem, çekseler beni darağacına.

Ne ki onları gören Arap kölenin muradı başka idi. Âşıkların halini Hanım Sultan’a bildirdi. Sultan kızını allı pullu şehzadelere saklamış, razı gelir mi hiç Tahir’e? Padişahsa dervişe verdiği sözde hâlâ, düğün dernek kurulsun der ama hatun inatçı. Kocasına büyülü sular içirip Tahir’den nefret etmesini sağladı. Yetinmedi, ölüm hükmüne kadar vardırdı işi. Vezir yalvarıp yakarınca, Tahir darağacından kurtuldu ya, Mardin’de bir zindana kapatıldı. Sevgiliden ancak gelip geçen kervanlar aracılığıyla haber almaktaydı. Açılmayan kapıdan, olmayan pencereden yedi yıl sonra Hızır içeri girdi ve dedi ki Tahir’e:

– Serbestsin, var git sür atını sevgiline!

Tahir pencerenin altında, Zühre ister ki kement atıp alsın sevgilisini koynuna. Ama yâr gelemedi yanına. Biri yukardan, biri aşağıdan ağlaşırken Padişah’ın adamları Tahir’i fark edip pusuya yattı. Tahir hepsini öldürdü. Baktılar olacak gibi değil, beş yüz, o da olmayınca bin asker saldılar üzerine. Zühre Tahir’in canının bıçağın ucuna yürüdüğünü anlayınca, teslim olması için yalvardı. Rıcacılardan etkilenen padişah Tahir’i öldürmedi ya, sandığa kilitleyip salın üzerinde nehre bıraktı.

Zühre, salın Göl Padişahı'nın ülkesinden geçeceğini düşünerek padişahın kızlarına mektup yazmıştı. Kızlar Tahir'i kurtardı kurtarmasına ama aşklarından da birbirlerine düştüler. Üç narın üçü de çatlamıştı ve tanelerini Tahir'in üzerine saçamazlarsa onu öldüreceklerine yemin ettiler.

Derken dönüverdi devran, Hızır yine imdada yetişti, delikanlıyı kurtarıp dadısının evine getirdi. Tahir daha kapının eşiğine ayak vurduğu sırada çalan davulun zurnanın sesiyle şaşkına döndü. Zühre bir padişah oğluyla nikâhlandırılmıştı. Çaresiz, kadın kılığına girerek haremdeki düğüne katıldı. Oradaki kızlarla beyit söylerken Zühre onu tanıdı ve gerdek gecesinde hem kendisini, hem de kocasını zehirleyerek öldüreceğini söyledi. İşte tam bu sırada sevgilileri ayıran Arap köle de Tahir'i tanıdı. Bu sefer Padişah Tahir'i öldürmeye kesin kararlıydı. Ne ki araya bilginler girerek dervişe verdiği sözü hatırlattı.

Padişah Tahir'e "Zühre'nin adını anmadan üç beyit söylemeyi başarırsan, sözümü tutacağım." dedi. Tahir üçüncü beyit için ağzını açmışken, o sırada hamamdan dönmekte olan Zühre'yi gördü. Görmesiyle de kendinden geçti ve Zühre'yi aya değil, ayı Zühre'ye benzeten bir beyit okudu. Bunun üzerine son belli oldu. Cellât kesilecek boyun kendisinmiş gibi başını yere eğdi:

– Emir padişahımındır.

Zühre hem sevgilisinden olmuştu, hem de aklından. Bu sefer hainler dedi ki padişaha, Zühre Tahir'in bedeninden bir parça yesin ki oynayan aklı yerine dönsün. Zühre dellendi:

– Dert verdikleri yeter, bir de çare vermesinler!

Yârin bedenine kapanıp canını orada bıraktı Zühre. Ve anlaşıldı ki o zaman kötülük de sebepsiz değildir. Sevgilileri ayırmak için elinden geleni ardına koymayan Arap köle, âşık

olduğu kadının peşinden gitti. Hançerini çıkardı, canını teslim etti.

İki yarım elmayı birleştirdiler mezarda, Arap köleyi de başuçlarına gömdüler. O günden beri birinden ak, birinden al iki gül biter bu döşeklerden. Diğeri ise bir karaçalı olur aralarına girer, dalları birbirine kavuşturmaz. Karaçalıyı ne zaman kesseler, bir daha biter. Ama ne vakit ki âşıklar onlara dua eder; rüzgâr biri ak, biri al iki gül koparıp bir kuytuya sürükler ki âşıkların ruhları doyasıya öpüşsünler.

40. MUM

İnsan çok acı bir olay yaşadığında, sevdiği birini yitirdiğinde ya da o ilişki kendiliğinden yitip gittiğinde, bir ismin anlamı değiştiğinde, çok sevilen bir beden ölümün kıyısına çekildiğinde kalbinde kırk tane mum yanarmış. Zamanla bu mumlar teker teker sönermiş. Alevle birlikte acı da azalırmış. Ama bir mum hep yanarmış.

İyi ki de yanarmış. Çünkü o yaşadığımızın kanıtıymış...

AŞKIN TUHAF HALLERİ

-Haleti ruhiyesi bozuk masallar-

ŞAH ŞEHRİYAR'LA KARDEŞİ

ŞAHZAMAN'IN ÖYKÜSÜ

Rivayet edilen odur ki, bir vakitler ömrün ve anın akışı içinde, Sâsânilerden, Hint ve Çin adalarını gölgesi kılmış bir hükümdar, bu hükümdarın da iki oğlu varmış. Birinin ismi şehrin efendisi, diğerininki zamanın ve asrın efendisi anlamına gelirmiş ki, ikisi de isimlerini hak eden yüce ve adaletli, halklarının kalbine şan olmuş hükümdarlarmış. Yirmi yıldır ikisi de kendi ülkelerini yönetiyormuş ve servetle saltanatın doruğuna varmış bulunuyorlarmış. Günlerden bir gün Şah Şehriyar, kardeşi Şahzaman'a karşı içinde şiddetli bir özlem duymuş. Vezirinden, kardeşinin ülkesine gidip onu davet etmesini istemiş. Vezir "İşittik ve itaat etik." diyerek yola çıkmış. Şahzaman'ın sarayına ulaşıp huzuruna çıkmış ve barış içinde bir yaşam diledikten sonra ağbisinin sözlerini iletmiş. Şahzaman da "İşittik ve itaat ettik" diyerek maiyetiyle birlikte yola çıkmış. Ancak konakladıkları yerde ay büyüyüp de ışığını gözüne vurunca, bir şey unuttuğunu fark ederek sarayına geri dönmüş. Kaderin kaypaklığına, gecenin oynaşlara açtığı riya mağaralarına lanetler olsun!

Orada, karısını kölelerinden bir zenciyle, terini bıraktığı yatağın örtüsü üzerinde uyur bulmuş. O an dünya sanki sıkışmış sıkışmış da, küçülüp demirden bir top haline gelip başına vurmuş. "Ben daha yolculuğa çıktığım ilk gün karım bunları yaparsa, ağbimin yanında kaldığım sürede kim bilir neler yapmaz?" diyerek çekmiş kılıcını, ikisinin de başını oracıkta, yatağın üzerinde yuvarlanır bırakmış. Karısıyla aşığını öldürür öldürmez de geri dönmüş ve gece gündüz demeden, bir kahve içimi dinlenmeden ağbisinin ülkesine doğru yol almış.

Şehriyar, gelişi için bayram günü gibi süslettiği şehirde kardeşini coşkuyla karşılamış. Ne ki derdini anımsadıkça Şahzaman'ın yüzü sararıp soluyor, görkemli ziyafet

sofralarına birer tablolarmış gibi bakıp geçiyormuş. Şehriyar günlerdir yüzüne yara izi gibi yapışan bu bitkinliğin sebebini sorunca; içinde işleyen bir yara olduğunu söylemiş ya, yaranın adı diline yanaşmamış. Şehriyar kardeşine iyi gelir düşüncesiyle, sürek avına çıkmayı teklif etmiş. Kardeşi buna da yanaşmayınca ava yalnız gitmiş.

Böylece Şahzaman sarayda yalnız kalmış ve pencereden bakarken, yengesinin görkemli güzelliğiyle güneş gibi parıldayarak bahçeye çıktığını görmüş. Yanında da yirmi bir erkek ve yirmi kadın köle varmış. Havuzun yanına gelince hepsi birden çırılçıplak soyunup birbirlerine karışmışlar. Şahın karısı “Ya Mesud, ey Mesud!” diye haykırmış ve o anda iri kıyım siyah bir köle kadını yere yatırmış. Bu işareti alan diğer köleler de aynı şeyi yapmışlar. Gün batıncaya kadar da öpüşüp kucaklaşmayı sürdürmüşler.

Gördüklerinin yanında kendi felaketini karıncanın içtiği su kadar küçük gören Şahzaman o günden sonra kederinden sıyrılmış, neşeyle yiyip içmeye başlamış. Şehriyar kardeşindeki değişimi fark ederek nedenini sorunca da “Sevgili ağabeyim sana yüzümün neden sararıp solduğunu anlatacağım, ama sonra yanaklarıma yürüyen ve bana yeniden yaşam veren kanın nereden geldiğini açıklamamı isteme benden!” demiş. Şehriyar’sa derdi dinleyince dermana iyice meraklanmış ve öyle ısrar etmiş ki kardeşi tüm gördüklerini anlatmak zorunda kalmış.

Olan biteni kendi gözleriyle görmek isteyen Şehriyar ertesi gün tellallarla ava çıkacağını duyurmuş ve kılık değiştirerek sarayına geri dönmüş. Karısını, bahçede havuzun kenarında, köleleriyle aynı sefahat âlemini gün batasıya sürdürürken izlemiş. Bunun üzerine kardeşine “Haysiyetsiz saltanat olmaz!” diyerek, kendilerininkinden daha kötü bir baht olup olmadığını öğrenmek üzere yola çıkmayı teklif etmiş. İki kardeş gizlice saraydan ayrılarak gece gündüz demeden yol

almışlar. Derken deniz kenarındaki bir çayırda, bir tatlı su kaynağı bularak, orada dinlenmişler.

Birden deniz kaynamaya başlamış ve siyah bir bulut sütunu göğe doğru yükselerek bulundukları çayıra yönelmiş. İki kardeş korkup ağaca tırmanmışlar. Siyah bulut, başında sandık taşıyan kocaman bir ecinniye dönüşüp üzerinde oturdukları ağacın altına gelmiş. Sandığı açmış, içinden bir kutu çıkarmış. Kutudan güzelliğinin tek bir anı kırk şairi kırk yıl uğraştıracak eşsizlikte bir genç kız çıkmış. Ecinni kıza “Ey ipeksi şeylerin sultanı, ey düğün gecesi gerdek yatağından kaçırdığım! Biraz dizlerinde uyumak isterdim.” demiş.

Ecinni dizlerinde uykuya dalınca, genç kız bir ceylandan ödünç alınmış güzelliğiyle gözlerini ağacın tepesine çevirmiş. Onları işveli bir ifadeyle süzmüş ve işaretlerle iki kardeşe ağaçtan inmelerini söylemiş. Onlarsa “Allah seni korusun! Ama bizi bu korkulu işten bağışla.” diyerek buna razı olmamış. Kız “Allah sizi de korusun.” demiş. “Ama hemen aşağı inmezseniz, ifriti uyandırırım.” Kız onlardan güçlü mızraklarıyla gelip onu delmelerini istediyse de, onlar bu tehlikeli işten korkmuşlar. O zaman kız cebinden bir torba, torbadan da üzerinde beş yüz yetmiş beş mühürlü yüzük dikili bir gerdanlık çıkarmış. Bu yüzükler onunla ifritin boynuzları üzerinde çiftleşenlere aitmiş.

İfrit, gerdek gecesi kaçırdığı bu genç kızı yedi kat zincirlediği bir sandığın içindeki kutuya, sandığı da azgın dalgalarıyla kudurgan bir denizin dibine koymuş. Ne ki kadınların bir şeyi istediler mi ne olursa olsun yapacaklarını bilmiyormuş. Genç kız kadınların elinde erkeklerin ne denli hükümsüz kaldığını ve Âdem’i cennetten kovdurmak için iblisin kadını kullandığını anlatarak konuşmasına devam etmiş.

İki kardeş, ifritin başına gelenler bizim için teselli olmalıdır diyerek oradan ayrılmış ve her biri bahtlarının atını kendi

ülkesine sürmüş. Şehriyar sarayına döndüğünde, karısının da, onunla sefahat âlemi yapan kölelerin de başını vurdurmuş. Ve elinde kan kokusu vezirine her gece kendisine bakire bir genç kız bulmasını emretmiş. Üç yıl boyunca her gece koynuna bakire bir genç kız alıp, sabaha da başını boynundan etmiş. Öyle ki ülkedeki tüm genç kızlar ya ölmüş, ya çareyi kaçıp gitmekte bulmuş da; günlerden bir gün şaha götürecek tek bir genç kız bile kalmamış. Vezir çaresizlikten kıvranarak, başı şahın korkusuyla tıngırdayarak eve gitmiş.

Bu vezirin güzellikte, çekicilikte nam salmış, Şehrazad ve Dünyazad adında iki kızı varmış. Birinin ismi kentin kızı, diğerininki dünyanın kızı anlamına gelirmiş. Şehrazad, bin ciltlik kitaplığı olan ve hükümdarlarla şairlerin yaşam öyküleri hakkında sayısız şey okumuş bir kızmış. Ki Şehrazad'ın büyülü sözcükleri, dinleyenleri bir nehir gibi kendine katarak akarmış.

Şehrazad o gün babasını üzgün görünce, nedenini sormuş. Ve ona tüm hikâyeyi anlatan babasından kendisini Şehriyar'la evlendirmesini istemiş. "Ya kurtulur yaşarım ya da ölümüm diğerleri için bir kurtarmalık oluşturur." diye düşünüyormuş.

Babası ne dediyse olmamış, kız inadından caymamış. Derken düğün günü gelmiş çatmış. Şehrazad kardeşine gece onu yanına çağırtacağını söylemiş ve şahın onunla işini bitirdiğini anladığında harika öykülerinden birini dinlemek arzusunda olduğunu söylemesini rica etmiş.

Gerdek yatağının başucuna sokulan Dünyazad, çarşaflardaki terler soğumadan arzusunu dile getirince, uykusu kaçmış olan şah izin vermiş. Ve böylece başlamış Şehrazad iğneyle gözün iç köşesine yazılmaya değer masallar anlatmaya, sabahın belirdiğini görüp susmaya ve "Ama bunlar yarın anlatacaklarımın yanında ne ki" diye

hayretler içinde kalan şahın ağzını sulandırmaya... Şahsa her seferinde “Vallahi onu öyküsünü bitirmeden öldürmeyeceğim.” demeye... Tam bin bir gece...

Bin bir can kurtaran bu gecelerde, Şehrazad üç yıl boyunca sabaha başı boynundan olacak gövdelerin çarşaflara sinmiş terini hissederken; Şehriyar’ı amansız bir katile dönüştüren eski karısının rekabetinden zaferle çıkmanın şehvetini ne kadar yaşadı acaba? Şehrazad bu oyunu ülkedeki kızların canını kurtarmak için başlattığını söyledi ama masallarının pek azında kadından yana adalet arıyordu. Fanteziler çoğunlukla erkeğin çokeşliliğini ve diğer bencilliklerini onaylıyor, cinsel heyecanını kışkırtıyordu.

Peki ya kendi cinselliği nasıl işliyordu? Tuhaf şey ki, gerdek yatağının yanında daha sonra Şahzaman’la evlenecek olan kardeşi Dünyazad vardı ve bu bin bir gece boyunca böyle devam ediyordu. Hatta bu da erkek dünyasında Şehrazad’la Dünyazad’ın lezbiyen ilişkisine dair fanteziler yarattı. Bir katilin koynuna giriyor ve her gece ölümün kıyısında dolaşırken onunla aşk yaşıyordu. Biz gecelerini biliyorduk yalnız ve asıl dehşet belki de gündüz gecenin masalı aranırken yaşanıyordu. Ölüm kalım meselesi haline gelmiş bir ivedi yaratıcılık...

Ölümün tedirginliğiyle ne kadar masal yazılır? Şehrazad nasıl bir kadındır ve kendiyle baş başa kaldığında asıl kendine ne anlatır? Her an güneşin geceyle birlikte onu da öldürebileceğini bilerek... Şehriyar’ın doğrudan uyguladığı şiddeti mümkün kılan hükümranlığını, sözden başka silahı olmadan, uysal ve tatlı bir dişilikle alt etmek kadınca bir gurur mudur?

Şehrazad, ölüme meydan okur ve dahası her an ölümüne neden olabilecek biriyle aşk oyunu oynar. Muzaffer edasındaki bu kadında can korkusuyla ilgili hiçbir işarete rastlanmadığı gibi, şahın daha önceki davranışını

yargıladığını, bunun onda herhangi bir olumsuz etki yarattığını da görmeyiz. Şehrazad ne geçmişi düşünür, ne de başını boynundan edebilecek olan sabahı. Kendini masallarına, yaşadığı ana, aşka kaptırır ve Şehriyar'la Dünyazad'ı da aynı duygu haline çeker. Belki de hiç düşünmeyerek yener ölümü.

HIRSIZ İLE YANKESİCİ

Ak pak boynu cimri kesesi gibi dar. Alnı hovarda kalbi gibi geniş, havadar. Kirpikleri dansöz beli gibi kıvrımlı, kahkahası Galata'da kuş cıvıltısı, Göksu'da kayıklara benzeyen oynak kalçaları, evvel zaman içinde bir kadın varmış iki kocalı!

Kocalarından biri hırsız, biri yankesici. Hırsız gece çalışır, sabah eve dönermiş; vardiya teslim almış gibi sabah çıkıp akşam eve girermiş diğeri. Oooh, kadının işi ne de rahatmış! Sabah yankesiciyi sokak kapısından uğurlar, hırsızı bahçe kapısından içeri alırmış. Üstelik her ikisini de varlığına duacı kılacak kadar mutlu edermiş de, adamların gözü dünyada başka nimet görmezmiş. Böylesine ustalıklı, başı çatkılı, kaşı rastıklı, etine dolgun, gözleri baygın bir hatun kişiymiş.

Günün biri hırsız koca taşraya gidecek olmuş. Kadın fırından yeni çıkardığı bir tepsi böreğin yarısını azık sarmış, adamı kaymak tadındaki alt dudağından öpüp uğurlamış. Daha onun dudakta bıraktığı iz solmadan, yankesici koca gelmiş. O da yola çıkacağını söyleyince; böreğin kalan yarısını heybesine atmış, bal tadındaki üst dudağından dem alıp, onu da yolculamış.

Şansa bakın ki az gitmişler uz gitmişler de bir çeşme başında iki koca karşılaşıp hemencecik yoldaş oluvermişler. Acıkıp da azıklarını sofraya koyunca, böreğin bir yarısı diğer yarısına yapışıp tam uyunca, adamlar şaşırmış. Harcı,

yufkanın açılış tarzı, üstüne sürülen yumurtanın sarısı, böreklerin sarıldığı çiçekli bez parçası hep aynı. Eh inanmak kolay mı, bir onun tadına bakmışlar, bir bunun. Taşolasıcanın tuzu biberi bile aynı! Börek patlıcanlıymış, şudur budur diye konuşunca iş tastamam ortaya çıkmış.

Önce gidip karılarına sövmüş söylenmiş, kadın kirpiklerinin ahulu gölgesini gözlerine devirince içleri bir hoş olduğundan ne yapacaklarını bilememiş; işin içinden çıkamayınca kadıya gitmişler. Kadı “Her ikiniz de kendi zanaatınızdan sınav olacaksınız. Hanginiz üstün gelirse, kadın elbet ona düşer.” deyip yumruğunu gümbedenek indirmiş. Kara kaplı kitabını kapatıp hükmünü vermiş.

Bunlar dönmüş gelmiş eve, gözler birbirinin üstünde, biri bir köşeye, biri ötekine oturup beklemişler. Tabii sabah akşam rakibini kollarken işe güce giden yok. Ama ne yer, ne içerler? Sonunda hırsızın sabrı tükenmiş. Hanımdan gerdanlığını alıp kuyumcuya gitmiş ki gerdanlık yok! Herhalde evde unuttum deyip geri dönmüş. Bakmış gerdanlık karısının ak teninde ışıldayıp durmakta. Uyanamamış alık hırsız, yankesicinin hilebazlığına. Koymuş cebine gerdanlığı, gitmiş yine kuyumcuya. Hayda! Gerdanlığı kim araya, kim bula.

“Yahu” demiş, “Bu uğursuz herifin yüzünden iyice dalgınlaştım.” Dönmüş eve, gitmiş kuyumcuya, böyle böyle bunadım sanıp bir eve, bir çarşıya gide gele akşamı etmiş. Son seferde yeter deyip gerdanlığı bacağına, şalvarın altına bağlamış. Yankesici de anahtar deliğinden onu izler, keyiflenirmiş.

Hırsız yine çarşıya doğru yürürken, yankesici bunun fesini aşırdığı gibi bir dükkânın damına atıvermiş. Celallenmiş hırsız: “Vay sen misin edepsiz!” Yankesici “Kusura bakma kardeşlik” demiş, “çocukken bu oyunu pek oynardık. Birden aklıma geldi, yapıverdim. Şu omzuna basayım da, çıkıp

dama fesini alayım.” Hırsız bakmış ki adamın ayaklar paçalar hep çamur içinde “Olmaz” demiş, “Ben senin omzuna çıkayım.”

Hırsız omuzlarının tepesinde, yankesici alttan dalmış şalvarın içine, kapmış gerdanlığı yine. Hırsız gitmiş bir daha kuyumcuya, başlamış gerdanlığın güzelliğini saymaya... Eee, kaçtır lafı geliyor, kendisi yok, kuyumcu işkillenmiş, zabit çağırmaya niyetlenmiş. Bu bir telaş dönmüş eve; başına gelenleri anlattıkça, yankesici gülmekten düşmüş yerlere. Hırsız “Vay demiş demek yarış başlamış da, bizim haberimiz olmamış. Madem öyle, sıkıysa düş peşime, padişahın sarayında cenk tutalım.”

Çıkmışlar gitmişler çarşıya, büyük temel çivileri, bir de çekiç alıp zembile koymuşlar. Gece olunca, çivileri çaka çaka duvarı aşıp sarayın bahçesine dalmışlar. Şansa bak, demeye kalmadan kazın biri vaveylayı koparmış, bizimkiler bunu hemen boğazlamış. Hırsız padişahın yatak odasına dalacak, yükte hafif pahada ağır ne varsa çalıp getirecek; yankesici de ateş yakacak, tüylerini yolup kazı oracıkta kızartacakmış.

Hırsız girmiş padişahın odasına. Bir de bakmış ki, padişah uzanmış yatağına, lala da onun dizlerini ovmakta. Padişahın canı o aralar sıkkınmış, uyumakta zorlanırmış. Lala ona masal anlatır, uykusu gelmesin diye de cak cak sakız çiğnermiş. Padişah hafif daldığında; hırsız yanaşmış lalanın arkasından, çekmiş ağzından sakızı, çok geçmeden kapanmış lalanın gözkapakları. Bu da tuttuğu gibi adamı koymuş zembile, sarkıtıvermiş aşağı. Almış lalanın yerini, ovalamış padişahın dizlerini. Padişah mahmur mahmur demiş ki:

– Lala içim daralıyor, hele şöyle güzel bir masal anlatsana.

Bizimki masal yapmış anlatmış başından geçenleri. Arada da “Çevir kaz yanmasın, padişahımız duymasın!” der dururmuş. Yankesici bu lafı duydukça; padişahın eline

geçmekten korkar, kaz kızarmadan kelle gidecek diye telaşlanırmış.

Hırsızsa devam edermiş anlatmaya. Hikâyesindeki hırsızı öve öve deyivermiş saraya nasıl girdiğini, lalaya neler ettiğini... Sonra bu hırsızın mesleğindeki ustalığını padişahın odasına girmekle gösterdiğini... Dahası padişaha saygısından saraydaki hiçbir şeye dokunmadığı gibi, ataların ruhu şad olsun diye bir kaz kesip kızarttığını...

Hikâye hoşuna gitmiş olacak ki padişah kafa sallar dururmuş. Hırsız padişahın tava geldiğini anlayınca, sormuş adabıyla:

– Bir hırsızda bu kadar cesaret ve maharet bulunsun... Bu hatun kime düşer, padişahım ferman buyursun!

E hikâyeyi kimden dinlesen, onu beğenirsin, padişah da “Elbet hırsızın hakkıdır!” demiş, çok geçmeden mışıl mışıl uyuyuvermiş.

Bizim kocalar dönmüş evlerine, karıları da yanına kestaneli pilav pişirince, doyamamış üçü padişahın kazının lezzetine.

Bunlar yedikleri kazın tadı damaklarında uyuyadursun, sabah padişah uyanıp seslenmiş lalaya:

– Lala neredesin?

Lala boğuk boğuk ses vermiş:

– Zembilin içinde ikiye katlanmış haldeyim efendim.

Padişah anlamış ki geceki hikâye gerçek, tellallar salmış, ikisini buldurmuş. Epeydir böyle güzel hikâye dinlemediği, dinleyip de uykuya dalıveremediği için onları bağışlamış. Hırsız karısıyla nikâh tazelemiş, yankesici ise onlara hayırlar dileyip kısmetini aramak için başka bir diyara göç etmiş.

NE DEMELİ?

Kasabanın biri hırsızlık, sahtekârlık, zamparalıkta sınırları zorlayan günahkârıyla ünlenmişti. Adam kimin akıl yaşına ermemiş kızı, kimin kocamış karısı aldırmadan gözüne ilişen her kadının koynuna girmeyi başardığı gibi edepsiz sırıtışıyla kahveye dalıp "Köpüğü dudağımda, birçok şekerli daha!" demeyi huy edinmişti. Kimse sesini çıkarmıyordu onun orada oturmasına. Çünkü yumruğu atan kendini de dedikodu kazanına atmış olacaktı. Hınçlarını adamın hırsızlığı, sahtekârlığı gibi konulara aktarırlardı ki bunlarda da anlatılacak hikâye az değildi hani.

Zamanla yüzüne çiçek bozuğu uğradı, hırsızlama aşk yaşamaya gittiği evin pehlivan kocası erken gelince camdan düşüp topal oldu, gözü çapak doldu ama ne olduysa oldu da zamparalığına bir şey olmadı. Artık yaptıklarından çok, şu çopur yüzüne rağmen bunları yapabilmesindeki tuhaflığa deli oluyorlardı.

Neyse ki günün birinde cesedini bir hendekte buldular. Zavallı karısı, tekme yiye yiye parça pinçik olmuş cesedi evine tek başına sürüklemek zorunda kaldı. Cesedin yıkanması için hangi kapıya gittiyse kovuldu. Cenazeyi camiye taşımaları için yalvarmaları da boşa çıktı. Zaten kimsenin cenaze namazına gideceği yoktu. Kadın imamın günahkâr da olsa birini reddetmeyeceğine güvenerek camiye gitti, yine reddedildi. Kocasını sırtlayıp yandaki köye, onun yanındaki kasabaya, ondan sonraki köye taşıdı durdu. Ne ki adam oralarda da aynı günahları işlediği için bütün kapılar suratına kapatıldı.

Kadın artık birinin kocası için dua edip gömmesinden başka şey dilemez oldu. Gidecek yeri de kalmadığı için dağa göz koydu. Dizleri erimiş bu biçarenin sırtında koca çuvalla dağın tepesine kadar çıkmasına şaşıran çoban, kadın meramını anlatınca daha da şaşırdı. Başkalarının onu neden

reddettiğini öğrenince ise şaşırmaya hali kalmadı. Meraktan çok anlama ihtiyacıyla sordu:

– Böyle bir adam için, neden?

Kadın, bir taşa güçlükle oturarak cevap verdi:

– Benim kocam hırsızdı, sahtekârdı, günahkârdı. Evimize bakirelerin kanlarını, evlilerin yıkılan çatısını taşırdı. Yüzüne bakmayı insanın içi kaldırmazdı. Ama öldüğünde yine de onunla aynı yastığa ilk kez baş koymamızı, terlerimizin birbirine karıştığı anı anımsadım. O gece öyle bir bakışı vardı ki... Ben olur a bu beden o bakışı içinde bir yerlerde bir anı olarak saklıyordur diye onu gömmek istiyorum.

Çoban yardım etmek isterdi. Ne ki değil başında Kur'an okumak, bir tek dua bile bildiği yoktu. Ama kadın içten söylenen her sözün bir dua olduğunu söylüyor, cenazeyi yıkayıp gömmesi ve bir iki çift laf ederek uğurlaması için ısrar ediyordu. Çoban söyleneni yaptı.

Aradan birkaç ay geçmişti ki, tüm kasaba her gece aynı rüyayı gördüğü için huzursuzlandı. Bu öyle kötü, öyle uğursuz bir rüyaydı ki kimse anlatmaya cesaret edemiyordu. Bir gece meyhanede iyice sarhoş olan biri, günahkârı her gece cennette olağanüstü ikramlarla ve tarif edilemeyecek bir itibarla ağırlanırken gördüğünü itiraf etti. Yanındaki şaşırdı:

– Sen de mi?

Onlar hayretle konuşurken arka masadan biri pürtelaş yanlarına geldi:

– Çok garip, ben de her gece aynı rüyayı görüyorum ve öfkeden kudurduğum halde kimseye söyleyemiyorum.

Bir ilmek kaçınca, tüm kasabanın hırkası bir anda sökülüverdi. O buna, bu şuna derken kasabada kim var kim

yok aynı rüyayı görmenin dehşetiyle, imama gitti. Ahaliyi dinleyen imamın beti benzi attı:

– Siz de mi?

İşin içinden çıkamayınca, gidip adamın karısına sordular:

– Sen kocanı nasıl gömdün ki, cehennemdekilerin bile selam vermeyeceği bir adamın cennette itibarla ağırlanmasını sağladın?

Kadın kocasını bir çobana emanet ettiğini söyleyince, hep birlikte dağa çıkıp bu akıl almaz işteki sırrı sordular. Çoban börtü böceğin bile ilişmediği, otların yeşermeyi reddettiği, yılanların yolunu değiştirdiği bir tümseği işaret ederek şöyle dedi:

– Ben ne dua bilirim, ne dini bir âdet ama bu kadının sırtındaki ağrıların hatırına adamı gömerken şöyle dedim: “Ey Tanrım, ben bir garip çobanım. Çoğu zaman bir topan ekmekle, bir yumruk peyniri bile zor bulurum. Yine de bu dağ başına yolu düşenler kapımı çalıp ‘Tanrı misafiriyim’ dediğinde, seni mahcup etmemek için elimde ne varsa verir, o gece aç yatarken sana gönül koymadan uyurum. Bunca yıl Tanrım, şu biçare halimle senin misafirlerini ağırladım; ben de ilk kez şimdi sana bir misafir yolluyorum. Var sen de takdirince onu ağırla.”

Derler ki bu olayın ardından imam o kadar çok düşünür olmuş ki, o düşünceleri sese dönüştürmeye mecali kalmadığından münzeviliği seçmiş. Çobanını işiten Tanrıya şükretmiş ya; Tanrının çobana olan gönül borcunu böyle bir günahkâra ödemesine de şaşmış kalmış. Yani bir kararın hem adalete, hem de adaletsizliğe sebep olmasına... Alnı düşünce kırışıklıklarıyla dolmuş taşmış. En çok kuruyup katılaşan çizgide ise günahkârın karısındaki aşkın kimyasına akıl sır erdirememek varmış.

YARANIN GÖR DEDİĞİ

Eprimiş kumaş gibi sünmüş de azıcık çekiştirilse yırtılıp üzerinden düşecekmiş sanki bedeni. Yaşlı ve zengin Çinli, fettan bir fahişeyle sözleşir günün biri. Kadın bakar ki adamın dağ gibi serveti ancak bir fiskelik canı vardır, müşterisini evine almadan önce iki kabadayıyla anlaşır.

Fahişe gözü kapıda, yaşlı adamla gönülsüzce sevişirken; paranın hayalinden başka haz almaz haliyle. Derken içeri iki kabadayı girer. O kadar iridirler ki, onlar geçerken kapının kenarları kırılır. Bellerinde palalar, gürzler, keskin bıçaklar... Fahişe ihtiyara birazcık acır, ne de olsa sinek gibi ezilecektir.

Ne ki işler hiç de umdukları gibi gitmez. İhtiyarın elinde kabadayılar, birbirine vurup da tozunu almaya çalıştığı terlikler gibidir. Ki bir terliğin kendi iradesiyle bir adama vurmaya kalkması kadar gülünç düşer yumrukları. Fahişe olanları ilgiyle izler ve kahramanlığından etkilendiği ihtiyarı çekici bulmaya başlar. Derken kabadayılar bir fırsatını bulup ihtiyara kamayı saplar. Kama dibine kadar ihtiyarın gövdesine girer çıkar ancak yara der demez kaybolur. Kılıç, gürz, pala hiçbiri kâr etmez. Kesikler bir an görünür ve an geçince geride minicik bir iz bile bırakmadan silinir gider.

Kabadayılar feleklerini şaşırıp kaçınca, fahişe ihtiyarla bir kez daha sevişir. Ama bu sefer aşkla, sevgiyle, tutkuyla öper o buruşmuş bedeni her yerinden. Ve adamda daha önce gömülü olan her yara kanamaya başlar. Öylesine tutkuyla kendilerini bu sevişmeye adamışlardır ki ne biri durur, ne öteki. Ta ki ihtiyar geçmişinin yaralarıyla kanamaktan ölünceye kadar...

PISPISLI HANIM'IN MASALI

Kaşlar gecenin siyahı, gözler incinin siyahı, kirpikler desen işte bulamazsın onları anlatacak kadar güzel siyahı. Bir bakan, döner bir daha bakar. Pıspıslı Hanım bu, kirpiklerini eğmeyegörsün cümle âlemi yakar. Pıspıslı Hanım ki karafatmaların en güzeli, evlenmeye karar vermiş günün biri. Bir güzel giyinmiş, ışıklara bezenmiş, yanağını allamış, kirpiklerini kıvırmış, yürüye yürüye bir tepenin başına varmış. Billur sesiyle şarkı söylemeye başlamış:

– Ere giderim, ere giderim

Er olmasa nere giderim?

Sesine vurulan bir oduncu ona şarkıyla karşılık vermiş:

– Pıspıslı püste Hanım

Saçı taban üste hanım

Gömleği yelli hanım

Pabuçları güllü hanım

Bana varır mısın?

Pıspıslı Hanım gözlerini süzerek, dudaklarını büzerek demiş ki:

– Söyle bakayım oduncu bey, seni çok kızdırırsam bana ne yaparsın?

Cevap vermiş oduncu:

– Hiiiiç ne yapacağım, vururum baltamı, ikiye bölerim kafanı!

“Vah” demiş Pıspıslı, “Sen ne biçim adamsın, ben senden ömür billah kaçarım.” Yürümüş gitmiş epeyce, sonra şarkısını söylemeye başlamış yine:

– Ere giderim, ere giderim

Er olmasa nere giderim?

O sırada omzunda küreği, yürüyüp geçmekteymiş ki bir bostancı, şarkıyı duyunca içine ateşler düşüvermiş, bakalım Pıspıslı Hanım'a ne demiş:

– Pıspıslı püste hanım, gömleği yelli hanım, bana varır mısın?

Pıspıslı Hanım büzmüş dudakları, süzmüş gözleri demiş ki:

– Hele bir söyle önce bostancı, seni çok kızdırırsam bana ne yaparsın?

Bostancının lafı da laf mı şimdi?

– Hiiiiç! Altı üstü bu kürekle vurur, ezerim seni!

Amanın demiş Pıspıslı, yağlamış tabanları. Yürü yürü gitmiş, yeniden şarkısını söylemiş. Birden pek kibar, pek zarif, pek de saygılı bir ses işitmiş:

– Merhaba Pıspıslı Hanım!

Bir de bakmış ki karşısında bir bey duruyor, ama ne bey! Giyinmiş kuşanmış, taranmış, haşmetli kuyruğunu da kaldırıp bir çalım sırtına atmış. Bıyıkları kara, gözleri kara, dişleri beyaz, gözleri naz, herkesten ayvaz, fare beye bakmaya doyum olmaz. Bir de tatlı dilli ki sorma!

– Pıspıslı püste Hanım, saçı taban üste hanım, gömleği yelli hanım, pabuçları güllü hanım, söyle bakayım bana varır mısın?

Pıspıslı Hanım bu beyi pek beğenmiş ama yine de sormadan edememiş:

– Fare Bey söyle bakalım, sen kızdığında bana ne yaparsın?

Fare Bey, gülümsemiş:

– Hiiiiç! Kuyruğumu sürme kabına sokarım, senin kara kirpiklerine, kara kaşlarına çekerim.

Pıspıslı Hanım çırpmış ellerini, şakımış dilleri:

– Öyleyse ben de sana varırım!

Oğlan güzel, kız güzel, kırk kırk gün gece düğünde halay çekmişler. Aradan biraz zaman geçmiş, Fare Bey demiş ki:

– Pıspıslı Hanım, ben Han'ın evine gidiyorum. Sana meyve, tatlı, şeker, çerez getireceğim. Sen de koyarsın yanına, canın çektikçe ağzına atar, kıtır kıtır yersin. Ben dönünceye kadar dışarı çıkma e mi, beni bekle!

Pıspıslı Hanım, "Olur" demiş demesine ama biraz bekledikten sonra canı sıkılmaya başlamış. "Bari" demiş "Deve İzi Gölü'ne gideyim de çamaşır yıkayayım."

Gitmiş, devenin ayak izinde biriken suyun başına. Talihsizlik bu ya, çamaşır yıkarken ayağı kaymış, tepetaklak suya yuvarlanmış. Ne kadar uğraştıysa da çıkamamış. Derken birkaç atlının oraya yaklaştığını görmüş. Bağırmış:

– Atlılar ay atlılar

Tappur tuppur atlılar

Han evine gidersiniz

Fare Bey'e dersiniz

Pıspıslı püste hanım

Saçı taban üste hanım

Gömleği yelli hanım

Pabuçları güllü hanım

Düşmüş Deve İzi Gölü'ne

Boğuluyor hasta hanım!

Atlılar, bir bu yana bakmışlar, bir o yana bakmışlar ama Pıspıslı Hanım bir küçücük karafatmacık ya, sesin geldiği yeri zor bulmuşlar. Gitmişler Fare Bey'e haberi yetiştirmişler. Fare Bey koşmuş gelmiş Deve İzi Gölü'ne, uzatmış elini eşine. Ama Pıspıslı Hanım pek güzelse de huyu huy değil. Kendini beğenmiş, ele el vermeyi beğenmemiş, demiş:

– Vah, vah... yürü, yürü... ben seninle küsüm, elini tutmam. Git bana altından yapılmış bir merdiven getir öyle çıkayım!

Ne yapsın Fare Bey, bir karpuz kabuğu uzatmış.

– Pıspıslı püste Hanım, bu kabuğa tutun da seni çıkarayım.

Pıspıslı Hanım bir yandan çırpınmış su yuta yuta; bir yandan da saçını bir kenara atmış, gözlerini süzmüş, dudaklarını büzmüş, nazlanarak demiş ki:

– Vah, vah... yürü yürü ben sana küstüm, karpuz kabuğuna da tutunmam. Git bana altından yapılmış bir merdiven getir öyle çıkayım!

Fare Bey, bu sefer bir dal çiçek bulmuş, suya uzatmış.

– Pıspıslı Hanım, bu çiçeği tut ki seni çıkarayım!

Altın merdiven istemiş bir kere, yüz verir mi çiçeğe, kaşlarını çata çata sızlanmış.

– Vah, vah... yürü yürü ben seninle küsüm, o kuru çöp dalına da tutunmam. Git bana altından yapılmış bir merdiven getir öyle çıkayım!

Artık bunca kibire, kendini beğenmişliğe Fare Bey'in tepesi atmış. Yerden bir avuç çamur alıp karısının başına çalmış.

– Kaşın kara, gözün kara, adın zaten karafatma ama anladım ki senin gönlün de kara. Madem sevgimin değerini bilemedin, al işte bu çamurdur senin altın merdivenin.

Fare Bey çekmiş gitmiş. Bilemem Pıspıslı Hanım sonra ne etmiş...

MÜSKÜRÜMÜ SULTAN

Vaktiyle bir padişahın üç kızı varmış. Bunlardan en büyüğü ihtiyar olmak üzereymiş. Ortanca kızın da vakti geçti geçecek gibiymiş. En küçük kızı ise tam evlenme çağındaymış. Rica etmişler, lalaları durumu hatırlatmak üzere padişaha üç karpuz kesip götürmüş. Bu karpuzlardan birinin içi geçmiş, diğeri ha geçtim ha geçiyorum dermiş, diğeri ise tam kıvamındaymış. Sözün nereye gittiğini anlayan padişah, lalaya "Sor bakalım, kızlar kimi istiyor." demiş. En büyük kız veziri, ortanca kız sadrazamı koca olarak istemiş. En küçük kız ise öbürlerinin düğünü olup bittikten sonra padişahın huzuruna çıkmış ve "Babacığım bana deniz kıyısında kırk odalı bir ev yaptır, kırk okka balmumu, kırk çeki odun ve üç kulplu bir kazan ver, senden bütün istediğim bu kadar." demiş.

Padişah istediklerini verince kapanmış evine, balmumunu kırk günde eritip süzüp temizlemiş, sonra güzel bir erkek kalıbının içine dökerek, balmumundan gayet hoş bir erkek yaratmış, üzerinde kırk gün namaz kılıp, kırk birinci gün babasını çağırtmış.

Padişah gelip bir de ne görsün, kızı balmumundan yapılmış ayın on dördü gibi bir erkek heykelinin üzerinde namaz kılmıyor mu? Kız dua ederken Allah tarafından bir aksırıkla beraber mumdan adam dirilmiş. Bunun üzerine kız, "Babacığım şimdi bunun ismini sen koyacaksın ve bizi hemen buracıkta evlendireceksin." demiş. Padişah düşünmek için bahçeye inmiş ya, bunun ismini koysam kışın solar, şunun ismini koysam yazın solar diye diye bir türlü oğlana uygun bir isim bulamamış. En köşede de müskürümü

adında bir çiçek varmış ki, bu çiçek yaz kış solmadan yaşarmış. Böylece adı Müskürümü konan oğlanla kıza kırk gün gece düğün yapılmış ve çift yalılarına çekilmiş.

Gel zaman git zaman bir kral kızı, bu mumdan yapılan olağanüstü insanı görmek istemiş. Gemisini pek güzel süslemiş, getirip kızın yalısının önüne demir atmış. Bütün memleket halkı, her gün gidip sırayla gemiyi geziyormuş. Müskürümü Şehzade karısına “Ne olur ben de bu gemiyi gezeyim.” demiş. Sultan evvela razı olmamış ama onca yalvarmadan yakarmadan sonra yarım saat için izin vermiş. Müskürümü gemiye ayak basar basmaz tayfalar gemiyi son süratle hareket ettirmişler ve böylece kral kızı şehzadeyi kaçırıvermiş.

Sultan ne yapsın? Ciğeri yana yana babasına gidip “Benim sevgilimi, kralın kızı kaçırdı. Çabuk bana bir altın çıkrık ver, kendisi sarıp kendisi dokuyacak. Bir de altından kuluçka ver, kendi silkinip yem dökecek, yavruları yiyecek. Bir de gergef ver, kendi çizecek, kendi işleyecek.” demiş.

Babası bunları verir vermez Çingene kılığına girip gergefiyle kral kızının sarayının önüne oturmuş. Tabii kral kızı hemen o gergefi satın almak istemiş. Çingene kızsa “Ah hanım ona para yetişmez, ver bir gece şehzadeyi de yatayım.” demiş. Kral kızı da ona “Veririm ne olacak.” diye yanıt vermiş. Ama pek de akıllı olduğundan gece şehzadeye uyku ilacı içirmiş. Şehzade mışıl mışıl uyurken kız sabaha kadar “Uyan Müskürümü Şehzade uyan.” diye ağlar dururmuş.

Ertesi gün altın yumurta için de aynı pazarlık yapılmış. Gece kız “Balmumundan yaptıcağım, kırk gün namaz kıldıcağım, uyan Müskürümü şehzade uyan.” diye ağlamış durmuş.

Üçüncü gün şehzadeyi pek seven bir uşak bunları anlatmış da, şehzade koynuna sünger koyup ilacı ona boşaltmış. O

gece de kız tam ağlayacağı sırada şehzade “Sus” demiş ve aşağıya tık tık vurmuş. Bunu duyunca uşak hemen atları hazırlamış, üçü birden gece yarısı kaçarak doğruca saraylarına gelmişler. O günden sonra da Müskürümü Şehzade bir daha sokağa çıkmamış.

SÖYLEMENİN VE İŞİTMENİN İLMİ

-Hikmeti ağzında kulağında gezinen masallar-

ÜÇ HEYKEL

İki komşu ülkenin hükümdarı birbiriyle savaşmaz, ama her fırsatta atışırdı. Doğum günleri ve bayramlar, ilginç armağanlarla zekâ gösterisi yapma fırsatlarıydı.

Hükümdarlardan biri, günün birinde sözü mermerin bedenine devşirmede usta, muzip zekâlı heykeltıraşını huzuruna çağırdı. İstediği, birer karış yüksekliğinde, birbirinin tıpatıp aynısı altından üç insan heykeli yapmasıydı. Aralarında bir fark olacak ama bu farkı sadece ikisi bilecekti. Heykeller hazırlandı ve şu mektupla birlikte gönderildi:

“Doğum gününü üç altın heykelle kutluyorum. Heykeller birbirinin tıpatıp aynısı gibi görünebilir. Ama içlerinden biri, diğer ikisinden çok daha değerlidir. O heykeli bulunca, bana haber ver.”

Hediyeyi alan hükümdar önce heykelleri tarttırdı. Üç altın heykel gramına kadar eşitti. Ülkesinde sanattan anlayan kim varsa çağırttı. Hepsi de heykelleri büyük bir dikkatle incelediler, ama aralarında hiçbir fark göremediler.

Günler geçti, koca ülkede sırrı çözecek tek bir akıllı çıkmadı. Sonunda, hükümdarın isyankâr bulup zindana attırdığı bir gençte aradılar çareyi. Heykelleri inceleyen genç, olabilecek en ince telin getirilmesini istedi.

Teli birinci heykelciğin kulağından soktu. Tel, heykelin ağzından çıktı.

İkinci heykele de aynı işlemi yaptı. Tel bu kez diğer kulaktan çıktı.

Üçüncü heykelde tel kulaktan girdi, ama bir yerden dışarı çıkmadı. Ancak telin sığabileceği incelikte bir kanal kalp hizasına kadar iniyor, oradan öteye gitmiyordu.

Anlamıştı hükümdar işin hikmetini, heykelleri gönderen komşu hükümdara şu cevabı verdi:

– Kulağından gireni ağzından çıkartan insan makbul değildir. Bir kulağından giren diğer kulağından çıkıyorsa, o insan da makbul değildir. En değerli insan, kulağından gireni yüreğine gömen insandır. Bu anlamlı hediyen için çok teşekkür ederim.

Artık özgür kalan gençse saraydan hızlı adımlarla uzaklaşıyor ve zindana girmeden önce söylediği sözü tekrar ediyordu:

– Adalet için ağzı, kulağı, beyni bir olmayıp da sözünü sakınana yazıklar olsun!

RÜYA TABİRCİSİ

Geçmiş zamanlardan birinde, padişahın biri bir rüya görmüş ki vay anam vayyy! Uyanıp kan ter içinde, söylenmiş bu rüya da nereden geldi buldu beni diye. Rüyasında olsa bile tüm dişlerini dökülmüş görünce sinirden ne yapacağını bilememiş. Çağırmış hemen tabirci başını, saat de gecenin bir yarısı. Tabirci başı uyku sersemi, padişahsa rüyayı gelecekten haber saydığı için endişeli...

– Hele söyle tabirci başı, bu rüya hayır mıdır, şer midir? İyilik haberi midir, kötülük haberi midir?

Tabirci başı utanmış sıkılmış, parmaklarını kıtır kıtır kıtlatmış, kaşlarını çatıp alnındaki çizgileri çıtır çıtır çıtlatmış da demiş ki:

– Şerdir, felaket haberidir, ne kadar üzülseniz yeridir! Uzun yaşayacaksınız yaşamasına ama ne fayda, tüm sevdiklerinizin birer birer ölüp gittiğini gördükten sonra... Ah ah yalnız kalmaktan beter acı var mı insana?

Padişahın gözbebekleri büyümüş, ateş dilli ejderhalar gibi kükreyip hükmünü vermiş:

– Tez atın şunu zindana, felaket habercisi olmak neymiş öğrensin!

Eh bu yorumu beğenmedi ya, çağırmış tabii bir yenisini. Bu yorumcu da pek yumuşak, pek güler yüzlü biri, baldan tatlı sesiyle demiş ki:

– Hayırdır padişahım, hem de ne hayırlıdır! Rüya diyor ki, daha nice seneler halkınızı sizin gibi bir padişaha sahip olmakla mutlu edip onurlandıracaksınız. Bütün yakınlarınızdan daha uzun yaşayacaksınız.

Padişah pek mutlu, kovayla altın verip göndermiş tabirciyi. Yolunu kesip sormuş bütün bunlara tanıklık eden biri:

– Yahu anlamadım gitti, ikiniz de aynı şeyi söylemediniz mi? Biriniz gitti zindana, birinizin kovayla altın kucağında.

Gülmüş tabirci:

– Eh doğru ya doğru, ikimiz de aslında aynı şeyi söyledik. Ama kimileri için verdiğin haberden çok onu nasıl verdiğin önemlidir. Zindan da, altın da haberde değil; onu veren dilin kıvrımında gizlidir.

KAZ YOLLASAM YOLAR MISIN?

Ne çok uğraşır vezirlerle şu masallar ve masallara göre onlara hep bir oyun kurar canı çok sıkılan padişahlar. Hele bir kızmayıversinler olur olmaz işler için baş keser, bir iki

kahkaha için de kese kese altın dökerler. Bilmeceyi çözene herkesin mecnun olduğu padişah kızıyla düğün dernek; bilemeyene ise reva değildir boynun üzerinde baş gezdirmek. Cellâdın satırı olmazsa, kırk çuval kötek. Peki ama niye? Bu tuhaf kapris; ödülün de, cezanın da büyüklüğü padişahın şanındandır demek için midir? Ama belki de sırf kese kese altın kazansın diye şu uyanıklar, böyle tuhaf işler yapar şu padişahlar!

Gelelim bizim uyanık kızın padişahla işbirliğine...

Sarayın cafcaflı laflarından, altın suyuna banmış yalanlarından sıkılan padişah kıyafet değiştirip veziriyle dolaşmaya çıkmış. Gide gide yolu bir köye varmış. Eh sarayın avlusu gibi ipekten çimen döşeli değil ya, taşlı çakıllı köy yolunda, eğri büğrü patikalarda yoruluvermiş bizim ihtiyarlar. Onları gören bir kız bunları çardağına buyur etmiş, buz gibi ayranları önlerine koyuvermiş. Ölmüşlerinin ruhuna değsin deyip, ayranın köpüğünü bıyıklara, can veren serinliğini de içlerine almışlar. Vezir o sarı sıcakta ayranı içip uyumamak için kendini zorlayadursun, padişahla kız tatlı tatlı söyleşmeye başlamış:

– Kızım baban nerede?

– Azı çok etmeye gitti.

– Anan nerede peki?

– Biri iki etmeye gitti.

– Eviniz pek güzel ama, bacası eğri.

– Bacası eğri ama, dumanı doğru çıkar.

– Bir kaz yollasam yolar mısın?

– Hem de ince tüylerine kadar!

Kız bir güzel gülmüş ki kahkahası çın çın çınlayıvermiş, başı geriye düşerken de sırma saçları sırtında salınıvermiş. Vezir o saçlara bakarken, bir an önce evine gidip hamağında salına salına uyumayı düşlemiş. Padişahsa bir o yana, bir bu yana bakmış; sakalını sıvazlamış gitmiş.

Saraya vardıklarında padişah vezirine “Bu kızın söylediklerinin anlamını bilirsen bilirsin, yoksa başına hoşça kal dersin.” demiş. Vezir de aptalın biriymiş, nerden bilecek. Üç gün izin için yalvarmış. Günler bitmiş, vezir hiçbir şeycikler bilememiş. Kızdan yardım dilemiş, o da her bir yanıta yüz altın istemiş. Anlaşmışlar, kız da sırlarını bir bir dilinden döküvarmiş:

– Babam çiftçi. ‘Azı çok etmeye gitti’ demenin anlamı; bir ekecek, yirmi otuz alacak... Toprağa attığı bir fasulyeyle, zamanı gelince koca tencere kaynatacak. Annem ebe. Doğuma çağırmışlardı o gün. Biri iki etmeye gitti, annenin yanına bir de bebek eklendi. Derken padişah gözüm şaşı olduğu için “Bacanız eğri.” dedi. Ben de “Ama dumanı doğru çıkar.” diye karşılık verdim, yani, “Gözüm şaşı maşı ama bakma sen iyi görürüm,” demek istedim.

“Peki” demiş vezir, “Padişah, ‘Kaz yollasam yolar mısın?’ diye sorunca; sen niye hay hay dedin?” Ne yapsın kız, “İşte, Padişah bana seni yolladı, ben de güzelce yoldum ya.” demiş, gülerken de inci dişlerini gösterivermiş.

BU YASTIKLAR NERDEN GELDİ?

Birimiz ese, birimiz köse. Bir tepeye çıkarken geceyi gündüz, o tepeden inerken gündüzü gece ede ede, dolaşırdık gençlik vakitlerimizde. Bacaklarımız tazı, sırtımız mazı, yoktur cihanda bizim gibi avcı. Dedik, bitmedik çalı dibinde, doğmadık tavşan avlamaya çıktık günün biri. Hay Allah dolan ha dolan, çalı bitmez, tavşan doğmaz; yorulduk, su içmeye göle eğildik.

Vay anam vayy, şansa bak hele! Kurbağanın biri bizi yuttuğu gibi gölü geçirdi, karşı kıyıda tükürdü bıraktı. Kurbağanın ağzının suyundan kurtulalım diye yıkanmaya kalktık, oramızdan buramızdan ısıra ısıra balıklar bizi alaya aldı. Derken sanki ejderha nefesi ensemizi yaladı. Daha ne olduğunu anlayamadan arkadaşım korkusundan bayıldı, bayılırken de paçama yapıştı. Bir karış bacağımın beş karış paçasında, deve boyu adamı sürüye sürüye gitmekteydim ki şöyle bir döndüm geriye. Aman destur, o da ne! Gölün ortasında bir saz, sazın tepesinde bir avuç ada, bir avuç adanın tepesinde saray gibi bir ev. Evin kapısı açıldı, içinden cadı çıktı. Bir cadı karı ki, anlatılır gibi değil!

Lildirim likli, burnu ilikli, kazan başlı, köstebek dişli, kurbağa gözlü, sığırcık yüzlü, küp karınlı, patlıcan burunlu, şipirdiğini takıştırmış, köngeciğini çekiştirmiş, pabucundan boşanan kıyraklar, ağzında bir kovan arı, vızıldayıp geliyor.

Ben o telaşla koşarken, koşup da yorulunca, yorulup da durunca paçamdaki arkadaşımı unutup bacağımı sallarken; hoop arkadaşım uçtu, düştü cadının pabucunun dibine. O ara ağzından bir balık fırladı, cadının avucuna yapıştı. Bir görecektiniz cadıdaki sevinci! Yüzünde güller açtı, o çirkin çepelek karı gitti, geride bir dilber kaldı. Dilber gözünü bize süzse ya; nerdeee, bir öpüyor, bir kokluyor balığı ki sorma. Balık da öpülecek şey olsa bari, kafası bildiğin inek kafası, gözleri sürmeli ceylan gözü, gövdesi balık ama nah böyle upuzun kolları var, hem de biri maymun, biri köstebek kolu, yüzgeci desen ördek kuyruğu. İşte öyle bir acuze, ama yedi diyara nam bir civan, tarifi mümkünsüz bir yakışıklıymış demek bizim cadı dilbere göre.

Velhasıl sayemizde acuze balığını buldu diye pek sevindi, aldı götürdü bizi evine. Vay vay, altımıza ipek minderler, önümüze tepsi tepsi yemekler, meyler. Yedik, içtik, şiştik. Yere gül yaprağından döşekler, üzerimize ay ışığından örülmüş yorganlar serildi. Gel gelelim, gözümüze uyku

girmedi. Bir masal istedik, beş saat yalvartıp anlattı. Sabah da uyanamadık gitti. Baktı ki öyle dürtmeyle, seslenmeyle olacak gibi değil; gölü bez parçası gibi çekip üzerimize boşalttı. İşte böylece ayıldık, bitmedik çalı dibinde doğmamış tavşan avlayıp sırtlandık, geldik. Gelirken de dilimizin altına bu masalı aldık, gönlünüz şenlensin diye size getirdik.

Bir varmış, iki varmış, üç varmış. Bey dördü, beşi sayarken bir de bakarmış ki geride ne bir kalmış, ne iki, ne üç. Döner bir de önüne bakarmış ki, dördü beşi de kayıpmış. Adamın malı mülkü yerindeymiş aslında ama kimi işe alsa çalıp çırptığından canından bezmiş. Kendine helal süt emmiş bir kâhya bulmaya yemin etmiş. Onlarca adamla konuşmuş, bir köseyi gözü tutmuş. Ama canı çokça yanmış olduğundan adamı önce bir sınava çekmek istemiş. Eline bir avuç para koyup şöyle demiş:

– Verdim sana bir koyun parası, sendedir beğenip de alması. İster ağıla kaparsın, ister çobana salarsın. Ama kırk gün sonra bu koyunun yününden kürk, derisinden börk isterim. O da yetmez, kanından kan, canından can isterim. Yine de koyunumu diri, paramı tastamam geri isterim. Bu dediklerimi başarırsan, seni çiftliğe kâhya yapar, başıma taç ederim.

Köse düşünmüş:

– Bu adam soruyla birlikte cevabı da veriyor bana ama dilinden anlayan birini bulmak gerek.

Düşmüş yola, gide gide bir adamla karşılaşmış. Adama derler Ese, buna derler Köse; yoldaş olup gidelim bari demişler. Derken karşılarına bir yokuş çıkmış ki, mübarek bittikçe ucuna başka bir yokuş ekleniyor sanki. Öyle de dik, öyle de dik, ona yokuş mu denir, kavak ağacını asfalt yapmışsın sanki. Ese demiş ki:

– Köyümüzün suları berrak, çayırı çimeni bereketli lâkin şu yokuşu belimizi büküyor, mendil gibi katlayıp bir köşeye koyuyor.

Köse nefes nefese cevap vermiş.

– Yokuş olmasına yokuş ama, yarı yere kadar ben seni taşırım, yarı yoldan sonra sen beni taşırsın, olur biter.

Haydaaa! At yok, araba yok, sırtlarında mı taşıyacaklar birbirlerini? Ese, bu adamın kafasından bir tahta eksik herhalde demiş; dereden tepeden konuşa konuşa yola devam etmiş. Bir de bakmış ki bitmez olasıca yokuş bitmiş. Gelmişler tarlalara. Köse bakmış ekinlere, demiş:

– Maşallah, maşallah! Yiyip bitirdiniz mi bunları, yoksa daha yiyecek misiniz?

Ese düşünmüş, bu adamın herhalde kafasından bir değil, iki tahta eksik. Yürümeye devam etmişler, mezarlığın yanından geçmişler. Köse bu sefer de şöyle demiş:

– Toprakları bol olsun ama bu adamlar öldü mü, yaşıyor mu?

Ese iyice afallamış. Bu adamın öyle bir değil, iki değil, kesin üç tahtası eksik! Böyle demiş içinden ya, ses etmemiş. Derken yürü yürü Ese’nin kapısına varmışlar. Ese ne yapsın, deli meli de olsa adamla yoldaş olmuş, yarım ağızla bir kahve içmeye buyur etmiş, Köse hemen içeri dalıvermiş. Ese’nin akıllı mı akıllı bir kızı varmış. Bir ara fırsatını bulup, babasına kim bu konuk diye sormuş. Babası da yarım akıllının teki olduğunu; yolda şöyle şöyle laflar ettiğini anlatınca, kız gülümsemiş:

– Aman baba sen ne ettin? Adamın lafları pek akıllıcaymış ya, sen kıymetini bilemedin. İlk lafıyla “Yokuşta sohbet edersek, yol yorgunluk duymadan, nasıl bitti anlamadan çıkarız.” demeye getirmiş. Tarlalar için “Bu ekinler hasat

olunca; parasını borca mı yatıracaksınız, yoksa rahat rahat yiyecek misiniz?” diye sormuş. Mezarlıkta da “Burada yatanları anımsayan var mı, yoksa unutulup gittiler mi?” demiş.

Ese dönmüş Köse’nin yanına, yolda yokuşta savurduğu o imalı sözleri kızının ağzıyla yorumlamaya kalkmış ama eline yüzüne bulaştırmış. Köse rüzgârın başka taraftan estiğini anlamış.

– Aman Ese, demiş. Seninle yolda birbirimizi tartıya koyduk yeterince. Senin ne yokuş çıkacak dillerin, ne ekilip biçileni ölçecek terazin, ne mezardakine ses verecek tellerin var. Olsaydı, daha o zaman sözüme söz koşardın. Hele bu aklı kimden aldıysan onu deyiver. Bende bir kördüğüm var ki çözse çözse o çözer.

Kız gelmiş, Köse derdini özetlemiş:

– Bey bana bir koyun parası verdi ya, derdini de sürüyle verdi. Kırk gün sonra yününden kürk, derisinden börk, kanından kan, canından can istiyor. Yine de koyunu diri, parayı geri istiyor. Olacak şey mi bu?

Kız gülmüş:

– İlahi köse dayı, fincancı katırı gibi çıkmışsın da yokuşu, şuncacık şeye mi kulp takamadın? Bu parayla sabah akşam doğuracak, yünlü yapağılı bir koyun alırsın. Karamanın karasından olursa, bir yerine iki kuzu verir sana. Kırk gün koyunu sağar, sütünü satar, parasını geri alırsın. Yününü yapağını dokutur, bir kürk yaptırırsın. İki kuzudan biri canından candır der verirsin, diğerini de kanından kan der, keser, derisinden börk, etinden kebap yaparsın. Sonra da koyununu diri, parasını geri verirsin.

Biz tam bitirdik derken masalı, piuuuv! Üzerimizden göldeki cadı dilber geçti gitti. Uçarken de elindeki pazar

filelerini dibimize düşürüverdi. Bir mor, bir kırmızı, bir mavi, bir ak file. İçlerinde de yapağılı koyunlar; mor, kırmızı, mavi, ak. Kırptık koyunların yünlerini sizlere birer yastık yaptık. Bebeleri yastığa koyup, dizimizde salladık, uykuya uğurladık.

HADİ ORDAN!

Dinle hikâyeti, dilber elinden şikâyeti. Güzeller elinden tat, çirkinler elinden dert ile feryat... Kalaycı oldum kalayladım kapları, hep kırıldı tavaların sapları. Tabip oldum yaptım eczalı hapları, zehirledim birkaç kişiyi, serteser baygın oldular. Alınca içlerinden katranı, oh deyip uyandılar. Kalktılar, eteğime toplandılar.

Dediler derviş, nereden geliş? Dedim, kırk kuş ömrü uzakta, koltukları camdan, kendisi pırlantadan bir sarayım vardı. Lâkin Kaf Dağı'ndaydı, zor olurdu dibine inip ebegümeci toplaması. Ben de pek sevdiğimden bu mendeburu; sırtlandım bohçamı, terk ettim sarayımı. Elmas köprüden geçerken oymaları hep ayağıma battı. Karganın biri geldi, omzuma tüneyiverdi.

– Ayağındaki dikeni çıkarayım, sarayını da alıp şöyle düzayak bir yere taşıyayım. Çoluk çocuk hep birlikte otururuz, sana da bir köşecik buluruz, dedi.

"Hay lanet!" diye ünledim, kargayı der dest edip kara lalenin yaprakları arasına tıkıştırıverdim. Karga beş evliymiş meğer, işte ben asıl ona sinirlendim. Alçağa tokadı basıverdim.

– Be ey düzenbaz sen aklını başına getirememişken, koca sarayı dağdan aşırıp düze nasıl indireceksin?

Hasılı oldum olası nefret ederim yalandan, boşa atıp tutmaktan. Ama işte hoşlanırım bu masaldan:

Eski vakitlerden birinde, padişahın canı sıkılmış. Ne yapsam, ne etsem de biraz eğlensem diye düşünür dururmuş. Sonunda demiş ki:

– Bana şöyle tumturaklı bir yalan söyleyebilene bir küp dolusu altın vereceğim!

Aman bu ne güzel bir fikir böyle, küpünü doldurmasını bilene. Saray hemen yalancılarla dolmuş taşmış. İlk yalancı feryat figan, saçını başını yola yola salona girmiş.

– Bir kuş aslanı kapıp yuvasına götürdü, demiş.

Kolay mı cin fikirli padişahı kandırmak?

– Bunun neresi yalan, demiş. Kuş kartaldır, aslan da kuzu kadar minik bir yavru. Kaptı mı götürür tabii!

İkinci yalancı gelmiş, ağzını hayretle açmış:

– Komşu ülkede bir eşeği kral yaptılar!

Gülmüş padişah:

– Ülkenin kralı pencereden bakarken tacını düşürmüş. Taç da pencerenin altındaki eşeğin başına geçmiş. Taç kimin kafasındaysa, kral odur tabii!

Üçüncü yalancı atılmış hemen:

– Gerdim yayımı, gökyüzüne bir ok attım. Altı ay sonra geri döndü!

Padişah ciddiye bile almamış onu:

– Senin ok, bir ağacın üstüne düşmüştür. Ağaç sonbaharda yapraklarını dökünce, ok takılacak yer bulamayıp yere inmiştir. Bunda değil yalan, ilginç olan ne var ki?

İşte böyle yalancının biri gitmiş biri gelmiş, hepsi de maharetini göstermiş. Gel gör ki, padişah her yalana gerçek bir bahane bulmakta usta imiş. Derken uyanığın biri geçmiş tahtın karşısına, görelim bakalım ne demiş de padişah ona bir cevap verememiş:

– Padişahım, sen benim babamdan borç olarak bir küp dolusu altın almıştın. Şimdi geri almaya geldim. Yalandır dersen, ödülümü ver. Yalan değil dersen, borcunu öde!

Oyyy, offf! Bu dünyada ne çok yalancı var. Denize atsam, deniz taşar.

HİÇ ÜZERİNE

– Ne yapıyorsun?

– Hiç.

– Neyin var, niye suratın asık?

– Hiç.

– Sen nesin biliyor musun? Bir hiç!

– O kadar çalıştım çabaladım, hiçbir yere varamadım.

– Hiçlik duygusu içinde kayboluyorum.

– Sen hiç beni dinlemez misin?

Ne çok işe yarar şu hiç. Bir şeye cevap vermeye üşendiğimizde “Hiç” der geçeriz. Her derdimizi hiçin içine sıkıştırır, tepiştiririz. Ama işte onu nasıl anlatacağımızı bilemeyiz. “Hiç” çok şeyi tanımlar da, onu tanımlamak zordur. Hatta neredeyse bir deha gerektirir. Bu yüzden de Nasreddin Hoca’ya başvursak yeridir.

Günlerden bir gün, Hoca Nasreddin kara kaplı minderinin başına geçmişken karşısına iki adam gelir.

– Ben bu adamdan davacıyım Kadı Efendi! Bana hakkımı vermiyor, diye şikâyette bulunur adamlardan biri.

Hoca:

– Ne hakkın var onda? diye sorar.

Adam öbürünü göstererek der ki:

– Bu adam hamallık yapıyor, odun taşıyordu. Bir ara sendeledi, sırtındaki odunlar yere düştü. Beni görünce yere düşen odunları sırtına yüklememi istedi. Ben de yardım ettim. Odunları yükledikten sonra, bu zahmetime karşılık bana ne ücret vereceğini sordum. “Hiç” dedi. Sonra o ücretini aldı, bana bir şey vermedi. Bana söz verdiği “Hiç hakkımı” isterim.

Hoca adamı dikkatle dinler.

– Doğru, haklısın! Şöyle yanıma yaklaş bakalım, der.

Adam para alacağım sevinciyle Hoca’ya yaklaşır. Hoca, oturduğu minderin bir ucundan tutarak kaldırıp sorar:

– Minderin altında ne görüyorsun?

Adam:

– Hiç!... diye yanıt verir. Hoca da cevabı yapıştırır:

– Güzel! Al ordaki hiçi de, buradan çabucak uzaklaş. Hakkın kalmasın.

Hakkın kalmasın ama aklında kalsın diyene de bir Antakya masalı anlatalım.

BEŞ PARALIK HİÇ

Kasabaya inecekmiş adamın biri. Karısı demiş ki:

– A herif, bir de beş paraya hiç al.

Adam pantolonunu giyerken unutmuş, gitmiş karısına sormuş. Kadın adamın çıplak göğsüne şöyle tatlısından bir şaplak atmış “Beş paralık hiç!” demiş. Adam dönmüş, gömleği giymiş, düğmeleri iliklerken aklındaki çözülüvermiş. Saçını tararken, çorabının tekini, derken eşini giyerken, her seferde sipariş aklından pırr uçuvermiş. Böyle böyle epey gitmiş gelmiş sormuş da, sonunda lafı fikrine almış. Ne ki ayakkabısını giymeye eğildiğinde laf kulağından pat düşüvermiş. Kadın “Beş paralık hiç!” demiş, yallah arkasına bir tekme atıp adamı göndermiş. Beş on dakika yol gidince, bu sefer de laf güneşte buhar olup uçmuş mu nedir, geri dönmüş. Karısı usanıp demiş ki:

– Yol boyunca “Yallah hiç, yallah hiç!” de ki unutmayasın.

Adam lafını dilinde döndüre döndüre giderken, bir balıkçının yanından geçmiş. Balıkçı zaten ağa gelmeyen balıktan bezmiş, o ne biçim laf diye tokadı basıvermiş.

– Yallah hiç denir mi hiç? İki üç tane büyüklerinden inşallah, dersin.

Adam bu sefer de balıkçının lafını bağıra çağıra giderken, bir caminin avlusundan geçmiş. O sırada küçük bir çocuğun cenazesi kaldırıldığı için münasebetsizliği sebebine sıkı bir kötek yemiş. Pestilini çıkarmışlar, ağzına lafın doğrusunu tıkmışlar:

– Ne iyiydi! Ne akıllıydı! Allah rahmet eylesin, diyeceksin.

Şansa bak, ellerini göğe açа açа ezberlediği lafı söylerken, çiftliklerini tarumar eden yaban domuzunu gömenlerin

önünden geçmiş. Onlar da herifin ağzını, kulağını bura bura başka bir laf belletmişler:

– Öf ne kötü! Öf ne pis!

Bu lafı ağzına sakız yapıp şaklata şaklata yürürken, bir lokantanın önünden geçmiş, haliyle lokantacıyı sinirlendirmiş. Yumruğu yemiş, kibar bir laf öğrenmiş:

– Oh ne nefis! Oh ne mis!

Lafını tavada gözleme hoplatır gibi atıp tutarken, kavga eden iki adamın yanına varmış. Biri tokat atınca “Oh ne nefis!” diye şakıyor, diğeri tekme atınca “Oh ne mis!” diyormuş. Bunlar birbirlerini bırakıp adamı eşek sudan gelinceye kadar pataklamışlar. Kulağına edeceği lafı kazımışlar:

– Ey Müslümanlar, gelin mümin kardeşlerinizi ayırın diyeceksin!

Bizimki lafı dilinde evire çevire yürürken hırlaşıp havlayan iki köpeğin yanına varmış. Oradan geçenler, mümin diye hitap ettiği kavgacı itleri ayırmalarını isteyen bu garip adamı dövmekten geri durmamış, tokadı ağzına basmışlar:

– Hoşt hoşt, diyeceksin.

Adam, “Hoşt hoşt!” diye diye bir sarraca varmış. Sarraç çalışırken lastiği ağzıyla ısırıp çekiyormuş. Kapıda ona “Hoşt, hoşt!” diyen adamı görünce işini bırakıp üzerine yürümüş, bizimki işin nereye varacağını anlayıp sormuş:

– Peki ya ne diyeceğim?

– Sün, ey mübarek, sün, diyeceksin.

“Sün ey mübarek, sün!” diye diye duvarın dibinde bağırsaklarını temizleyen birinin yanına varmış. Başında

dikilmiş bu abuk sabuk lafı eden adama ne edilir? Herif bir güzel dövmüş bunu. Lafı beğenilmeyince, sormuş adam:

– E peki ne demeli?

– Ne diyeceksin be adam! Def-i hacet yapan adama ne denir? “Hiç diyeceksin, hiç!” demiş.

Gün boyunca hiç uğruna kamyonla sopa yiyen adamcağız sarılıp öpmüş bunu:

– Hay Allah razı olsun! Sayende hatırladım. Ben de kasabaya “beş paralık hiç” almaya gelmiştim.

KİM İŞİTECEK BENİ?

Bir kara kazanım vardı, içi arpa, buğday, darı, biraz yeşil, biraz kırmızı mercimekle tıka basaydı. Bizim evde de hepi topu iki baş, iki midecik, bir ben, bir de ninecik. Koca kazandaki arpa, buğday, darıyı, sonra efendiciğime söyleyeyim mercimeği birazı yeşil, birazı kırmızı, iki baş nasıl yiyeceğiz? Üstelik hepsi karışmış birbirine, ayıklamak akıllı işi değil haliyle.

E diyeceksin ki şimdi sen de, arpa buğday, darı, mercimek, birazı yeşil, birazı kırmızı hiç aynı kazana konur mu? Bunları kaynatsan hiç içilecek çorba olur mu? Hadi oldu, bir ninecikle toruncuğa fazla değil mi bu kadar çorba? Kazanı bitirmeye çağırsan mahalleyi, böyle çorba olur mu diye vurmazlar mı akılsız kafana?

Bakın, anlatayım size, nasıl oldu bu iş. Vaktin birinde ninem aşure yapmak için buğday almış, atmış kazana. Bizim bir sarı kedi vardı, o da tutmuş oynayacak yer sanmış, atlamış peşi sıra. Ninem eyvahlanmış demiş ki bana, “Bizim Sarı atladı kazana, hele git de bir bak şuna!” Ben anladım ki, darı at kazana. Aldım ne kadar darı varsa, kazana attım. Pek

de iyi bir iş yaptım, ninem aşure yapacak ondan her şeyi karıştırıyor sandım.

Neyse işte, o ara ben kulağımda ipod çıss tak çıs tak dans ederken, ninem demiş ki “Kızım git de atı arpala.” Ben anladım, arpalar gitsin kazana.

O ara baktım ninem çıkmış mercimek ağacına, mercimek topluyor. Eh dedim, madem ninem kırmızı mercimek topluyor, ben de yeşil mercimek ağacına çıkayım. Zaten kafam karışmış, “Yahu hiç mercimek ağacı olur mu?” diye düşünüyorum; bir de ninemin beş dakikada beş torba toplamasına şaştım. O şaşkınlıkla mercimekleri de kazana attım.

Derken efendim benim ipodun pili bitti, kulaklarım sonunda ninemi doğru işitti. Bir kazanda o kadar arpa, buğday, darı, bir de mercimek birazı yeşil, birazı kırmızı, olacak şey mi? Artık gülmekten karnımıza ağrılar girdi.

E peki ama koca kazanı ne etmeli? Dedim iyisi mi ben bunu yokuş aşağı yuvarlayayım. İçindekiler yollara dökülsün saçılsın. Nevaleyi kuşlar gagalasın. Bizim yokuş, kuşlardan yapıldı sanılsın.

Kuşlar hurra tahıllara saldırdı, gürültülerinden kulaklarım ağrıdı. Kazanımızı kuşlardan geri aldık, içinde bir güzel aşure kaynattık. Çala kaşık yerken birlikte, nineme bir gülme geldi, bak dedi şu Uygur masalı bizim halimizi anlatıyor sanki.

İşte ben ninemden aldım bu masalı, size düşen de kendi torunlarınıza anlatması!

Sağdan soldan, yukarıdan aşağıdan, dört bir yanından dağlarla örülüymüş. Uçlarından az çeksen, dağlar mantı gibi bükülürmüş. Aman ha bükülmesin! Bu dört dağın ortasında, pek minicik, pek şirin bir köy varmış. Toprakları bereketli, havası suyu lezzetli, etrafı çiçekli çimenliymiş. Nazar

boncuğu alıp taksan, yeriymiş. Ama işte tek bir derdi varmış bu köyün, o da bütün sakinlerinin sağır olmasıymış.

Günün birinde bir adamcağızın keçileri kaybolmuş. Çıkmış yola “Keçi keçi nerdesin?” diye dolanırken, tarlasını süren bir çiftçiyle karşılaşmış. Hal sormuş, hatır sormuş, derken efendim “Keçilerimi gördün mü?” diye sormuş. Soran sağır, sorulan sağır olunca işler haliyle karışmış. Çiftçi adamı yanlış anlamış, kızmış bağırmış:

– Ne istiyorsun be adam? Bu tarla, ta şu ağaca kadar benim malım! İstediğim gibi sürerim, sen ne karışırsın?

Çiftçi eliyle ağacı gösterince, adam pek sevinip o tarafa gitmiş. Şansa bakın ki, keçiler de ağacın arkasında otluyormuş. Eh, bizimki çiftçinin sayesinde buldu ya keçilerini, teşekkür etmek için ayağı hafif aksayan yavruyu ona hediye vermek istemiş. Boşuna sağır duymaz uydurur, dememişler. Çiftçi kendisine hediye verildiğini anlamamış, adam keçinin aksayan ayağından onu sorumlu tutuyor sanmış. Yine kızmış bağırmış. Öyle ya, daha yeni gördüğü keçinin ayağını sanki o mu aksatmış?

O şöyle, bu böyle derken, ikisi de birbirini işitmezken, işler sarpa sarmış. Derken oradan geçen bir atlıyı durdurup yardım etmesini istemişler. Biri demiş ki:

– Bu adam kaybolan keçilerimi bulmama yardım etti. Ben de teşekkür için ayağı aksak keçi yavrusunu hediye etmek istedim. Ama nedir efendim, bunu az buluyor, şu koca keçiyi istiyor!

Öteki durur mu, o da başlamış şikâyete:

– Ben nah işte şuracıkta kendi halimde tarlamı sürerken bu adam geldi, vay benim keçimin ayağına neler ettin, dedi. Ben bu keçileri daha önce görmüş bile değilim, hele de

şunun yaptığı olacak şey mi? Kardeş, ne olursun gel bir de sen konuş şu vicdansızla!

Çiftçi atlıyı çekip aşağı indirmek istemiş ya, atlı da sağır olduğu için onu anlamamış. Atına göz koydu sanıp bas bas bağırmış.

Üç ağız bağrışır da tek kulak işitmezken işler iyice karışmış. En sonunda yolları kadıya varmış. Kadıyı görünce üçü birden vaveylaya başlamış. Eh köyün tümü sağır ya, kadı farklı mı sanki? Çırpmış ellerini demiş ki:

– Madem üçünüz birden beni düğüne çağırıyorsunuz, gelirim öyleyse.

Kadı adamları önüne katmış, sokağa çıkmış. Şans bu ya, tam o sırada önlerinden bir düğün alayı geçiyormuş. Güle oynaya, göbecikleri hoplata hoplata katılmışlar aralarına, keçiler de peşleri sıra... Bu işe en çok ayağı aksayan bir keçi yavrusu vardı ya, o sevinmiş. Bütün gece meleye meleye gelinin eteğinin dibinde gezinmiş, davulla zurnayla bir güzel dans etmiş. Onun dansı biter mi hiç, ama bu masal da böyle bitmiş.

Lübnanlılara göre ise o masalın sonu öyle değilmiş. Bu üç adam bir mollayla karşılaşmış. Sağır molla da “Sağır duymaz, uydurur.” lafını pek işine gelir bir biçimde hayata geçirmiş. Bunlar el kol hareketleriyle heyecanla konuşurken, biri koyunu, diğeri atının dizginlerini gösterirken, mollanın zihni şöyle işlemiş:

– Adamların birinde bir koyun, kebap yap demek ister. Ötekinde bir at, yazıktır sana ata bin der. E peki üçüncü adam, o diğerleri gibi acımıyor mu şu zavallı mollanın yoksulluğuna?

Molla derdini anlatıp elini adamın cebine daldırmış, bir tomar para çıkarmış. Parayı cebine, koyunu kucağına almış,

ata atlayıp dört nala gitmeden önce de bu iyi insanlara hayır duaları etmeyi unutmamış.

MECZUBUN HAPİSTEKİ ŞEN GÜNLERİ

–Lübnan masalı–

Biri hariç herkes dökülmüştü sokaklara, kralın zaferini kutluyorlardı. Meczupsa, geride bırakılan mezarlıkların sessizliğindeydi. Yokluğunu fark eden halk, bu tavrını sultanın zaferini küçümsemesine yordu ve kin bağladı. O onunla, bu bununla konuşurken meczubu devletin düşmanı gören laflar krala kadar ulaştı. Meczup sessizdi ama ona yakıştırılan düşüncelerin densizliği sultanı idamına karar verecek kadar öfkelendirmişti.

Muhafızlar onu kaldırıma kıvrılmış uyurken bulup hücreye attılar. Sultanın canı çekip de onun görmek isteyinceye dek hapiste yatacaktı. Kış acı soğuğunu iliklere işlemeye başladığı için meczup böyle sıcak bir yere gelmekten mutlu oldu. Dumanı tüten yemekler önüne geliyor, pireleri bile sıcaktan keyiflenip mayışıyordu. Meczup avluda bir kamış bulmuş, ondan flüt yapıp çalmakla zaman geçirmenin yolunu da bulmuştu. O flüt çalarken mahkûmlar el çırpıyor, gardiyanlar oynuyordu. Hapishane neşeli bir yer haline gelmişti.

Onlar çalıp oynayadursun; sultan sarayında dansözler, içkiler, müzisyenler ve dalkavuklar arasında sıkılıyordu. Biri hapishanede bundan çok daha eğlenceli bir gece geçirildiğini söyleyince, merak etti. Hapishanede gördüğü tablo onu kahkahalara boğdu. Derken gardiyanlar mahkûmları avludan içeri almak istedi. Ama ne yazık ki iktidarlarının sembolü olan sopalar ortadan kayboluvermişti. Bunun üzerine mahkûmlardan içeri girmelerini rica etmek

zorunda kaldılar. Sultan onların haline gülerken keyfi iyice yerine geldi. Gülmeyi seven bir adamdı, biraz daha eğlenmek için meczubun sarayına getirilmesini emretti.

Gardiyanlar meczubu aldığında, sopaları ortadan yok ediverdiği için şimşekleri üzerine çekti de öldürülecek sanan mahkûmlar isyan etti. Oysa onun talihi başka türlü işleyecekti. Meczubu önce hamama götürüp yıkadılar, saçını sakalını düzeltip güzelce giydirdiler. Sürdükleri portakal çiçeği esansı yüz adım öteden duyuluyordu.

– Şu talihin işine bak, dedi meczup. Dedem bana miras bırakmış da haberim yokmuş.

Onu nargile içerek bekleyen sultanın yanına aldıklarında kaşları çatıldı. Burası adaletten konuşulacak değil, zekâ yarışlarının yapılacağı yerdi ve bu hoşuna gitmemişti.

– Burada suyu bıçakla keseceğiz anlaşılan!

Sultan öfkelendi:

– Sen buraya sanık olarak çıktın. Ülkemde hiç kimsenin başkalarından farklı biçimde davranmaya hakkı yoktur. Ama sen böyle bir iddiada bulunuyorsan, bunu hak edecek kadar işlek zekâda olduğunu kanıtlaman gerekir. Bu seçkin kişiler önünde sınayacağım seni. Eğer gerçekçi cevaplar veremezsen, gün doğumunda asılacaksın. Nasıl, anlaştık mı?

Meczup pek teklifsiz, pek rahattı. Yere bağdaş kurarak şöyle dedi:

– Her şey karşılıklı efendimiz. Sizi memnun edemezsem, asılmaya razıyım. Ama bu sınavdan başarıyla geçersem, siz bana ne vereceksiniz?

Meczubun pervasızlığı sultanın hoşuna gitmişti.

– Her soruya bir kese altın veririm.

– Pöh, altın mı? Hiç cazip değil. Her soruya karşılık, on esirin affını isterim.

– Yüce gönüllü bir insanım ben, kabul ediyorum.

– Öyleyse kırk esir olduğuna göre, dört soru...

Sultan vezirinin kulağına fısıldadı, vezir bir görevlinin. Çok geçmeden altın tepside kokusu baştan çıkartan, mis gibi kızarmış bir bıldırcın geldi.

– İşte birinci soru, dedi sultan. Bu bıldırcını ailem ve vezirim arasında nasıl pay edersin?

Meczup tabağın önüne konmasını istedi, şöyle iyice içine çeke çeke kokladı, damağını şaklattı ve birden ciddi bir ifade takınıp şöyle dedi:

– Baş, ülkenin başında kim varsa ona düşer. Baş gövdeyi yönettiğine göre, gövdenin her bir parçasından sorumludur. Bir adam gözünün önündeki taşa çarpıp düşer de, ayağını kırarsa; ayak değil, kafa sorumlu tutulur. Gövde ise başın hayatta kalma sebebidir elbette.

Kanatları kesti, başın iki yanında duran tabaklara koydu.

– Bunlar da oğullarınız için. Nasıl ki kuşun havada kalabilmek için iki kanada ihtiyacı varsa, devletinizin geleceği de iki oğlunuzun uyumla çalışmasına bağlıdır.

Yüreği kesti ve başın arkasındaki tabağa koydu.

– Bu yüreği de kuşkusuz eşiniz hak eder. Baş yüreğin eşliğinde düşünmezse, zalim fikirlere kapılabilir. Saygıdeğer vezirinize gelince...

Hayvanın kuyruk sokumunu kesip vezire doğru ittiği tabağa koydu.

– Bu yağlı parça da devletin hazinesinden sızdırdıklarıyla bir servet biriktirdiği için vezirin hakkıdır.

Sultan vezirin kızarıp bozaran suratına bakınca, kahkahayı bastı. Eh sultan gülünce, kim gülmez? Vezir bile güldü ama içi de iyiden iyiye kin bağladı. Meczup gövdeyi pervasızca alıp kokladı.

– Kalan parça da benim. Çünkü bu sabah beni bir güzel yıkayıp pakladılar, sırtıma şık urbalar geçirdiler ama kimsenin aklına yiyecek vermek gelmedi.

Derken sıra ikinci soruya geldi. Sultan işi yokuşa sürmek niyetindeydi.

– Gelelim manevi konulara. Bana tek bir cümlede öyle kesin bir kanıt göstereceksin ki, güçsüz ve korkak bir asker bile zafere ulaşmak için ölmekten çekinmesin. Bir de koşulum var: Bu cümlede ne bir isim, ne de bir fiil kullanacaksın.

Bıldırcını afiyetle yiyen meczup parmaklarını yaladı.

– Bundan kolay bir şey olamaz sultanım. Yalnız bana yarım saat izin verin de dinlenip yediklerimi sindireyim.

Etraftakiler bu işin imkânsızlığı hakkında tartışadursun, meczup sakin sakin çıkıp gitti. Merdivenden inmeden önce de üzerindeki ceketi çıkarıp trabzanın topuzuna astı. Avluya indi, yere uzandı ve uykuya daldı.

Yarım saat geçince görevliler meczubu uyandırdı. Bizimki ağır ağır kalktı, toplantı salonuna giden merdivenlere yürüdü. Görevlilere ceketini sordu ama ceket çoktan rüzgârla uçup gitmiş, bir hendeğe düşüvermişti.

Bunun üzerine meczup öyle bir vaveyla kopardı ki, yer gök inledi. Feryatları sultana kadar ulaşmıştı. Sultan meraklandı. İçeri girdiğinde bağırmaktan meczubun sesi kısılmıştı ve ona bakanlar hayatlarında bu kadar üzgün bir insan görmediklerini söylüyordu.

Vezir şaşırdı:

– Yahu söylesene, seni bu kadar üzen şey nedir?

– Ceketim, diye ağladı meczup. Ceketimi rüzgâr savurdu, oradan oraya çarptı, en sonunda da bir hendeğe attı. Eğer ceketimin içinde olsaydım, ben de ölecektim.

Sultan güldü, meczupsa ağlamaya devam etti. İş fazla uzayınca, sultan sinirlendi:

– E artık yeter ama, bu saçma şaka bitsin. İçinde olmadığın ceketin hendeğe düşmesinden sana ne? Hani sorumun cevabı? Yoksa bu saçma şakayı asılmamak için mi düzenledin?

– Hakkınız var, dedi meczup. Böylece sorunun cevabını kendiniz verdiniz. İçinde olmadığıma göre, ölü bir asker gibi hendeğe düşen ceketim bana acı veremez. Özgürlüğünü yitiren bir insanın bedeni bir işe yaramaz. Çünkü o gövdeyi yöneten insanın kendi kafasıdır. Özgürlüğünü yitirdiğinde ise gövde başka bir kafa tarafından yönetilir. Zaten başa ait değildir. Bir savaşı saygın kılan tek şey olan özgürlüğü amaçlamamışsa, benim ceketim gibi cansızdır o savaş. Ve eğer bir kişi özgürlük için o ceketten vazgeçmişse, yenilmiş sayılmaz.

Bu sözler sultanın hem hoşuna gitti, hem de onu kızdırdı, işi daha çok yokuşa sürmek istedi.

– Üçüncü sorum, doğa kurallarıyla ilgili. Sen bize soğuğun sıcaktan daha etkili olduğunu bir uygulamayla göstereceksin. Biz dinlenmeye çekileceğiz, sen de bütün geceyi taraçada geçireceksin. Üzerinde de çarşaftan başka hiçbir şey olmayacak.

Eh, soğuktan donmak asılarak ölmekten daha onurluydu ne olsa. En azından etraftakiler böyle düşünüyordu. Meczup ise aldırmazlığını elden bırakmamıştı. Sabah almaya

geldiklerinde, onu son derece dinç ve neşeli buldular. Karnını doyurması için sarayın mutfağına götürdüler. Sobanın yanında ısınmasını teklif ettiler ama o bu teklifi reddetti. Azığını yemek için bahçeye çıkmayı tercih etti.

Sultan onu görünce şaşırdı ve hapşırarak şöyle dedi:

– Görüyorsun ya, senin yerine ben hasta oldum. Söyle bakalım sabaha böyle sağ salim çıkmayı nasıl başardın?

– Malumunuz, bedenimizin ısısıyla havanın soğuğu birbirini dengeler. Satıcıyla alıcı ya da iki ordu gibi biri ağır bir kayba uğramadıkça, diğeri yüklü bir kazanç elde edemez. Bedenimi yeterince hareket ettirerek ısındım. Soğuk zarar vermedi. Dahası beni harekete mecbur kıldı, bedenimi sağlamlaştırdı ve herkesin uyurken kaçırdığını, gecenin renklerini, derken gün doğumunu izleme fırsatı yarattı.

Şans bu ya, vezir de o gece soğuk aldığı için öksürüp duruyordu. Öksürükleri fırsat verdiğinde sordu:

– Peki bütün gece hiçbir ışık çarpmadı mı gözüne?

– Yıldızların ışığını saymazsak, hayır.

– Hah işte, hile yaptın, yıldızların ışığıyla ısınarak anlaşmaya uymadın. Bahsi kaybettin.

Sultan düşündü.

– Doğru, şartlar yerine getirilmiş sayılamaz. Ama gerçek şu ki, istediğim zaman yıldızların gökten çekilmesi için emir verememem. O nedenle bulutlu bir gecede deney tekrarlanmalı.

Meczup karşı çıkmadı, yalnızca üzgün üzgün veziri süzdü.

– Saygıdeğer efendimiz, vezirinizin öksürüğünü geçirmeme izin verir misiniz? Etkisini hemen gösterecek bir ilacım var.

Meczup indi mutfağa, eline geçeni atıp bir karışım hazırladı. Son olarak tencerenin içine bolca su ve birkaç sebze attı. Mum istedi. Tencereyi pencereden aşağı sarkıttı. Tencere avludan kırk ayak yüksekte duruyordu. Tam altına gelecek şekilde mumu yaktı. Ve şöyle dedi.

– Kudretli efendimiz, su kaynayıp sebzeler pişince, ilaç hazır olacak ve vezirimizin öksürüğünü şıp diye kesecek. Bu işin pek zaman alacağını sanmıyorum. Ne de olsa, mumun ateşi yıldızlar kadar uzakta değil.

Başarısının su götürür yanı yoktu. Böylece sıra geldi dördüncü sınava:

– Özrü kabahatinden büyük dedirt bana.

– Bu zor bir sınav olacak sultanım. Onun için ahırlarınıza kadar girmeme izin verir misiniz?

– Verdim gitti!

Meczup ahıra gidip sultanın günlük gezilerinde hangi ata bindiğini ve ne zaman, nereden geçeceğini öğrendi. Sonra da karanlık bir köprü altına girip bekledi. Sultan adamlarıyla köprünün altından geçerken, yıldırım gibi üzerine atıldı. Onu atından düşürüp şapur şupur öpmeye başladı. Öfkeden kudurdu sultan, kılıcını çekti, son sözlerini söylemesini istedi.

– Özür dilerim sultanım, sizi hanımınızla karıştırmışım.

Sultan şaşırdı, meczup kahkaha attı.

– Özrü kabahatinden büyük diye tam da benim yediğim naneye denir işte!

Aklının devlete lazım olduğunu düşündüğünden mi, yoksa hayatına renk kattığı için mi bilinmez, sultan meczuba vezirlik teklif etti. Ama meczup pirelerinin sarayda pek rahat edemeyeceğini söyleyerek teklifi reddetti. Anlaşma uyarınca

serbest bırakılan savaş tutsaklarıyla güle oynaya gitti. Bu savaşa karşı olup da zafer kutlamalarına katılmadığı için girmişti zindana ve tutsaklarını alıp giderken kendini güçlü hissetti sultanlar karşısında.

DELİ İLE DEVLETLİ BİLDİĞİNİ İŞLER

–Başına huni takmış masallar–

DELİNİN ATI NEDEN HUYSUZLANDI?

Çata çata birleşmişti kaşları ve çokça sürülmüş bir tarlayı andırmaktaydı alnı. Ne yapsa, ne etse işin içinden çıkamamıştı. Derdi dermansız adam danışacağı bir akıllı aramaktaydı. Bir arkadaşı dedi ki:

– Bizim oralarda kendini deliliğe vurmuş, hikmetler kitabı gibi bir adam var. Aklı olan, dermanını onda arar. Ama onun meczup halini görenler bilgeliğini anlamazlar. Deli der, geçerler. Bu adam bir sopaya biner, deh deh eder, peşine takılan bir alay çocukla sokak sokak gezer. Anlayacağın bir hunisi eksik başında, ama ondan akıllısını da boş yere arama!

Bu lafların üzerine adam dermanın mı yoksa merakın mı peşine düştü bilinmez, sora sora buldu deliyi.

– Ey süvari! Hele bir sür bu yana atını.

Deli sopasının üstünde koşturarak geldi.

– Ne var, dedi. Çabuk söyle atım huyludur, yerinde duramaz.

– Sana delice bir şey sormak istiyordum, dedi adam. Evlenmek niyetindeyim ama bir yandan da korkuyorum. Nasıl bir kadın bulmalıyım ki, mutlu olayım?

Huysuzlanan atını zor bela dizginleyerek cevap verdi deli:

– Üç çeşit kadın vardır. Biri dert, ikincisi mihnet, üçüncüsü süs. Birincisi sana yar olmaz, tümüyle senden ayrı kalır. İkincisinin yarısı sende olur, yarısı senden ayrı kalır. Üçüncüsü tümüyle senin olur.

Ve atını topuklayıp hızla uzaklaştı. Adam ardından koştu.

– Dur, gitme! Elbisenin kolunu verdin, gövdesi yok. Ben bunu nasıl giyeyim? Hele bir şunu aklımın alacağı gibi anlat.

Atı iyice huysuzlandı delinin, kelimelerini hızlıca koşturarak verdi cevabını:

– Birincisi çocuklu dul kadındır. Anıları bir çember örmüştür etrafına, dünden geçip de kolayca varamaz bugüne. Sevgisini daha çok önceki eşinden olan çocuğuna verir. İkincisi sadece dul kadındır. Yarısı senin, yarısı eski eşinindir. Üçüncüsü hiç evlenmemiş olandır. Tümüyle senindir.

Artık atı iyice sabırsızlanmıştı, tam dörtnala koşup gidecekti ki, adam bağırdı:

– Lütfen bekle biraz. Son bir şey soracağım.

– Çabuk ol, dedi deli. Çocuklar bekliyor.

Adam sakalını kaşıyıp alnının çizgilerini çatarak sordu:

– Bunca bilgeliğe kavuşmuşken, bu delilik oyunundan amacın nedir?

– Sırrımı soruyorsun, dedi deli. Dinle öyleyse, şehrin ileri gelenleri senden ehlini bulamayız, gel başımızdaki sarık ol dediler. Bu yüzden işi deliliğe vurdum. Kadı olmaktansa, deli olmak daha iyidir.

Adam alnını kaşıyıp bakadursun deli sopadan atını sürdü, çocuklara karıştı.

Böyle demişti Mevlâna, ama her aşkın kısmeti kendindedir bana kalırsa. İlikle düğme birbirini buldu mu, ne geçmişe bakar, ne de herhangi bir kurala.

DELİ İLE DEVLETLİ BİLDİĞİNİ İŞLER

Biri deliymiş, biri akıllıymış, ihtiyar anacığın iki oğlu varmış. Köy halkı kasabaya tuz almaya giderken, akıllı da onların peşine takılmış. Deli oğlanın canı yok mu, kardeşinin yerine kasabaya o gitmek istemiş. Gel gör ki akıllı hah demiş, hıh demiş, deliyi bu işe layık görmemiş. Deli pek sinirlenmiş, sinirinden ne yapacağını bilememiş. İşle güçle oyalanmak için bir kazan su kaynatmış, anasını yıkamaya niyetlenmiş. Kadın pek kirliymiş ama niyeyse yıkanmaya direnmiş. Deliye laf geçer mi, almış anasını, altında har har odun yanan kazanın içine oturtuvermiş. Zavallı ihtiyarcık haşlanıp, oracıkta canını teslim etmiş.

Deli anasının hiç konuşmadığını görünce acaba darıldı mı diye endişelenmiş. Gönlünü almak için bir güzel giydirmiş, boyamış taramış, başköşeye yerleştirmiş. Kadıncağız haşlanarak öldüğü için mi ne, ağzı gözleri hep açık kalmış. Deli ona baktıkça sevinip ellerini çırparmış: “Oh ne güzel! Anacığım öyle mutlu ki hep gülüyor!”

Anası işbilir oğluna bakıp daha da sevinsin diye hayvanları otlatmaya götürmüş. Merada pek güzel bir armut ağacı varmış. Ağaca çıkmış, cümle armutları yapraklarla birlikte yere indirmiş. Bir yandan da hayvanlara bağırıyormuş:

– Armutlar benim, yapraklar sizin, bunu böyle bilin!

Ne ki o ağaçtan inesiye, hayvanlar armutları yemiş bitirmiş. Deli öfkesinden hepsini kıtır kıtır doğramış, geride yalnızca bir minicik tekecik kalmış. Aslında onu da kesecekmiş ama tam bıçağı eline aldığı sırada tekenin boynuzlarına takılı kalan iki armut görmüş. Sarılmış tekenin boynuna:

– Ah vefalı tekecik, bana armut ayırmış iki tanecik!

Deli dalmış tekeciği öpüp okşamaya, onlardan epeyce uzakta duran inek de kesilmekten kurtulmuş bu sayede. Oğlan bir armut dişleye, bir tekeyi öpüp, ineği itekleye itekleye gelmiş eve. Tuzdan dönen akıllı oğlansa kapıda onu

beklemekteymiş. Deliye diğer hayvanların nerede olduğunu sormuş. Deli kestim deyince, eyvahlanıp nedenini anlamak istemiş. Deli olan biteni anlatıvermiş:

– Çıktım armut ağacına. Döktüm mumilikini, tupulikini aşağıya. Dökerken de mumiliği bana, tupuliki size dedim ama o kahrolasıcalar tupuliki bıraktı mumilikilerin hepsini yedi. Bir tek bu tekecik bana iki mumilicik bıraktı, canını kurtardı. Şu inek desen, o ta uzakta yeşilcik yeşilcik çimilikilerden otlamaktaydı.

Olan olmuş, akıllı ne yapsın, tuzu almış geçmiş içeri. Bir de bakmış ki anacığı ölmüş. Bizimki dizini dövmüş dövmüş ya, elden ne gelir? Konu komşu toplanıp kaldırmışlar cenazeyi.

Akıllı bundan sonra hayatımızı bir hale yola koymalı, ineği satıp uzakta bir yere yerleşmeli demiş. Deli tuza gidemedi ya, tutturmuş “Hele sen dur, ineği ben satacağım!” diye. Akıllı onunla başa çıkamayınca, çaresiz kabul etmiş. Demiş:

– Bunu beş altına sat, yoksa ineği geri alır, yerine seni veririm.

Deli yola çıkmış ama kasabaya gitmeye erinmiş, ineği yolda rastladığı birine satmaya karar vermiş. Tam o sırada bir mağara görmüş. İneği bu evde oturanlara satayım deyip mağaranın ağzına yaklaşmış, bağırmaya başlamış:

– İnek satıyorum huuuu! Var mı inek isteyen?

Mağarada sesi yankılanınca, aklı karışmış. Kendi sorusunu cevaplamaya bağırmış:

– Kaça alıyorsun?

Bu ses de yankılanınca, bizimki kendi sorusunu cevaplamış:

– Beş altına.

Kendi sorup, kendi söylediğine inandığından, ineği sattım deyip dönmüş köyüne. Giderken de bağırmış mağaraya:

– Bir hafta sonra gelir, paramı alırım.

Hafta tamam olunca, deli gitmiş mağaraya. Ama anca kurtların yediği ineğin kemikleri var karşısında. İyi de bundan ona ne, bağırıp durmuş: “Beş altınımı ver!” Mağaranın huyu malum, o da aynen bağırıyor: “Beş altınımı ver!”

Bu ne biçim iş arkadaş, ineği ver, üstüne de beş altın ver! Delinin tepesi atmış, hıncından mağaranın duvarlarını yumruklamış. O da ne, tepesine patır kütür altınlar yağmış. Ancak dürüst biri olduğu için, beş altını almış, gerisine dokunmamış.

Dönüp de olanları anlatınca; akıllı evde ne kadar heybe, torba varsa almış mağaraya yollanmış. Mağarada altınları doldurmak için deliden yardım istemiş, deli “Olmaz” demiş. “Önce sahibine soralım.”

– Bize bu altınları veriyor musun?

Mağara da aynı lafı tekrar edince, kabuldür sanmış, altınları toparlamış. Eve geldiklerinde, muhtardan ölçek alıp altınları tartacağım diye tutturmuş. Akıllı onu engellemek istediyse de, durdurmak ne mümkün. Üstelik pek cömert bizimki, muhtar ölçeği boş getirdi demesin diye iki altını sıkıştırıvermiş köşeciğine. Muhtar kaçın kurrası, demiş ki:

– Altın bulmuşsunuz, bu belli. Eğer yarısını vermezseniz, candarmaya şikâyet ederim sizi.

Akıllı durumu kurtarmaya birkaç palavra atmış, muhtar yutmadığı gibi iyiden iyiye çirkinleşmiş. Altınları ona gizlice hediye eden deli, sırrını ortaya çıkardı diye sinirlenmiş. İki sopa atınca, muhtar ölüvermiş.

Deliyle dolaşan akıllının çilesi biter mi? Akıllı almış muhtarın cesedini kuyuya atmış. Çok geçmeden, artık hangi sebeptense candarmanın muhtarı arayacağı tutmuş, muhtarı en son kim gördü diye herkesi sorguya çekmiş. Deli atılmış hemen:

– Öldü gitti benim elimden.

Akıllı kardeş, gece gizlice muhtarın ölüsünü çıkarıp yerine tekeyi kesip atıvermiş. Ertesi gün deli peşine candarmayla köy ahalisini takıp kuyuya gitmiş. Muhtarı çıkarmaya, sarkıtmışlar belinden bir iple bağlayıp deliyi kuyuya. Deli elini suyun içinde gezdirirken, tekenin boynuzlarına değmiş. Bağırmış yukarıya:

– Ey ahali sizin muhtar boynuzlu muydu, boynuzsuz muydu?

Gülüşmüş ahali, aramaya devam etmiş deli. Bu sefer de tekenin kıllarına değmiş eli.

– Ey ahali sizin muhtar kıllı mıydı, kılsız mıydı?

Onlar gülüşedursun, sormuş deli:

– Ey ahali, sizin muhtar iki ayaklı mıydı, yoksa dört ayaklı mı?

Bıkmışlar artık, demişler:

– Sormayı boş ver, ne buldunsa ipe bağlayıp yukarı gönderiver.

Çıka çıka kuyudan şişmiş bir teke çıkmış. Ahali bakakalmış. Hep el âlem gülecek değil ya, bu sefer de deli kahkahayı basmış:

– Bir taş attım kuyuya, kırk akıllı toplandı çıkaramadı yukarıya!

Sonra onca altınla mutlu mu mutsuz mu yaşadılar bilinmez. Ama servet de bağışlasan, delinin yanında akıllının çilesi bitmez vallah bitmez!

KINACI YANDI MI, KALDI MI?

Kızılı, kırmızısı, turuncusu, az kızılı, çok kırmızısı, bir de bunların hepsinin bulamacı, siyah eksik mi kalsın bir de simsiyahı... Kına taciri yedi çeşit kınayı doldurup çuvallara, yığmış evin avlusuna. Demiş:

– Hanım hele şunları bir dene, koyu turuncu olanı bana göster, kendine de ondan ayır. Bak bakalım saçlarını güneş mi yoksa bu kına mı daha çok parlatır?

Koca gitmiş dükkâna, kadın komşuları dolanmış, yedi çeşit kınaya yedi kazanı tamamlamış. Çuvalları bir bir boşaltmış kazanlara, su katıp boyaları iyice ezmiş. Sonra soyunup çırılçıplak yallah ilk kazana atlamış, iki saat kalmış. Ondan çıkmış, yandakine geçmiş, sonra ötekinde iki saat dinlenmiş, böyle böyle dördüncü kazana geçip akşamı etmiş. Avlu dört duvarla çevrelenmiş olduğundan kimse bunun ettiği deliliği anlamamış. Derken kapı çalınmış, kadın bağırmış:

– Kim o?

– Ben geldim, açsana kapıyı.

– Şimdi kına çeşitlerine bakıyorum, kapı mapı açamam, sağlıcakla yürü git.

– Yahu benim, kocan, açsana kapıyı!

– Kim olursan ol, ivedilenme boşa. Dördüne bakabildim anca, üçü kaldı daha, diye çıkışmış kadın.

Adam kapıyı açtıramayınca, küşümlenmiş. Tekmeleye tekmeleye kapının damağını attırmış. Bir de bakmış ki, yan

yana yedi kazan, ortadakinde çırılçıplak karısı bir o yana, bir bu yana dönüp duruyor. Yedi çuval kınanın heba edildiğini görünce nevri dönmüş. “Böyle karısı olana, düşman gerekmez. Bu evlilik de daha yürümez!” deyip boşamış kadını.

Zaman geçmiş, bizimki yine evlenmiş. Derken günün birinde satmak için başka bir kentten sandık sandık fincanla bardak alıp eve gelmiş.

– Mor boyalı sandıktaki çiçekli fincanlardan onunu evimize ayır. Mavi boyalı sandıktaki çay bardaklarından da konuklarımız için istediğin kadar ayır, kalanını hamalla dükkâna gönder, demiş gitmiş.

Kadın çiçekli fincanlardan birine bakarken, fincan elinden kayıp yere düşmüş. Şıngır mıngır pek güzel sesler çıkarmış. Kadının hoşuna gitmiş bu şarkı, bir fincanı ötekine vura vura bir tanecik kalasıya hepsini yere atı atıvermiş. O bir taneciği de güzel sesini işitip gönlü şenlensin diye kocasına ayırmış.

Sonra mavi boyalı sandığı açmış, içindeki mavi mineli bardaklardan biri çatlakmış, tam da yere çalınasıymış. Amanın o ne tatlı şıngırtı öyle! Bunun sesi daha nağmeliymiş demiş, hepsini kırmış. Bardaklar şıngırdadıkça, içi fıngırdamış. “Sesi de amma uyuyor ayağıma ha!” diye camları kıra kıra oynamaya başlamış. O sırada hamal gelmiş, fincanları istemiş. E kadıncağız ne yapsın, kırk yılın başı gönlü şenlenmiş, “Seslerini pek sevdim, verememem.” diye kocasına selam söylemiş. Adam gelmiş eve, bir de bakmış kırık kırık cam, bizimki de göbek atıp duruyor ortalarında seslerine hayran.

Bunda da iş yok deyip, atmış kadını kapıdan. Gitmiş dükkânına, ezip de suyunu çıkaracakmış gibi almış başını elleri arasına. Onu böyle kara kara düşünürken gören komşusu, derdini dinlemiş. “Bu sefer ince eler, sık dokur, sana uygun bir kadın buluruz.” demiş.

Bunlar kısmet aramaya yola çıkmış. Gide gide bir köye varmış. Tabanları yorgunluktan, damakları susuzluktan çatlayacakmış ki bir kocakarı görmüşler. Evine konuk olmak istemişler. Ama kadıncağız ne yapsın, evceğizinde bir tanecik oda var. “Neneciğim” demişler, “biz senin evladın sayılırız. Odanın bir köşesinde yatarız.” Avucuna haylice para sıkıştırmışlar, konuk olmayı başarmışlar. Yatma vakti eve bir kız gelmiş, yataklarını sermiş, gitmiş. Kız pek hünerli gelmiş bunların gözüne, sormuşlar nineye. Meğer bu kız torunu imiş, evin bütün işini gider gelir, bu yüklenirmiş. Eh hem becerikli, hem vefalı, saygılı, böylesine görücü olmalı. Ama ninenin kızdan ayrılmaya gönlü yok. Kızın bir anacığı, bir de nineciği var. O olmasa, bunlara kim bakar?

Anlamışlar ki bu iş istemekle olmayacak, kızı kaçırmışlar, eve bırakıp çarşıya çıkmışlar. Kız evde yalnız kalınca, şunlara ekmek yapayım diye düşünmüş. Evde beş çuval un varmış, almış birini kuyuya dökmüş. İyi de hamur pek cıvık, ne yapsın avuç avuç atmakla da olmuyor. Kalan dört çuvalı boşaltıvermiş ardınca, başlamış kürekle karıştırmaya. Kolları kopuyor ya, hamur bir türlü ulaşmıyor kıvamına.

Böyle böyle saatler geçmiş, adamın karnındaki ziller çingirdemiş. Yemek göndersin diye haber yolladıkça, gelin haberciyi “Hele bir ekmek pişsin de” deyip uğurlarmış. Adam sonunda gelmiş eve:

– Bu ekmek niye pişmedi?

Gelin silmiş alnının terini:

– Hamurunu daha yeni yoğurdum. Elimin dermanı bitti.

Adam açlıktan bitkinleşmiş “Hanım şimdi uğraşma hepsiyle, iki tanecik yapıver gitsin.” demiş, sedire serilmiş. Gelin ondan da bitkin cevap vermiş:

– Hamur çok aşağıda ben yetişemem ona, iyisi mi sen in aşağıya, kopar kopar ver bana.

Gelin kuyuyu gösterince, adam da kapıyı gösterivermiş.

Gelin ağlaya ağlaya düşmüş yola, bir kadın çıkmış karşısına. Olanları anlatınca “Üzülme kızım” demiş. “O kınacı köpeği bana da etmişti edeceğini. Gel seni evime götüreyim, orada dertleşelim.”

Onlar dertleşedursun, bizimki dükkânında oflar puflar dururmuş. Yaşlı bir adam gelmiş derdini sormuş. Kuyuyu anlatınca da “Beyim, derdin bu olsun.” demiş. “Benim bir kızım var, kuyu açmasını bilir. Söylerim, yarın sana gelir.”

Bizimkinin boşanması tez, evlenmesi tez. Kız babasıyla gelmiş bahçeye, kuyuyu açmak için alet edevat istemiş. Adam babayla çarşıya çıktığı gibi kıza talip! Neyse bunlar hemencecik evlenmiş, kuyu işi ertelenmiş. Derken adam “E artık şu kuyuyu açıver!” demiş, işe gitmiş.

Kız durmuş kuyunun başında, düşünmüş: “Ya üşürsem orada?” Evde on çuval fındıkkabuğu varmış. “Sudan çıkınca yakar, ısınırım.” demiş, boşaltmış çuvalları oracığa, inmiş çırılçıplak kuyuya. Kuyuda ayağına hamur sıvaşmış, kız kuyuyu kurbağalı sanmış, kendini tez elden yukarı atmış. O sıra kocası gelmiş, kapıyı çalmış, bu da çırılçıplak karşısına çıkmış. Adam bir karısına bakmış, bir fındıkkabuklarının ateşinin bahçeyi yakıp kavurmasına; bunu da tuttuğu gibi çırılçıplak sokağa atmış.

Kız söylene söylene yürürken bir kadınla karşılaşmış. Başından geçenleri anlatınca, kadın “Vay demiş o uğursuz kınacı benim de canımı yakmıştı. Gel bize gidelim, aynı kaderden yananlar söyleşip birlik edelim.”

Eski karıları dertleşedursun, adam inmiş çarşıya, derdini anlatmış arkadaşına. O da demiş ki “Boş ver, geçmiş güne

uğurlar olsun. Benim ağırbaşlı bir kızım var, gel sana onu vereyim.”

Düğün dernek kurulmuş, üç gün sonra adam karısına “Yemek pişir.” deyip çıkmış. Gelin bakmış kap kacağa, hiçbirini beğenmemiş. “Bu kalaysız kızıl bakırlarda yemek pişirirsek, neme gerek bakır çalar, ölürüz.” demiş. Bakırları temizlemek için de artık ne akılsa hepsini dibeğe vurup vurup ezmiş. Adam eve gelip kabın kacağın halini görünce, bu gelinin evliliği de ötekiler gibi bitmiş.

Adamda sırf dert mi, dert ortağı da çok. Biri yardım etmiş, yedi şehir öteden pek övülen bir kız getirmişler. Üç beş gün sonra kınacı “Artık bugün bir yıkanıp paklanalım, evcek tertemiz olalım.” demiş. Çarşıya uğrayıp, hamam işi hazır olasıya dönecekmiş.

Gelin kazanı doldurup ısıtmış, içine bir torba sabun boşaltmış. Olmuş, bir oda dolusu köpük. Az siliyor, çokça kirletiyor, suları kazan kazan boca ediyor, sabun az geldi diyor, onun üstüne bir daha sabun atıyor, evi köpüğe boğuyormuş. Adam kadını yallah dışarı atmış, neyse ki ilk karısı diğerleri gibi bunu da sokaktan toplamış.

Aradan epey zaman geçmiş, kınacı bu sefer kimseye danışmadan bir hanım bulayım demiş, uzak diyarlardan bir eş alıp gelmiş. Bunlar epeyce güzel günler geçirmiş, rahatları yerindeymiş. Derken bir gün gelin buğday ayıklarken yoksul bir kadın çalmış kapıyı, bir dilim ekmek istemiş. Ama evde hiç ekmek yokmuş. O gün de meğer kınacı eve kışlık buğdayı yıkıp gitmiş. Gelin buğday çuvallarını yoksul kadına vermiş; bunları un, bulgur yapıp getirmesini, o zaman ona ekmek de, para da vereceğini söylemiş.

Akşam karı koca bekleyip durmuşlar ya; ne gelen var, ne giden. Gelin iyice meraklanmış, gidip kadını aramaya

niyetlenmiş. Adam da yorgun ne desin, “Meraklanma boyacı küpü değil a, gelir. Biz iyisi mi yemeğimizi yiyelim.” demiş.

Ertesi gün kadın lafı artık neresinden tutup kafasına aldıysa, “Bir küp boya yapayım da belki kadın gelir diye düşünmüş.” Akşam kocası gelmiş ki buğdayları alan kadından haber yok, gelinse pek telaşlı. “İvedilenme, gelir elbet” demiş ya, gelinin işi çabuklaştırmak için kırk elli kutu boyayı küpe doldurduğunu görünce dellenmiş. “Sen de mi ocağıma incir ocağı dikecektin körolasıca!” demiş, boya küpünü başından aşağı boca edip, kapı dışarı etmiş.

Bizimki olmuş ebemkuşağı, ne yapsın paklanmaya hamama gitmiş. Bir de bakmış ki ta dipte bucakta bir yerde, altı kadın kurna başında hararetli hararetli konuşup durur. Sormuş:

– Kadınlar konuşmanızın dibi ne, tepesi ne?

Bunlar da cevap vermiş:

– Dul isen gel, evli isen uzak dur bizden.

Boyalı hatun başından geçenleri anlatınca, ötekiler gülüşüp onu aralarına katmış. Bunlar fısır fısır konuşurken akşamı etmişler. O gün yumuşçunun da bir derdi varmış, gizli gizli içmiş ağlamış. Artık ayyaşlıktan mı, yorgunluktan mı, ağlaya ağlaya gözlerini bulandırdığından mı ne bunları fark etmemiş, gece hamamı kilitlemiş gitmiş. Kadınlar bakmışlar çıkış yok, çalıp oynarken sabahı etmişler.

Sabah yumuşçu hamamı açınca, iyi saatte olsunlar geldi sanıp korkmuş önce bunlardan. Sonra kadınlar yumuşçuya avuç avuç para vaat edip, kınacıyı bir dostun bekliyor deyip getirmesini, peştamalıyla yanlarına atmasını istemişler.

Kınacı halinden bezmiş olduğundan davet hoş gelmiş. Peştamalı belinde, nalınları tıkkıdı tıkkıdı ayağında içeri girmiş. Girer girmez de “Sen yedimizi de aşağıladın. Şimdi

belanı bulacaksın.” diyen kadınlardan sopayı yemiş. Artık kadınlar bunu nasıl dövdüyse, çırılçıplak kendini dışarı atmış. “Yedi dulların yeline tutuldum” diye dağlara kaçmış, daha da kente adım atmamış. Yedi dullarsa öçlerini almanın neşesiyle üç gün daha hamamda vur patlasın, çal oynasın cümbüş yapmış, kınacıya gülerken göbekleri hoplatmış ha hoplatmış.

USTAMDAN ALDIM BEN BU AKLI

–Aklımızı başımıza getiren masallar–

ATEŞ KİMİ YAKSIN?

Dünyanın isim vermeye lüzum görmediği kadar unutulmuş, belleğin tenhasında kurumuş kalmış, ne bir mektup göndermiş, ne bir mektup almış bir adaya, ateş geç de olsa gitmişti. Adada dört ayrı kabile vardı ve birbirlerinden kopuk yaşıyorlardı. Derken adanın yakınındaki anakarada yaşayan bilge adaya bir gezi düzenleyip öğrencileriyle birlikte dört kabileyi teker teker ziyaret etti.

Birinci kabilede rahipler halkı ateşin yalnızca kendilerine sunulan kutsal bir armağan olduğuna inandırmıştı. Onlar sıcak evlerinde, sıcak yemekler yerken; diğerleri soğuk ve karanlık gecelerini çiğ et yiyerek geçiriyordu. Öğrencilerden biri burada kalıp ateşi tüm insanların hizmetine sunmaya karar verdi. Diğerleri yola devam etti.

İkinci kabile, ateşin ilahi gücüne inanmıştı ve ateş yakmaya yarayan tüm araçlara tapıyordu. Ama kimsenin ateş yaktığı yoktu. Bir öğrenci burada kalıp onlara ateşten yararlanmayı öğretmeye karar verdi. Diğerleri yola devam etti.

Üçüncü kabile, etrafını bir zamanlar onlara ateşi getiren adamın totemleriyle doldurmuştu. Onun bir ilah olduğuna inanıyorlardı ve ardından kimse ateş yakmaya kalkışmamıştı. Bir öğrenci burada kalıp onlara ateşin ilahi birine değil, doğaya ait olduğunu öğretmeye karar verdi. Diğerleri yola devam etti.

Dördüncü kabile ateşi bilmiyor, ama ateşin ilahi güçleri hakkında abartılı hikâyeler anlatıyordu. Başka bir öğrenci de burada kalıp, onlara ateşin ne olduğunu anlatmaya karar verdi.

Bilge diğer öğrencileriyle adanın öteki yerlerini gezdikten sonra gemiye binmek üzere dört öğrencisini toplamak için bu köylere gitti.

Birinci kabiledeki öğrenci konuşmaya başlar başlamaz, rahipler onu suçlayıp lanetler yağdırmıştı. Bir yabancı yerine kendi rahiplerine inanan halk da onu yakalayıp yakmıştı.

İkinci kabiledeki öğrenci ateş yakınca halk korkmuş, taptıkları kutsal aletlerin kullanılmasına tepki göstermiş ve öğrenciyi öldürmüştü.

Üçüncü kabiledeki öğrenci bir toteme tapmanın yanlışlığını anlatmaya başlar başlamaz katledilmişti.

Ateşin gerçekte herhangi bir doğa gücü olduğunu söyleyen dördüncü öğrencinin başına da aynı şey gelmişti.

Bilge kalan öğrencileriyle gemiye binip denize açıldığında, gezinin sonucunu şöyle özetledi:

– Bilmek, öğretmekten zordur. Bilgiye direnen, öğrenmemekte ısrar edenlere öğretmek çok daha zordur. Cahiller bildiklerine inanırlar ve yeni bilgilere direnirler. Ama aynı zamanda huzursuzluk içindedirler. Bu yüzden gerçekten bilen insanlardan nefret ederler. Onları yakar, öldürürler.

– Ama, dedi bir öğrenci, gün gelir ateş herkesin olur. Zeus'un Prometheus'a direnişi, itibarını kaybetmesinden başka işe yaramamıştır.

Bir başkası dedi ki:

– Ve zamanı gelince biri bunu başarır. Ki bu muzaffer, kaybettiğimiz dört öğrencinin sayesinde zafere ulaşacağı kolaylık derecesini yakalamıştır.

Üçüncü öğrenci ise şöyle söyledi:

– İlk dört öğrenci, yalnızca “ne” yapmaları gerektiğini biliyordu ama “nasıl” yapacaklarına kafa yormamıştı.

Bilge iç huzuruyla gülümsedi:

– İşte bir öğretmenin çabasının karşılığını almada ulaştığı son nokta. Öğrencinin onu aşıp, eksiğini tamamlaması...

Üçüncü öğrenci gözlerini öğretmenine dikip gülümsedi.

– Demek ki bu adayı ateşin rahmiyle buluşturmak için yeni bir dörde ulaştık üstadım.

Bilge bakındı etrafına:

– Dördüncü öğrenciyi buldunuz mu?

Üçü birden bilgenin omzuna koydular ellerini.

– Bildiği her şeyi vermeye razı olacak kadar gönlü bol ve öğretmenliğe sevdalı bir ustanın, yani aşıldığında yeniden öğrenci olmaya heves edecek karakter olgunluğunda bir öğretmenin peşinden geldik biz.

ZEN USTASI

Kökten çiçeğe yürüyen sular gibi zarif... Zarif bir kırmızı gül gibi katmer katmer açılan... Katmer katmer açılan bir öykü kadar hazla yoğrulan... Hazzın akılla birleştiği yer kadar ateşe çağıran... Ateşin yalımları kadar canlı... Canlı, akıllı, ustalıklı, çarpıcı...

Bir zamanlar ustasının sorduğu bilmecelere diğerlerini gölgede bırakacak cevaplar vermeye azmetmiş bir öğrenci vardı. Geceyi güne katar, bir cümlede zarafetiyle hayran bırakan, hikmeti katmer katmer açılan, aklın hazzını ateşin canlılığıyla buluşturan parlak düşünceler bulmaya uğraşırdı.

İhtiraslıydı. Ne ki bunca çabasına rağmen, usta her seferinde yanıtın olgunlaşmadığını söyler, gururunu kırardı.

Sonunda öğrenci “Olmamış” denmesinden usandı, okuldan ayrıldı. Ayrılırken de sıktığı dişlerinin arasından hırsla fısıldadı:

– Öyle bir şekilde geri döneceğim ki, ustam onu alt etmiş olmamın utancıyla başını kaldırıp yüzüme bakamayacak bile!

Aradan yıllar geçti ve zaman istenen hediyeyi bağışlayınca, öğrenci ustasını buldu. Usta loş odasında bağdaş kurmuş, ellerini dizlerinin üstüne bırakmış, başı öne eğik, meditasyon yapıyordu.

– Usta, dedi gururla. Suda yürümeyi öğrendim!

Usta başını kaldırmadı, kaldırıp da onun hazla kabaran yüzüne bakmadı. O kısacık sessizliği ustanın ezikliğine veren öğrencinin damağında, saniyeler kanyağın damakta usul usul gezinmesi gibi içini eriten bir haz bıraktı. Öğrenci bu sessizliği kıskançlığa verip böbürlenedursun; usta hâlâ başını kaldırmaksızın, kaldırıp da yele kaptırmaksızın...

– Peki, dedi. Şimdi de ondan vazgeçebilir misin?

BARDAK GÖLE SIĞINCA

Usanmış Hint usta, çırağının gün boyu olur olmaz her şeyden şikâyet etmesinden. Bakmış ki söylemekle olacak gibi değil, söyletmenin çaresine bakmış. Çırağına bir bardak suya bir avuç tuz atıp içmesini söylemiş. Çırak tuzlu suyu içmiş ya, içer içmez de tükürmüş. Sanki cevabı bilmiyormuş gibi “Tadı nasıldı?” diye soran ustaya öfkeyle “Berbat!” diye karşılık vermiş.

Yaşlı usta çırağını alıp göl kıyısına gitmiş. Göle bir avuç tuz atmasını ve sonra su içmesini isteyerek sorusunu tekrarlamış. “Tadı nasıl?” “Ferahlatıcı.” diye karşılık vermiş genç. Ve böylece dersi başlamış:

– Tuzun tadını aldın mı?

– Hayır.

– Yaşamdaki acılar da tuz gibidir, ne azdır, ne de çok. Acının miktarı hep aynıdır. Ancak bu acının şiddeti, neyin içine konduğuna bağlıdır. Acı çektiğinde yapman gereken tek şey, acı veren şeyle ilgili hislerini genişletmektir. Onun için sen de artık bardak olmayı bırak, göl olmaya çalış.

ÜÇ SORU

Bir zamanlar bir kralın aklına şöyle bir düşünce geldi: “Eğer bir işe ne zaman başlayacağımı; kimi dinleyeceğimi ve yapmam gereken en önemli şeyin ne olduğunu bilseydim, girdiğim her işi başarırdım.”

Tellallar ülkenin her yanına haber saldı. Kral ona bu üç şeyi öğreten kişiye servet bağışlayacaktı. Ertesi sabah saray bilgelerle dolup taştı. İlk soru için kimileri bir takvim hazırlayıp buna sıkı sıkıya uymak gerektiğini söyledi. Kimilerine göre ise her hareketin doğru zamanı önceden bilinemezdi. Öyleyse olayların akışına göre karar vermeliydi. Bir bilgeye göre böyle önemli bir karar için bir kurul toplanması gerekirdi. Kralın diğer soruları için de kırk kafadan, kırk ayrı ses çıktı.

Kral baktı ki bu bilgelerle başa çıkılmıyor, ününü sıkça işittiği bir münzeviye gitmeye karar verdi. Bu münzevi mağarada yaşar, yanına halktan başkasını kabul etmezdi. Bu yüzden kral sıradan elbiselerle ve tek başına çıktı yola.

Kral oraya vardığı vardığında, münzevi çiçek yetiştirmek için mağarasının önündeki toprağı kazıyordu. Geleni gördü, selamlayıp kazmaya devam etti. Güçsüz ve zayıf bir adamdı; küreğini toprağa her sokuşunda bir parçacık toprak çıkarıyor, soluk soluğa kalıyordu.

Kral yanına gelip şöyle dedi:

– Ey yaşlı bilge, size üç sorunun cevabını almak için geldim: Doğru şeyi, doğru zamanda yapmayı nasıl öğrenebilirim? En fazla ihtiyaç duyduğum, demek ki diğerlerinden fazla ilgi göstermem gereken insan kimdir? En önemli ve her şeyden önce kendimi vereceğim işler nelerdir?

Münzevi kralı dinledi ama yanıt vermedi. Avuçlarına tükürüp kazmaya devam etti. “Yoruldunuz.” dedi kral. “Küreği bana verin.” Kral toprağı bir süre kazdıktan sonra durup sorularını yineledi. Münzevi yine yanıt vermeden ayağa kalktı, elini küreğe uzattı. Ama kral küreği ona vermeyip kazmaya devam etti. Bir saat geçti, bir saat daha... Güneş, ağaçların ardından batmaya başladı. Sonunda kral küreği toprağa saplayarak konuştu:

– Ey bilge kişi... Senin yanına sorularıma bir yanıt bulmak için geldim. Eğer yanıt vermeyeceksen, söyle de evime gideyim.

Münzevi kralın laflarını önemsemiş görünmüyordu “Buraya koşarak birisi geliyor.” dedi. “Bakalım kimmiş?” Karnındaki yarasından kan sızan bir adam yanlarına geldi. Kendinden geçercesine inleyerek bayılıp yere düştü. Kral adamın yarasını yıkayıp sardı, ona taze su verdi ve yatağa taşıdı. Yaralı, derin bir uykuya dalmıştı. Kral da yorgunluktan eşikte uyuyakaldı.

Yaralı adam, sabah uyandığında krala “Beni affedin.” dedi, zayıf bir sesle. Kral “Sizi tanımıyorum, üstelik affedilecek bir şey yapmadınız ki.” diye yanıt verdi. “Ben, kardeşini

astırdığınız ve mallarını elinden aldığınız için sizden öç almaya yemin etmiş bir düşmanınızdım.” dedi yataktaki adam. “Tek başınıza münzeviye gittiğinizi öğrenince, dönerken yolda sizi öldürmeye karar verdim. Ama siz akşam olduğu halde dönmeyince, sizi bulmak için pusuya yattığım yerden çıktım ve askerlerinize rastladım. Beni tanıyıp yaraladılar, ellerinden zor kaçtım. Yaramı sarmasaydınız, kan kaybından ölürdüm. Ben sizi öldürmek istedim, siz ise hayatımı kurtardınız. Eğer yaşarsam, şimdiden sonra en sadık yardımcınız olup size hizmet edeceğim. Affedin beni.”

Kral, düşmanıyla bu denli kolay barıştığı ve onun dostluğunu kazandığı için mutlu oldu. Onu affetmekle kalmayıp kendi doktoruna gönderdi. Ayrıca mallarını geri vereceğine de söz verdi.

Yaralı adamla vedalaşan kral, kapının önüne çıkıp münzeviyi aradı. Gitmeden önce sormuş olduğu sorulara yanıt vermesini bir kez daha rica etmek istiyordu. Münzevi dışarıda, bir gün önce kazdıkları toprağa çiçek tohumları ekmekteydi. Kral ona yaklaştı ve şöyle dedi:

– Sorularıma yanıt vermeniz için size son defa yalvarıyorum!

Yere çökmüş, çiçekleriyle uğraşan münzevi krala baktı ve “Cevabınızı aldınız ya!” dedi.

Kral şaşırınca da yanıtını açıkladı:

– Dün eğer benim halsizliğime acımayıp şu tarhları kazmasaydınız, gidecek ve şu adamın saldırısına uğrayacaktınız. Yani en önemli zaman, toprağı kazdığınız zamandı. En önemli kişi bendim ve en önemli işiniz bana iyilik yapmaktı.

Daha sonra bu adam yanımıza geldiğinde, en önemli zaman onunla ilgilendiğiniz zamandı. Çünkü yaralarını

sarmasaydınız, sizinle barışmadan ölecekti. Dolayısıyla en önemli kişi oydu, en önemli iş de onun için yaptıklarınızdı.

Bundan sonra şu gerçeği unutmayın: Tek önemli zaman vardır. İçinde bulunduğunuz an. O an, en önemli zamandır. Çünkü sadece içinde bulunduğumuz zamanda elimizden bir şey gelebilir.

En önemli kişi, kiminle beraberseniz odur. Zira hiç kimse bir başkasıyla bir daha görüşüp görüşmeyeceğini bilemez.

Ve en önemli iş, iyilik yapmaktır. Çünkü insanın bu dünyaya gönderilmesinin en önemli sebebi budur.

PARANIN HALLERİ

-Parayı pul yapan masallar-

DOKSAN DOKUZ

Bir zamanlar Hindistan'da, şuncağız bir çitin birbirinden ayırdığı iki ev, o evlerde de biri zengin, biri yoksul birer karı-koca vardı. Zengin Ramu ağır adımlarla evine girerken, gölgesi yoksul Damu'nun camından geçerdi. Ama kimse dönüp de bu gölgeye bakmaz, bakıp da görmezdi. Çünkü Damu ve Cheeru her gece olduğu gibi eşi dostu yemeğe çağırmış, cümbüş cemaat şarkı söyleyip eğlenmekle meşgul olurdu. Ve bu yoksul evden yükselen baş döndürücü baharat kokuları yandaki zengin eve çarptığında; karı koca bir kap yemeğe talimde, sessizliğe gömülürdü.

Şoba komşusunun bu kadar fakir olmasına rağmen böyle rahat para harcayıp eğlenmesine şaşıyordu. Ne de olsa Damu günlük kazancıyla geçinen sıradan bir işçi, kendi kocası Ramu ise işleri iyi giden bir tüccardı. Damu eline geçen parayı sonuna kadar harcar, kocası ise bir dirhem para için kırk katır çekisi hesap yapardı. Şoba bu tuhaf duruma akıl sır erdirmeye çalışırken, işin içinden çıkamaz oldu.

Bir öğle vakti her zamanki gibi iki kadın bahçelerini ayıran çite yanaşmış sohbet ediyordu. Şoba komşusuna nasıl olup da her zaman harcayacak para bulduklarını, böyle rahat ve mutlu yaşadıklarını sordu. Cheeru gülümsedi, ama bir yanıt veremedi. "Bilmiyorum." dedi, "Kocamın da bildiğini sanmam. Ama senin kocan çok akıllıdır, öyle değil mi?"

Şoba bu konuşmayı aktardığında, Ramu gülümsedi. "Evimin kraliçesi" dedi, "Damu'yla karısının bunca kaygısız olması doğal. Onlar doksan dokuzun büyüsünü görmedi ki!" Şoba bu büyünün ne olduğunu açıklamayan ve "Anlatsam da anlamazsın. Çünkü bazı şeyleri anlamak için yaşamak gerekir." diyen kocasına ısrar etmenin faydasız olduğunu

biliyordu. Hem değil mi ki, “Günü gelince anlarsın.” demişti...

Aradan kısa bir süre geçmişti ki, Şoba yan evdeki değişiklikleri hayretle izledi. Artık kızarmış balık ve körili kuzu kokuları gelmiyor, Damu arkadaşlarını eskisi gibi yemeğe alıkoymuyordu. Kimsenin şarkı söylediği de kalmamıştı. Cheeru gün boyu palmiye yapraklarından paspas örüyor, akşam olunca bunları satmak için pazara gidiyor ve geceleri de karı koca paspas örmeye devam ediyordu.

Şoba bu değişikliklerin nedenini arkadaşına sormak istedi. Ama Cheeru’nun artık onunla sohbet etmek için çitin kenarına gelecek zamanı yoktu. Sabrı tükenen Şoba kalkıp komşusuna gitti. Cheeru bir yandan paspas örüyor, bir yandan da konuğuyla havadan sudan sohbet ediyordu. Bir süre sonra Şoba aklını kurcalayan soruyu sorma fırsatı buldu.

“Ne oldu Cheeru?” dedi, “Damu artık eskisi kadar iş bulamıyor mu?”

“Hayır hayır.” dedi Cheeru, “Şükürler olsun ki işleri çok arttı.”

“Ama her şey farklı.” dedi Şoba. “Neden balık ve kuzu eti pişirmiyorsun? Neden şarkı söylemez oldun? Neden bütün gün paspas örüyorsun? Neden bu kadar kaygılısın?”

“Belli bir nedeni yok” dedi Cheeru. “Sadece artık başka türlü yaşar olduk, o kadar.”

Şoba “Hayır hayır” diye başını salladı. “Bunların bir nedeni olmalı. Peki, istemiyorsan söyleme. Ben sadece sana yardım etmek istemiştim. Belki paraya ihtiyacınız vardır diye düşündüm. Eğer öyleyse kocamdan...”

“Hayır.” dedi Cheeru hemen. Gururu incinmişti. “Hiçbir sıkıntımız yok. Peki, sana olan biteni anlatayım. Ama sakın

kocana bile söyleme. Yoksa Damu çok kızar.”

“Beni iyi tanırsın.” dedi Şoba. “Bana verilen sır, kuyuya atılan taş gibidir.”

Cheeru derin bir nefes alıp, sırrını devretmeye hazırlanan bir insanın endişesi ve huzur arayan hevesiyle arkadaşına baktı. “İki üç hafta önce kocam işten dönüyordu.” dedi, fısıldayarak. “Cebinde de günlük kazancı olan bir buçuk rupi vardı. Bir merdivenden çıkarken, yerde küçük beyaz bir kese görmüş. Eğilip almış. Eve gelince, koşarak yatak odasına girdi, kapıyı kilitledi. Ben de peşinden gidip kapıyı vurdum. Telaşla beni içeri aldı ve hemen kapıyı sıkıca kilitledi. O zaman neden böyle tuhaf davrandığını anladım. Yatağın üstünde keseden çıkan bir yığın para vardı.”

“Bir yığın para mı?” diye bağırdı Şoba “Peki ama ne kadar?”

Cheeru “Saydık.” dedi ve sesini titreterek devam etti. “Gördük ki doksan dokuz taneymiş.”

Şoba “Doksan dokuz mu?” diye hayıflandı. “Yüz tane değil mi? Herhalde yüz tanedir.”

“Hayır, tam doksan dokuz tane. Dikkatle, tekrar tekrar saydık. Keseden tam doksan dokuz rupi çıktı.”

“Peki ya sonra?” diye sordu Şoba.

“Yüz tane değil de, doksan dokuz tane olması ne kötü diye düşündük. Kocam hemen cebindeki gündeliğinden bir rupi çıkarıp, bunlara ekledi. Ertesi gün evi kalan yarım rupiyle idare etmeye çalıştım.”

“Vah canım!” dedi Şoba.

Cheeru da hayıflandı onunla birlikte. “Akşam kocam eve döndüğünde bana ‘Madem artık yüz rupimiz var, daha artırıp bunları iki yüz yapmalıyız.’ dedi. Ve kazancının bir

rupisini ayırdı, bana da kalan yarım rupiyi verdi. Artık her gün böyle yapıyoruz.”

AÇ NE YEMEZ, TOK NE DEMEZ

Masal masal içinde, sürdüm tekeri kraliçe arının sarayının içine. Bir saray ki, ben diyeyim kubbesi beş fersah ötede, siz deyin olur mu tam dizimin dibinde. Neyse efendim macera uzun, üç gün evveli yediydim bir dilimini karpuzun. Karnım sırtıma yapışmış, açlık nefesimi kurutmuş; bir de girdim ki arıların hazinesine, dünyada böylesi yokmuş!

Meğer bu arılar bal yerine altın yapar, yerin yedi kat dibine kadar yığarmış. Sanki hemen elimi değdirmesem, ateş olup yanacaklarmış. Bir telaş doldurdum çuvala altınları, niyeyse pek güldürdüm arıları.

Öyle canhıraş çalışmışım ki kollarımda derman kalmadı, açlıktan midem zırıl zırıl zırladı. Midem dedi: “Kalk gidelim, peynir ekmek yiyelim.” Nefsim dedi: “At bir kürek daha, iyice zenginleşelim.” Nefsime bir tokat çaktım, zırlayan karnımı sıvazladım. Sordum arılara:

– Yahu hiç balınız yok mu?

– Var var, dediler. Hem de som altından yerin yedi kat dibine kadar!

– Aman dedim, neme yarar, bu bal altından, dişimi kırar.

Hazineyi vurdum sırtıma, düştüm yola; bir han bulurum da karnımı doyururum umuduyla. Üç gün, üç gece yayan yapıldak yol gittim, şu kadar altına ne ekmek alacak bir fırın, ne sıcak çorba içecek bir han göremedim. Onca altınla açlıktan ha öldüm, ha öleceğim.

Derken çıktı yoluma bir Keloğlan, girdi pazarlığa “Bir çuval altına kara ekmekle yoğurt” diye. Bıraktım altınları Keloğlan’a, bandım ekmeği yoğurda. Yoğurt da bir güzeldi ki, şaştım şu Keloğlan’ın aklına.

Dedim, dedim de yürü yürü vardım eski bir masala. Ah bu midene attığın azık altın değil ki, koyduğun yerde dursun kalsın, yine başıma vurdu açlığım. Tanrı misafiri olmaya bir evin kapısına vardım, açtım kapıyı içeri daldım. Meğer o sırada da telaşı varmış mutfaktakilerin. Bir köşeye sindim, zengin ağayla yoksul köylünün hikâyesini izledim:

Elinde tespih, bir dizini karnına çekmiş, kurulmuş sedire köyün ağası Bekir. Uğursuz suratında bir kibir, bir kibir... Boşuna dememiş eskiler: “Aç ne yemez, tok ne demez.” Açın guruldayan karnı, tokun habire ders veren lafları. Ki görülmemiştir lafı ekmeğine sürüp de karnını doyuranı. Yoksul vurur durur dizine: Ah bu ağanın malı bende olaydı... Zenginin malı züğürdün çenesini yorar, iyi de kim zengin olup da üç gün geçince bu lafları anar?

Oysa bizim yoksul köylünün gözü yokmuş öyle çok parada, yalnızca aç girmek istemezmiş yatağa. Çalışkanmış da, gün doğmadan kalkar, ay ışığı varsa gece bile tarlada ter atarmış. Ama ürünün çoğunu ağaya verdiğinden, açlıktan karnı gırnata çalarmış. Dayanamamış varmış bir gün ağanın kapısına, demiş ki:

– Karnım aç, Allah rızası için bana da şu çorbandan bir küçücük kap.

Ağa inanır mı hiç ona, tutacakmış ağır bir sınava. Ama önce emir vermiş uşaklarına:

– Bu adama bir kara ekmek, bir kap çorba.

Köylü iştahla dalmış çorbasına. Onca açlığa bir tas çorba ne yazar ama köylünün gözü tok olduğundan, “Daha ister

misin?” diyen ağaya, “Doydum.” demiş.

Ağa ona aldırmamış, güveç getirmelerini emretmiş. Köylü ne yapsın, eti, güveci gördüğü mü var hayatta, onu da bir çırpıda mideye indirmiş.

İyi de ağa sofrasının şanı nerede kalır bir çorba, bir güveçle; sormuş bir şeyler daha ister mi diye köylüye. Bizimki mahcup, “Sağ olasın” demiş, dualar etmiş. Tam kalkıp gidecekmiş ki, önüne sebze yemekleri gelmiş. Köylü ayıp olmasın demiş, onları da yemiş bitirmiş.

Ağa tekrar sormuş başka bir şey ister mi diye. Köylü “Çok şükür, doydum.” demiş. Daha lafını bitirmeden, bu sefer de mis gibi börekler ikram edilmiş.

Ağa yine sormuş, köylü yine doydum demiş ya çeşit çeşit meyveler, tatlılar gelince de ikramın hakkını vermiş. Geride bir lokmacık bile bırakmamış.

Doğrusu bunun arkasına şöyle bol köpüklü bir kahve iyi gidermiş ama köylünün nasibi başka türlü biçilmiş. Ağa Allah yarattı demeden tokadı indirmiş.

– Seni gidi ikiyüzlü, yalancı, riyakâr! İşte siz köylüler, hepiniz böylesiniz. Ne kadar verirsen ver, hep daha fazlasını istersiniz. Sözünüze hiç güvenilmez. Doydum, doydum dedin ya, önüne ne konsa, lokma bırakmadan bitirdin.

Ağırına gitmiş bu sözler köylünün. Demiş ki, izin ver öyleyse, sana gerçekte ne olduğunu göstereyim. Çıkarmış ağayı bahçeye, başlamış boş bir sandığa iri iri taşlar yığmaya. İşi bitince sormuş ağaya:

– Ne dersin ağa, dolmuş mudur bu sandık?

Bakmış sandık tıka basa, evet demiş haliyle ağa. Bunun üzerine köylü, sandığa küçük çakıl taşları atmış. Çakıl taşları iri taşların arasında çakır çakır yuvarlanıp kendine yer açmış.

– Ee, demiş köylü, şimdi iyice bir doldu mu dersin?

Ağa başını sallamış. Köylü sandığa kum yığmış. Onlar da küçük boşluklar bulup içeri sığışmış.

– Şimdi tam dolmuştur herhalde.

Ağa yine başını sallamış. Köylü sandığa bir kova su boşaltmış. Sonra da ağanın suratına tokadı yapıştırmış.

– Bunca şey sığar da, bir senin kibrin, boş gevezeliğin sığmaz bu sandığa. Ben karnımın doyduğunu bilemedim, sen sandığın neyle dolacağını... Şimdi gücün yetiyorsa birbirinden ayırır gibi bu sandıktaki kumu, suyu, taşı; ayıkla geçmişinden onca günahını!

ARMUDUN İYİSİ...

Tatlı mı tatlı, hele bir kokusu var ki üç fersah öteden sulandırır insanın ağzını... Koca Çin'i dolaşsan, bulamazsın onlardaki rayihayı.

Çiftçinin biri cana can katan armutlarını doldurmuş arabasına, götürmüş pazara. Daha yeni gelmişken, yırtık pırtık giysili bir lama yanaşmış adama, ricacı olmuş bir tanecik armuda. Çiftçi onu başından savmış ya, lamanın gitmeye niyeti yok. İlla da bir armut diye tutturunca, çiftçi başlamış sövüp saymaya. Lama sormuş sakince:

– Şu arabada yüzlerce armut var, ben altı üstü bir tanesini istedim. Neden bu kadar öfkelendiniz?

Etraftakiler çiftçiye göz ucuyla çürük çarık bir armudu işaret etmiş. Onu verip lamadan kurtulabilirmiş ama çiftçi buna da razı olmamış. Bu sırada gürültüden bıkan bir esnaf dükkânından çıkıp lama için bir armut satın almış. Lama ona teşekkür ederek, tüm pazarı armut yemeye davet etmiş:

– Şu geçici dünyada, tüy kadar hafif cana bu kadar cimrilik ağır gelir. Bunu dünyadan el etek çeken bizim gibiler iyi bilir. Benim de güzel armutlarım var ve hep birlikte yemek bana büyük keyif verir.

Gülmüş pazar ahalisi:

– Madem senin de armutların vardı da, ne demeye şu uğursuzun başına ekşidin?

Lama ilk önce ekmek için bir tohuma ihtiyaç duyduğunu söyleyerek elindeki armudu iştahla yemiş. Tohumunu ekip, üzerine can suyu dökmüş. Sürgün veren filiz göz açıp kapayıncaya kadar dalları armutla taşan bir ağaca dönüşmüş. Çıkmış lama ağaca, armutları koparıp koparıp hayretten ağızları bir karış açık ona bakan ahaliye atmış. Ağaç tamamen boşalınca, inmiş aşağıya. Vurmuş baltayı ağaca, devrilen kütüğü sırtına atıp yürüyüp gitmiş.

Herkes gibi cimri çiftçi de işi gücü unutup onu izlemekteymiş. Bir de dönmüş bakmış ki armutlarından eser yok! Biraz önce bütün pazar ahalisiyle yediği armutların kendi armutları olduğunu anlamış ya, anlamanın da faydası yok. Dahası arabasının oku bile yerinde yok!

Can havliyle koşmuş lamanın peşinden. Bir dönemeçte, arabasının eksik parçasını bulmuş. Anlamış ki lamanın kestiği armut ağacı, kendi arabasının okuymuş. O ahlanıp vahlana dursun, bütün pazar onun haline baktıkça gülmekten kırılıyormuş.

KIRMIZI İBİKLİ KÜÇÜK TAVUK

Kendi yiyeceğini kendisi bularak yaşarmış mutlu mesut, şu bizim kırmızı ibikli küçük tavuk. Bir gün dolaşırken, buğday taneleri bulmuş. Bunları ekerek daha çok yiyecek elde

edebileceğini düşünmüş. Ama ne yazık ki buğday ekmeyi bilmiyormuş. Dolanmış çiftlikte bağırarak:

– Bu buğdayları ekmek için bana kim yardım edecek?

Ördek cevaplamış hemen bizimkini:

– Ben buğday işinden anlamam ama sana kahve tohumları satabilirim. Buğday yerine kahve ekersen, çok para kazanır ve böylece istediğin kadar buğday satın alabilirsin.

Domuz demiş ki:

– Kahve ekersen ürünlerini satın alırım.

Atlamış hemen fare:

– Kahve ekmen için gerekli parayı borç veririm.

Küçük kırmızı ibikli tavuk, kahve ekmekten anlamadığı için yardım istemiş. Kahve ekimine yardım edecek çıkmasa da, başka teklifler gelmiş. Ördek gübre, domuz tarım ilaçları satmayı önermiş. Fare ise bunlar için gerekli parayı borç vermeyi...

Buğdaya mı benzer, kahve yetiştirmek zor olsa da, bizim kırmızı ibikli küçük tavuk zengin olma hayaliyle canını dişine takıp çalışmış. Bu sefer de kahveleri satmak için yardım istemiş. Eh kimsenin satışa yardım etmeye niyeti yokmuş ama hepsinin tavuğu zorlayacak sözleri hazırmış.

Ördek demiş ki:

– Kahveleri işleyip paketlemek için benim fabrikama getirmelisin.

Domuz demiş ki:

– Her önüne gelen kahve ektiği için kahve fiyatları çok düştü. Ayrıca doğrusu bu ya, senin kahven beş para etmez.

Fare ise epeyce homurdanmış:

– Ben kahvenin iyisinden kötüsünden, parasından pulundan anlamam. Ama artık benden aldığın borçları ödemelisin.

Kırmızı ibikli küçük tavuk, sonunda buğday yerine kahve ekmenin aptalca olduğunu anlamış. Ama ne fayda? Borç içindeymiş ve yiyecek tek lokması yokmuş. Açlıktan ölmemek için yardım dilenmiş.

Ördek demiş ki:

– Ben yardım edemem. Senin hiç paran yok.

Domuz demiş ki:

– Ben de yardım edemem. Zaten herkes kahve ektiği için buğday eken kalmadı, yiyecek yok.

Fare demiş ki:

– Ben bedava yiyecek bulamam sana. Ancak borçlarını ödemediğin için, para yerine tarlanı almak zorundayım. İyi bir tavuk olursan, tarlamda boğaz tokluğuna çalışıp buğday yetiştirmene izin verebilirim.

Peki, bu masal nasıl bitiyor dersen, bildiğin gibi işte... Kırmızı ibikli küçük tavuğumuz artık farenin olan eski tarlasında buğday yetiştiriyor ve karnını doyurmaya çalışıyor.

AH ŞU HİLEBAZLAR

–Kırk tilkinin kuyruğunu çekip

fırçasına tüy yapan masallar–

MÜCEVHERDEKİ BÖCEK

Olacak şey mi ama olmuş işte, bir kıl girmiş padişahın pek değerli mücevherinin içine. Padişah mücevheri kırmadan içindeki kılı çıkarabilene eşsiz ödüller verecekmiş. Bunu duyan böceğin biri gelmiş “Beni kırk gün bu mücevherle aynı yere koyun, kırk gün sonra kılı çıkarırım.” demiş.

Kırk gün sonra bir de bakmışlar ki böcek mücevherdeki ışığı almış, kıl yerinde duruyor. Neden böyle yaptığını soranlara da “Ben alacağımı aldım.” demiş.

Bu, Âşık Veysel’in pek sevdiği bir masal imiş.

LAMA İLE DÜLGER

Ne yapacaksın şu yoksul kış akşamında? Eskimiş düşünceleri, yıpranmış elbiseleri, hatırladıkça omuzlarını düşüren hikâyeleri, sahi tek yaprağı yeşermeyen, yani içinin bezginliğine benzeyen o ağacı ne yapacaksın?

Yakarsın kurumuş ağacı, bir güzel odun kömürü yaparsın; sonra alırsın kömürden bir parça, yazarsın taş duvara. Derken çıtır çıtır ateşini yakıp, kestanelerini atarsın sobaya, çağırırsın herkesi bu Tibet masalını okumaya...

Dülger gece gündüz tahta alır yontar, alnından da oluk oluk ter akar. Kazandığı para nedir, anca evin ocağını tüttürmeye yarar. Üç gün uyumamış, gözünü uyku boyar. Hal böyleyken, lama çağırır onu makamına. Dülgerin aklı tezgâhında, hem bilir ki açgözlü ve kötü bir adamdır lama, ondan hayır umma. İçinden söylene söylene varır lamanın kapısına. Lama der ki:

– Bana bir ev yapacaksın.

Dülger işin sonunda hamallık olduğunu anlar, neyin karşılığında der gibi bakar. Lama rüşvetini sunarak devam eder sözüne:

– Ben de tanrılar sana mutluluk versin diye dua edeceğim.

Dülger sinirlenir, biraz kabaca cevap verir:

– Duaların senin olsun. O dualar ki ne yenir, ne içilir. Bana mutluluk getiren işliğim, şu ellerim ve alın terimdir.

Böyle söyler, çıkıp gider. Öfkeden kuduran lama o sırada kem ağzını açmaz ya, bu haddini bilmezliğin bedelini ödetmeye ant içer. Gece gündüz dülgerden öcünü almanın yolunu düşünür. Sonunda bulur da... Gider kralı kandırmaya:

– Majesteleri, dün gökteydim. Kiminle karşılaştım dersiniz! Rahmetli babanızla. Bir tapınak yaptırmak istediğini söyledi. Ancak bildiğiniz gibi gökte pek öyle kolay kolay dülger bulunmuyor. Bu yüzden dülgerinizi kendisine göndermenizi rica ediyor.

Kral ölmüş babasından haber alınca pek duygulanır. İyi de kolay mı hiç, koca dülgeri göğe nasıl çıkarır?

Aman ne dert! Lama bunu da düşünmüştür elbet. Yaptırırsın ağaçtan bir evceğiz, koyarsın dülgeri içine, verirsin ateşe. Derken beyaz bir duman göklere yükselir, beraberinde de dülgeri tıpkı beyaz bir atın üstündeymiş gibi rahmetlinin yanına götürüverir.

Kral bildirir durumu dülgere, dülger paçaları yanmış gibi feryat figan koşar evine. “Lama ölümümü istiyor!” diye sızlanır eşine. “Aman ne dert!” der karısı. “Hiç böyle şey için tatlı canını üzmeye değer mi? Onların yaptırdığı evceğizden kendi evimize bir tünel kazarız, olur biter.”

Tabut niyetine yapılan ev cayır cayır yandığında, pek heyecanlanır lama.

– Bakın bakın, diye bağırır. Gördünüz mü, nasıl da yükseliyor dülger göğe, beyaz atının üstünde!

Eh haliyle kimsenin dülgeri gördüğü falan yoktur ama lamadan eksik kalmamak için herkes onun yalancı gözüyle bir olur. Ballandıra ballandıra anlatırlar dülgerin beyaz atıyla göğe yükselişini. Bu sırada da dülger tünelden geçip evine doğru yol almaktadır. Dülger bir ay boyunca evinde saklanırken sabah akşam lamadan öcünü almaya and içer. Derken ay biter, dosdoğru krala gidip şöyle der:

– Majesteleri saygıdeğer babanız gökyüzünde yaptığım tapınağı çok beğendi, size teşekkürlerini gönderdi. Ancak bilge bir laması olmadan bir tapınak güzel olsa neye yarar? Bu nedenle ünü göklere kadar ulaşan değerli lamanızı göndermenizi rica ediyor sizden.

– Tabii, lamayı verebilirim, der kral. Ama onu oraya nasıl göndereceğim?

– Benim gibi Majesteleri, benim gibi, der dülger eğilerek. Ne de olsa en hızlı yolu bu.

Lamanın yüzü sapsarı olur ya, krala karşı çıkması mümkün değildir. Öte yandan şu aptal dülger döndüğüne göre, ben de geri dönebilirim diye düşünür.

Dülger zevkten eriyerek lama için tahtadan bir tabut-ev yapar. Ev ateşe verilince, alevler hiç görülmemiş bir biçimde dalgalanır ve halk bu gösterişli yangını lamanın kutsallığına yorup dua eder. Dülgerle karısı ise yalnızca kara, ağır bir dumanın göğe yükselişini izler. Duman ne kadar kara çıksa, onların içi o kadar beyaza keser.

ŞANSINI YÜZ KEZ DENEYEN...

Bir zamanlar Hint tanrılarından birinin doksan dokuz karısı varmış. Göksel varlıklar arasında evlenecek hiç kimse kalmadığından bekârlıktan usanan bir tanrı bu bencile içerleyip duruyormuş. Dayanamayıp veryansın etmiş sonunda:

– Senin doksan dokuz karın var, benimse bir tane bile yok!

Kıskançlığıyla tanınan doksan dokuz evli tanrı, gariptir ki ona hak vermiş.

– Tamam, demiş. Evlerimden dilediğinin kapısını çal. Eğer içinde ben yoksam, bil ki o karımı boşamışım. Gönül rahatlığıyla evin hanımıyla evlenebilirsin.

Bekâr tanrı, hevesle yel olup uçmuş. Ama hangi kapıyı çalsa, bencil tanrı içeriden "Kim geldi karıcığım?" diye sesleniyormuş. Eh kapı çok olunca, önceleri pek aldırmamış. Ne ki kaderi dönecek gibi görünmüyormuş. Doksan sekiz kez bir kapıdan diğerine koşturmuş da, her seferinde öfkesinden kudurmuş. Artık doksan dokuzuncu kapıya geldiğinde, kısmetini bulmanın ferahlığı içindeymiş. Demek ki buraya kadarmış şakası... Ama bu kapıyı da, yine o bencil açmasın mı?

Kızgınlıktan sakalları bile alev almış bekâr tanrının, sözünü tutmadığı için gök gürültülerine karışan sesiyle bağırıp çağırmış arkadaşına. Ev sahibi sakinmiş, onu içeride çocuklarının oynadığı, karısının başında mangolarla dolu bir sepetle yürüdüğü avlusuna buyur etmiş.

– Sözümü tuttum, demiş. Ama hiçbir karımdan vazgeçemedim. Hile yok, her kapının ardında gördüğün bendim. Yalnızca kendimi doksan dokuza bölüp her bir karıma dağıtmış idim.

Dudağını ısırarak gitmiş bizimki... Böylece artık kocalarının yokluğundan mutsuz olmayan doksan dokuz kadın ve ihtirasından vazgeçmeyen bir koca kalmış geride. Şen kahkahaları göğü çınlatmış bu yüz kişinin.

Peki ya o mu? Masalda 101 sevilen, rağbet gören, umursanan bir sayı değil ne yazık ki...

KAPLUMBAĞA HİLELERİ

Afrika'nın uçsuz bucaksız çayırlarında rüzgâr olmuş koşarken antilop, takılıvermiş ayağı kaplumbağaya. Kızmış gümbedenek sırtüstü devrilen kaplumbağa:

– Hoop hemşerim, sen nereye bastığına hiç dikkat etmez misin?

Biraz kibirle cevap vermiş hızlı antilop:

– Öyle hızlı koşuyorum ki, önümdeki her şeyi görmem mümkün değil. Oysa sen...

Lafın nereye gideceğini anlayan kaplumbağa, istesem senden hızlı koşarım diye böbürlenmiş de antilop kahkahadan kırılmış. Kaplumbağayı çevirip cevabı yapıştırmış:

– Ters dönünce, aklın da ters çalıştı herhalde hemşerim.

Ama kendinden eminmiş kaplumbağa. Üç gün sonra bu çayırda yarışmakta ısrarcıymış. O kadar kendinden emin konuşuyormuş ki, bu saçmalığa inandırmış, teklifi kabul etmiş şaşkın antilop.

Kaplumbağa haber salmış ne kadar eşi dostu varsa. Onlardan belli aralıklarla çayırda durmalarını rica etmiş. Tembihlemiş bir yandan da:

– Yanınızdan geçerken bağırın antiloba. Bak seni çoktan geçtim, hızlı, daha hızlı koşsana!

Derken yarış başlamış ama yalnızca antilop koşmaktaymış. O koşadursun bizim kaplumbağa serilmiş çimenlere, bakmaktaymış keyfine. Arkadaşları da bağırır dururmuş antiloba yanlarından geçtikçe.

– Ohooo, bu ne yavaşlık böyle!

Sonunda sinirleri bozulan antilop yarışmaktan vazgeçmiş, o çayırdan kaçmış gitmiş.

Kaplumbağa herhalde yarışmaktan çok zevk almış olacak ki bu sefer de file kafa tutmuş.

– Sarmaşık dallarından bir halat yapıp çekişelim, kimin daha güçlü olduğunu bilelim, demiş.

Fil orada şaşkın duradursun, aynı lafları gitmiş bir de gergedana söylemiş. Ay ışığının olmadığı karanlık bir gece, ormanın ağaçları en sık yerinde, upuzun bir halatın bir ucunu gergedana, bir ucunu file tutturmuş. İkisinin de birbirini görmemesini sağladığından rahat, geçmiş ortaya bağırarak:

– Haydi bakalım, güçlü olan güçsüzü kendine çeksin!

Fil çeker, gergedan çeker, bir türlü yenişemezlermiş. Kaplumbağa bakmış ki şafak sökecek, rakipler birbirini görecek, yarışı bitirmek istemiş.

– Güçlerimizin eşit olduğunu anladık, bu işi daha fazla uzatmayalım, demiş.

O günden sonra kaplumbağa pek bir çalımla dolanmış ortalıkta. Bu kadarıyla yetinse ya, ama fille gergedanı aldatmanın pek kolay olduğunu anlayınca, başlamış aynı numarayı ormandaki tüm hayvanlara yapmaya. Usanmadıysa, canı çektikçe oynar durur hâlâ.

UYANIK ŞAİR

Masal masal makara! Amanın komşular, bilseniz ne talihsiz işler geldi başıma. Bir de baktım ki aynaya, kar gibi lapa lapa aklar düşmüş ha düşmüş saçıma. İyi de kel başımda, olmayan saçım nasıl ağardı? Vallahi aklım şaştı kaldı. Bak şu hikâyeye, amma tuhafmış. Meğer ben elbise dolabından bir kazak çekerken, başıma un çuvalı boşalmış!

Diyeceksiniz ki, elbise dolabında un çuvalının işi ne? Ben de aynı şeyi sordum, şu akılsız kardeşime. Ama efendim biz iki oda bir salonda, üç köpek, iki kedi, on iki abla, on üç ağbi, dedesi, dedenin ninesi, dedenin ninesinin sekiz kardeşiyle pek tıkış tepiş bir eviz. Haliyle neyi nereye koyacağımızı bilemeyiz. Öyle dar ki evimiz, uyumak için nöbetleşiriz. Koyacak yer olmadığı için alışverişimizi günlük bile değil, öğünlük yaparız. Amma velâkin köyden gelmiş bir çuval bedava un, sokağa atılacak değil a, mutfakta yer olmayınca kardeşim koymuş onu elbise dolabına. O un çuvalı da, devrilmesin mi şu benim kel başıma. Unları sildim attım, kel başımı ayna gibi yaptım, baktım cemalime de kendime hayran kaldım.

Neyse işte, başladık kardeşimle kavgaya. Ben dedim, evimiz dar, azalt şu eşyalarını. O dedi, benimkiler pahalı, sen at şu beş para etmez pılını pırtını. O sıra bir eskici geçti evin önünden. Dedim bari o biçsin bizim eşyaların değerini. Eskici kardeşimin tüm eşyalarına, ha ha ha, bir kırmızı naylon maşrapa verdi. Sana da bir halı veririm, dedi. Verdim bir sepet takı, kaptım tozdan yüzü gözü görünmez halıyı. Kardeşim dedi, bu halıya evde yer yok. Anam dedi, böyle pis bir şeyin asil evimize girmesine gönlüm yok. Bunlara pek kızdım, çarptım kapıyı, çıktım:

– Sizi çekmektense sokakta kalırım, bu halıyı da yatağım yaparım!

Vay anam babam, vay vayy, bu halı sihirli değil miymiş meğer! Başımı koymamla aldı uçurdu beni. Çıktık ha çıktık gökyüzüne, gezdik bir ülkeden bir ülkeye. Derken ben açlıktan bayıldım. O sıra uçan halı beni bir saraya atmış ki, zenginliğine şaştım kaldım. Meğer burası bir şairin evi değil miymiş? Benim bildiğim şairler fakir olur, ama bu uyanığın biriymiş. Neyse işte öğrendim şairin nasıl zengin olduğunu. O anda bir şimşek çaktı kafamda. Oturttum tavlanın başına, lafa tuttum haytayı, bıraktım övünsün de övünsün ki sonra bir güzel dövünsün. Şair kendini överken, tavlayı unuttu, iki mars, bir oyunda tüm malı benim oldu. Getirdim ailemi buraya, anam kutlamak için on iki kazan mantı yaptı kardeşimin unlarıyla. Diyeceksiniz ki, kumarda kazandığın maldan hayır mı umulur? İyi de böyle uyanık, düzenbaza yazık mı olur? Dinleyin, uyanık şairin hikâyesini. Görelim bana hak verip vermeyeceğinizi.

Efendim Abbasiler zamanında bir şair halifeye pek güzel bir şiir yazmış. O zamanlarda âdet, şairlere aferin güzel yazmışsın deyip geçmemek, avuç avuç altın dökmek. Halife bir hata işlemiş, sormuş şaire:

– Sana bu kaside için ne vereyim?

Şaire bak, canı ne isterse alacak ama o isteye isteye bir av köpeği istemiş. Halife haliyle şaşırmış, böyle güzel şiirin hediyesi altı üstü bir köpek mi olur? Fakat ne dediyse, dinletememiş, şair illa av köpeği istemiş. “Peki” demiş halife, “sana bir köpek versinler.”

Şair köpeği kaptıktan sonra aralarında şöyle bir konuşma geçmiş:

– Köpek pek güzelmiş, fakat değerli efendim ben ava neyle gideceğim?

– Haklısın, sana bir de at versinler.

– Teşekkürler efendim, fakat ben bu ata nasıl bineceğim?

– Doğru söyledin, sana bir de eğer takımı versinler.

– Sağolun efendim, fakat bu ata kim bakacak?

– Öyle ya, sana bir de seyis versinler.

– Fakat cânımmm efendim, ben atı nereye koyacağım?

– Haklısın, sana bir de ahır versinler.

– Atın yeri pek güzel de hünkârım, ben seyisi nerede yatıracağım?

– E o da doğru, sana bir de ev versinler.

– Allah seni başımızdan eksik etmesin ama efendim ben bu halkı nasıl besleyeceğim?

– Doğru ya, sana bin altın harçlık versinler.

– Efendim...

Ama artık halifenin canına tak etmiş, şairin sözünü kesmiş, demiş ki:

– Aaa, yeter ama! Eğer masrafları idare etmek için kâhya, üstüne bir de hesapları tutmaya kâtip istersen, köpeği geri alırım ha! Onun için iyisi mi sen daha fazla konuşma.

KÜÇÜK TERZİ

Bir yaz sabahı, küçük bir terzi pencerenin önündeki sedirinde dikiş dikiyordu. Bu sırada sokakta köylü bir kadının sesi çınladı:

– Tatlı reçeller, lezzetli reçeller!

Terzi pencereden başını uzatarak “Yukarı gel kadıncık.” dedi, “Neyin varsa getir!” Kadın ağır sepetiyle merdivenleri çıkarak terzinin yanına geldi, sepetinde ne varsa önüne boşalttı. Terzi bunların hepsini tek tek gözden geçirdi, aldı ışıkta baktı, olmadı gölgede baktı, burnunu dayayıp uzun uzadıya hepsini kokladı ve nihayet içlerinden birini seçip “Tart bakalım bir 150 gram.” dedi. İyi bir satış yapacağını sanan kadın, koca gövdesini zorlukla sürükleyerek, homurdana homurdana çıkıp gitti.

Küçük terzi ise pek keyifliydi. “Allah bu reçelin bereketini arttırsın. Bana da gayret, kuvvet versin.” diyerek, bir dilim ekmeğin üzerine reçeli bir güzel yaydı. Ama elinde hemen bitirmesi gereken bir gömlek vardı ve bu yüzden ekmeği yanına bırakıp, işine devam etti. Reçel güzel kokuyordu ki sinekler de bunun farkındaydı. Sürü sürü gelip ekmeğin üzerine konuverdiler. Küçük terzi “Sizi de kim çağırdı yahu? Hadi gidin başımdan!” dediyse de, sinekler Almanca bilmediği için ona aldırmadı. Bunun üzerine sinirden kanı hoplayan küçük terzi, bir bez parçası kaptı ve “Sizi hainler!” diyerek, ekmeğin üzerine kıyasıya vurdu. Bezi geri çektiğinde bir de baktı ki yedi sinek, pelteden daha pelte, bacakları dümdüz yatıyor. Terzi “Ne de yaman adamsın be!” diye göğsünü kabarttı, kendi kahramanlığına hayran kaldı. Sonra da “Bu kahramanlığı bütün şehir duymalı.” dedi. Alelacele bir kemer biçip üzerine “Bir vuruşta yedi can!” diye yazdı. Ancak çok geçmeden kahramanlığını duyurmak için hepi topu bir şehir gözüne az geldi ve yüreğini sevinçten kuzu kuyruğu gibi oynatarak, bütün dünyaya kahramanlığını anlatmaya karar verdi.

Terzi yola çıkmadan önce evini, işliğini, yanına alabileceği bir şey var mı diye bakmak üzere iyice bir dolandı. Bayat bir peynirden başka şey bulamadı. Onu cebine koydu ve şehir kapısından geçerken otların arasında bulduğu bir kuşu da cebine alarak yola koyuldu. Gide gide bir dağa vardı. Dağın

tepesinde miskin miskin etrafına bakınan bir dev görünce yanına sokuldu.

– Günaydın arkadaş! Oh ne güzel, oturmuş alabildiğine geniş dünyayı seyrediyorsun değil mi? İyi, iyi. İşte ben de dünyayı dolaşıp gözümde birikenlere katacağım. Benimle gelmek ister misin?

Dev, dudak bükerek terziye şöyle bir baktı.

– Vay serseri vay, hay densiz hay!

Küçük terzi aldırmadı. Ceketinin düğmelerini çözüp, kemerini gösterdi.

– Fazla söze gerek yok. Kim olduğumu şuradan okuyabilirsin, dedi.

Dev yazıyı okudu: “Bir vuruşta yedi can!” Bu alınanların insan canı olduğunu sandığı için, terziden bir parça çekindi, ama önce onu sınavdan geçirmeye karar verdi. Avucuna bir taş alıp sıkmasıyla suyunu çıkardı ve “Hadi bakalım, ufaklık.” dedi. Terzi ise cebindeki peyniri çıkarıp, taş diye yutturarak sıkıverdi. Sonra da pek havalı havalı devi süzüp, “Naber, nasılmış arkadaşım?” dedi. “Benim taş daha bir suluymuş, değil mi?”

Dev ne diyeceğini şaşırmıştı, şöyle bir durdu düşündü ve yerden bir taş alıp öyle yükseğe fırlattı ki taş gözle görünmez oldu.

– Hadi bakalım cüce, sen de at da görelim, dedi.

Bizim terzi daha bir kasıldı.

– Aman bu da iş mi? Yani güzel attın, ama o taş nasıl olsa yere düşecek. Oysa ben bir taş atacağım ki, bir daha gözümüze görünmeyecek.

Terzi elini cebine soktu, kuşu aldı, havaya fırlattı. Özgürlüğüne kavuştuğu için sevinen kuş, ok gibi fırladı ve bir daha geri gelmedi. Terzi deve dönüp “Nasıl, beğendin mi arkadaş?” diye bir gülüş güldü ki devin sinirden alnı damar damar attı. Başka bir sınav çıkardı.

– Tamam, taş atmasını iyi beceriyorsun. Kabul. Ama şöyle adamakıllı bir yükü taşıyabilecek misin bakalım?

Dev küçük terziyi yere devrilmiş koskoca bir meşe ağacının yanına götürdü.

– Sahiden güçlüysen, şu ağacı kaldırıp ormandan çıkarıp götürmem için bana yardım et.

– Elbette arkadaş, dedi terzi. Sen sadece ağacın gövdesini omzuna al, kalan ince kalın bütün dalları ben taşırım. Eh işin en ağır tarafı da bu zaten.

Dev ağacı omuzlayadursun, zaten pek hafif olan küçük terzi hoop bir dalın üzerine çıkıp oturuverdi. Zavallı dev bu ağır yükle ezilmiş, oflayıp puflarken, terzi rahat rahat etrafı seyredip keyfine bakıyordu. Sonunda devin hali kalmadı, “Bana bak, bu oyundan sıkıldım, ağacı bırakacağım.” dedi. Terzi hoop yere atlayıverdi ve taşıyormuş gibi yaparak ağacı kucakladı. Bir yandan da homurdanıyordu:

– Ayıp ayıp! Koskoca adamsın ama bir ağacı bile taşıyamıyorsun.

Birlikte yola koyuldular. Kiraz ağacının yanından geçerlerken, dev ağacın tepesine elini uzattı. En olgun, en tatlı kırmızı meyveler buradaydı. Dalı eğdi, terziye tuttu, yemesini söyledi. Ama terzi dalı zapt edemeyecek kadar kuvvetsizdi. Dev dalı elinden bırakınca, ağaç doğruluverdi, terzi böylece göğe ayak basmış oldu, çok geçmeden de toprağa.

“Ne o!” dedi dev, “İncecik bir çöpü bile tutacak gücün yok mu?” Ama doğrusu bizim pabuç dilli terzi pek hazırcevaptı. “Bunun güçle ilgisi yok.” dedi. “Nihayetinde bir vuruşta yedi can alan biri var karşında. Ağacın tepesine fırladım, çünkü aşağıda çalılar arasında silah atıyorlardı. Sıkıysa sen de zıpla bakalım!” Dev ne kadar uğraştıysa da başaramadı. Küçük terzi bu işte de üstün çıkmıştı. Bunun üzerine dev “Mademki gözün bu kadar pek, bu gece bizim mağaraya gel de, geceyi bizde geçir.” dedi.

Küçük terzide korku ne gezer, devin peşine takıldı. Mağarada ateşin karşısında başka devler oturuyor, her biri elinde bir koyun, döke saça yiyordu. Dev terziye bir yatak gösterdi, ama bu yatak öyle büyüktü ki, terzi yatağa değil de, bir köşeye büzüldü. Gece yarısı elindeki demir kazığı yatağa saplayan dev, bu çayır çekirgesinin hesabını hallettiğini sandı. Sabah küçük terziyi tamamen unutmuş bir halde hep birlikte çayıra gittiler. Ve küçük terzinin elini kolunu sallaya sallaya arkalarından geldiğini görünce öyle bir korktular ki, palas pandıras kaçışıverdiler.

Küçük terzi burnunun doğrusuna tekrar yola düştü. Uzun süre dolaştıktan sonra bir sarayın civarında yorgun düşüp uyuyakaldı. Bu sırada gelen adamlar, kemerindeki yazıyı okuyunca “Aman bu pek önemli bir zat olsa gerek.” diyerek, krala haber verdiler. Gerçi bu ülke barış içinde yaşıyordu; ama bir gün savaş çıkarsa, böyle birine ihtiyaç olacağını söylediler. Bu fikir kralın aklına yattı ve ona önemli bir görev verdi. Ancak savaşçılar bu küçük adama fena halde içerledi. Öte yandan onunla kavga çıkarmaya da çekindikleri için, çekip gitmeyi tercih ettiler.

Kral bir kişi uğruna, onca sadık adamından vazgeçmek zorunda kaldığına üzülmüştü. Keşke onunla hiç karşılaşmasaydım diyor, ama öldürülmekten ve tahtının ele geçirilmesinden korktuğu için ona yolu göstermeye cesaret edemiyordu. Epeyce düşünüp taşındıktan sonra bir çare

buldu. Küçük terziye ormanda yaşayan ve etrafa felaket saçan iki devi öldürürse; onu biricik kızıyla evlendireceğini ve çeyiz olarak krallığının yarısını vereceğini söyledi. Yüz atlı da ona yardım etmek üzere beraberinde gelecekti. Küçük terzi kendi kendine “Tam senlik bir iş bu adamım.” diye düşündü. “Hem güzel bir prensesle, yarım krallık arazisi her gün ele geçmez.” Krala dönüp “Pekâlâ.” dedi. “Ben devlere yeterim. Öyle yüz atlıya falan gerek yok. Bir vuruşta yedi can alan insan, altı üstü iki kişiden mi korkacak?”

Ormana vardıklarında, küçük terzi peşine takılan yüz atlıya orada beklemelerini söyledi. İki dev, bir ağacın altına yatmış uyuyordu. Hem de öyle bir horluyorlardı ki, altlarındaki toprak sallanıyor, dallar fırtınaya kapılmış gibi kâh eğrilip, kâh doğruluyordu. Bizim hınzır terzi, ceplerine toparlayabildiği kadar taş doldurup ağacın tepesine çıktı. Devlerden birini, arka arkaya göğsüne attığı taşlarla nihayet uyandırabildi. Dev şaşkın şaşkın homurdandı, arkadaşını dürtüp uyandırdı ve “Ne vuruyorsun be!” diye azarladı. Öbürü “Daha neler, sana vurduğum falan yok. Görmüyor musun uyuyordum. Sen de besbelli rüya görmüşsün.” dedi ve uyumaya devam etti.

Küçük terzi, bu sefer de ikinciyi taşlamaya başladı. Dev homurdanarak uyandı ve arkadaşına “Aa ne oluyor sana? Niçin beni taşlayıp duruyorsun?” diye çıkıştı. Birinci ise “Seni taşladığım falan yok!” diyerek, kızgın kızgın arkadaşının suratına gözlerini dikti. Bir süre tartıştılar, ama çok yorgun oldukları için işi fazla uzatmadılar. Gözleri tekrar kapanınca, küçük terzi hin oyununa devam etti. Epeyce iri bir taş bulup, birinci devin kafasına fırlattı. Dev deli gibi yerinden fırladı ve “Ama bu da çok oldu!” diye bağırmaya başladı. İkisi de öyle bir delirmişti ki, öfkeden yumruk tokat hak getire bir kavgaya tutuştular. Derken işi azıttılar, sopa niyetine ağaçları yerinden söküp söküp birbirlerini iyice bir patakladılar.

Bunun üzerine küçük terzi ağaçtan indi ve “Allahtan benim ağacı sökmediler, yoksa sincap gibi bir ağaçtan diğerine sıçrayıp durmak zorunda kalacaktım. Bizim gibiler pek atik olur.” dedi. Sonra da kılıcını çekip, birbirini hamur gibi yoğurup pelte yapan devlerin kalbine birkaç kez batırıp çıkardı. Yüz atlının yanına gelince pek bir kurumlanarak şöyle dedi:

– İş tamam. İkisinin de hesabını gördüm, ama doğrusu ya pek de kolay olmadı. Tehlikeyi görünce, ağaçları kökünden söküp, kendilerini savundular. Fakat benim gibi bir vuruşta yedi can alan birine kâr etmedi tabii.

Atlılar terziye inanmakta güçlük çekti önce, ama ormana gidip bir de baktılar ki, iki dev kanlar içinde yerde yatıyor, ağaçlar da paralanıp atılmış kâğıtlar gibi onlara eşlik ediyor. Eeh, bizim küçük kahraman, güzel bir prensesle çeyizini hak etmişti doğrusu. Ama masalda âdet böyle ya, kral –sonra bir başkasını daha bulmak üzere– ona bir de tek boynuzlu atı yakalama görevi verdi.

Terzide hinlik biter mi, eline bir iple bir de balta aldığı gibi ormana gitti. Çok geçmeden aygır tozu dumana katıp, terzinin üzerine atıldı. Bizimki de “Hey ahbap, az yavaş gel bakalım. Bu acelen ne? Pazara karpuz mu yetiştiriyorsun?” dedi. Hayvanı kendine çekip, boynuz gözünün dibinde parlayınca, bir sıçrayış sıçrayıp ağacın arkasına geçti. Hoop aygırın boynuzu ağaca gömüldü. İp boynuna dolandı ve balta boynuzu kesiverdi. Terzi önde, uslu canavar arkada tini mini krala gittiler.

Tabii iş bununla bitmedi. Kral bir de etrafı darma duman eden bir yaban domuzunu yakalamasını istedi. Terzi “Hıh” dedi. Çocuk oyuncağı bu iş. Zaten canım sıkılıyordu, gidip şununla eğleneyim bari.” dedi. Kral yanına yardım etmeleri için bir alay avcı katmıştı ya, terzinin istediği gibi ormanın başında beklemek avcıların canına minnet.

Derken efendim, terzi ormana daldı ve hemen yeni oyun arkadaşıyla tanıştı. Aman ki ne aman, domuzun ağzı köpük köpük, etrafındaki toprak bölük pörçük, sanki bunlar kırk yıllık kanlı bıçaklı düşmanmış gibi saldırdı terziye. Ama terzi de pek atikti doğrusu, hemen fırlayıp küçük bir kiliseye kaçtı, tabii domuz da peşinden... Demeye kalmadı, terzi üst kattaki pencereden atladı, kapıyı domuzun üzerine kitledi ve avcıları çağırdı. Avcılar, pencerede sıkışıp kalan, pek hantal olduğundan aşağıya da atlayamayan domuzu görünce şaşkınlıktan düşeyazdı.

Kralın artık bahanesi kalmamıştı. Düğün görkemli bir şekilde, ama pek az sevinçle geçti. Bir terziden bir kral oldu. Ve bir süre sonra kraliçe, gece kocasının uykuda sayıkladığını işitti.

– Delikanlı, bana bir mintan dik, pantolonumu yama! Yoksa cetvel tahtasını başına yersin ha!

İşte kraliçe o zaman, kocasının ne mal olduğunu anladı. Sabah babasına gidip terziden başka şey olmayan bu adamdan kendisini kurtarması için yalvardı. Kral ona gece yatak odasının kapısını açık bırakmasını, adamlarının içeri girip terziyi bağlayarak, onu uzaklara giden bir gemiye atacaklarını söyledi. Ama şansa bakın ki, orada bulunan bir asker çok iyiliğini gördüğü terziye bütün bunları anlattı. Gece terzi sayıklarmış gibi yapıp şunları söyledi:

– Delikanlı bana bir mintan dik, pantolonumu yama! Yoksa cetvel tahtasını kulak tozuna indiririm ha! Ben bir vuruşta yedi can aldım. İki dev öldürdüm, tek boynuzlu bir aygırla, bir yaban domuzunu alnımdan bir damla ter akıtmadan yakaladım. Dışarıda, odanın önünde duranlar mı beni korkutacak? Ha ha ha!

Bu sözleri duyan adamların ödü koptu, ardlarına bile bakmadan kaçıştılar. Bir daha kimse onunla uğraşmaya

cesaret edemedi. Böylece küçük terzi ömrü boyunca krallığın keyfini sürdü.

YALAN MASALI

–Gerçeküstücü sanatın kökenleri–

Adamın biri gül dikenine oturmuş anlatıyormuş. Gelen geçen merak etmiş, tek tek gül yapraklarını açıp aralarına uzanmış; çok geçmemiş, hepsi mışıl mışıl uykuya dalmış. Adam lafını bitirip inince dikenden, gülün dengesi bozulmuş, şöyle bir sarsılmış, bunlar sapır sapır düşmüşler uzandıkları yapraklardan. Morundan, kızılından, bu masal Antakya'dan!

Evvel zaman içinde, atladım kâğıt gemime, indim Asi nehrine. Bir rüzgâr esti, hoop gemiyi havaya çıkardı. O ne uçurmaktır öyle arkadaş, hem de baş aşağı! Aşıp geçerken Samandağ'dan, kaptığım gibi iki bulutu, avucuma alıp sıktım da yağdırdım ince ince yağmuru. Geceydi ama herhalde şansımın tuhaflığından, güneş açtı sanki saçlarımdan. Ben de koluma bilezik yapmaya gökkuşağı topladım Tekebaşı'ndan. Desem de...

O yalan, bu yalan, fili yuttu bir yılan. Yılanın peşine düştü bir Sarman. Yılan yalvardı: El aman! Sarman burdu pala bıyıklarını, düşündü şu haytayı nasıl alaya alacağını. Yılanı yuvarladı yuvarladı, yılan öyle uzundu ki bir yaz, bir güz yuvarladı. Yuvarlaya yuvarlaya yumak yaptı. Nineme bak sen, yumağı Sarman'ın elinden kaptığı gibi iki ters, bir düz haroşa hırka örüp tepemize attı.

Hadi canım oradan, bu masal amma da yalancı! Ağzında az yalan varmış gibi aldım Karasu'dan masalını, bu da benden olsun dedim, ekledim yalan üstüne yalanı...

Zamanında adamın biri hapis cezasına çarptırılmış. O sırada mahkûmlar arasında bir yarışma düzenlenmiş. Kim hiçbir yeri gerçeğe uymayan bir öykü anlatırsa, affedilecekmiş. Bizimki düşünmüş taşınmış, yarışmaya katılmaya karar vermiş. Sırası gelince de öyküsünü anlatmış:

“Aman acıkmadan susamadan, acıkıp susayıp da yataktan kalkmadan şöyle kafama göre bir düş göreyim diye bir galon serum bağlattım koluma, yattım bir hafta boyunca. Of off neler gördüm neler, hepsi de sıkıcılıkta birbirinden beterdiler! Allahtan farenin biri acıkmış, serumun kordonuna diş atmış, hepsini içmiş de ağzı anca birazcık tatlanmış.

Hasılı, fare benim nevaleyi götürünce, çok geçmedi uyandım karnımın açlığına. Bir de kalktım ki hanım dolma koymuş ocağa. Dolmayı severim, lâkin üşendim dolaptan yoğurt çıkarıp da üstüne koymaya. Tembelliğimden düştüm yola, üç saat binip bizim küheylana, vardım bir lokantaya. Eh bir hafta uyumaktan yemek yiyememişim, çorbayı kazanla içtim, kaç kap yemek varsa hepsini birer lokmada hacamat ettim, baklavayı tepsisiyle bitirdim. Bir de baktım ki yanımda para kesemi getirmemişim!

Hesap pusulasının üstüne koydum küheylan atımı, bahşiş olarak da attım bir lirayı. Hanım düşünüyordu ki bizim at tüm yarışları kazanıp, küpü dolduracak. Anladım ki şimdi çok kızacak.

“Onun işi anlayıp kızmasına daha çok var.” dedim, bol şekerli kahvemi içtim. Düştüm yola yayan yapıldak, baktım yürüye yürüye tabanlarım patlayacak. Dedim, dert çekmeye mi geldim dünyaya, bu yorgunluk ne olacak?

O sıra önümden bir horoz geçti. “Geh bili bili, gıdını seveyim!” dedim, hoop diye üstüne bindim. Az gittim, uz gittim, dere tepe düz gittim. O kadar çok gitmişim ki, horozun sırtı yara içinde kalmış ki ne yara. Vay anam vayy!

Tam ben horoza bakarken, cuvvv üzerimden geçti ihtiyarın biri. Ben diyeyim yaşına seksen iki, sen de yüz seksen iki. İşte bu ihtiyar meğer iki kavak arasına salıncak kurmuş, bulutları yakalayacağım diye hızlı hızlı sallanıp dururmuş. Bas bas bağırdı kocakarı bana:

– Hele de bir bak şu cânım horoza, sırtı ciğer gibi kızarmış, tümden yara! Budur ilacı, taze cevizi iyice bir dövüp sür sırtına.

Cevizi sürdüm, horozun yaraları iyileşti iyileşmesine ama bu sefer de sırtında koca bir ceviz ağacı boyverdi! Ağacın birbirine değmeyen kırk gürbüz dalı, her dalında da binlerce ceviz vardı. İşin altından kalkamayacağımı anlayınca, cevizleri toplamaya kırk ırgat çağırdım. Baktım bunlar birer çuval ceviz sırtlanıp gitmekteler. “Sakın ha ağzını açma, emeğimizin hakkıdır.” dediler.

Benim de canım bir ceviz çekti ki sorma, Allahtan üç beş tane kalmış üst dallarda. Cevizleri düşürmeye birkaç topak toprak fırlattım. Onlar da orada kaldı, toprak toprağı öptü, derken efendim o topaklar koca bir tarla doğurdu. Çıktım, sürdüm tarlayı, ekiverdim buğdayı.

Önümden geçen yolcular, dediler:

– Aman ne diye buğday ektin? Bu yıl nohut revaçta, daha çok para kazandırır sana.

Düşündüm, karım kızacak, kafayı ilkin para için çalıştırmalı. Böylece bahşiş diye bıraktığım küheylanı lokantacıdan geri almalı. İyi dedim, madem öyle, bir tanesini bile eksiltmeden ektiğim buğdayları tek tek topladım. Hatta bir karınca buğdaylardan birini almış evine götürüyordu ki yakaladım haytayı. Buğdayı bir ben çekerim, bir o çeker. Bir karınca ki, gücü iki file bedel! Neyse işte, kan ter içinde kaldım ya, buğdayımı da karıncadan geri aldım. Sersemin ensesine bir tokat attım, yallah evine yolladım. Tastamam oldu çuvaldaki buğdayım. Derken efendime söyleyeyim, çalıştım çabaladım, nohut ekmeyi başardım. Tam tarlamı sularken, yoluma çıktı biri, dedi:

– Nohut ekmek olacak iş mi? Karpuz eksen daha iyi! Tabii doldurmak istersen ağzına kadar keseni.

Haydaaa! Başladım, nohutları tek tek toplamaya. Karpuzu ektikten sonra da eve döndüm hemen, neme lazım bir karışan daha olmasın, vallahi hiç çekemem.

Gel zaman git zaman epey vakit geçti, gidip karpuzlarıma bakasım geldi. Aman efendim, aman efendim, o ne karpuz tarlasıdır öyle! Bir bereket ki görülmüş şey değil! Aldım nah böyle kocaman bir karpuzu kucağıma, o anda yorgunluktan dalıvermişim uykuya.

Ben uykudayken karpuz bir büyümüş, bir büyümüş ki sorma. İtmiş beni kenara, büyümüş, sonra yeri dar gelmiş, bir daha itmiş, bir daha büyümüş. Bir yanım toprakta, bir yanım boşlukta. Toparlandım, kalktım. Allah Allah, dedim. Karpuz bu kadar büyür müymüş? Vallahi neredeyse üstüne üç köy kurulacak.

Dedim, şunun tadına bakayım. Aldım bıçağı elime, vurdum karpuzun göbeğine. Aman Allah, bu ne biçim karpuz böyle! Vurduğum bıçağı hammadanak yuttu. Yanımda orak vardı, orağı vurdum bu sefer de o yok oldu. Derken kazmayı vurdum, onun da sonu aynen ötekiler gibi beter oldu.

Anladım ki bu karpuz, öyle bildiğimiz karpuzlardan değil. İçine girip bir bakayım neymiş bu, dedim. Kafam karışmasın bu karpuz belasına diye de, kafamı kesip yanıma koydum, karpuzun içine öyle girdim. Bir de ne göreyim, koca bir çarşı! Kadınlar kilim dokuyor, demirciler demir dövüyor, fırıncı hamur yoğuruyor, caddeler insan kaynıyor. Az ötede tarla var, orada da ırgatlar ekin biçiyor.

Yürüdüm vardım arastaya, baktım kasap benim bıçakla çalışıyor. “Ahbap!” dedim, “Az bak hele, o elindeki benim bıçağım.” Kasap, hiç itiraz etmedi. “Tamam, işim bitsin, vereceğim.” dedi.

Az daha yürüdüm. Baktım berber, kadının birinin saçını benim horozun tüyleriyle süslüyor. “Aman hanım” dedim,

“ne yaptın? Bu benim horozumun tüyleri!” Kadın bir yandan kirpiklerini boyarken “Bizim oğlanın düğünü var bu gece, düğün bitsin veririm.” demesin mi?

Ne edeyim, bu çarşı pek tuhaf dedim, tarlalara doğru gittim. İşe bak arkadaş, çiftçi benim orağımla ekin biçiyor. “Tüh şuna bak hele, Allah’ın belası benim orağımı almış, babasının yalanı gibi savurup duruyor.” diye fısıldadım. Hay fısıldamaz olaydım, çiftçi ta tarlanın ucundan gümbür gümbür bir bağırdı: “Kırk dönüm bir şey kaldı şurada, işim bitsin veririm. Ondan önce bir laf daha edersen, köteği yersin!”

Gerisin geri yürüdüm geldiğim yolu, ama sinirden de şakaklarım attı doğrusu. Kızdım kendime, adam o kadar bağırdı da niye bir cevap veremedim, diye. Neyse efendim, böyle kıza bağıra giderken, baktım bir pehlivan almış eline benim kazmayı, kayayı oymaya uğraşıyor. Meğer tarlasının ortasındaki kayaya kızan çiftçi, “Şu kayayı oyup bir havuz yapayım, tarlada terledikçe burada yıkanırım.” demiş. Kara gözlü pehlivanı, kayadan havuz oymaya ırgat etmiş. Pehlivan da pehlivan ha! Ben diyeyim boyuna kırk karış, sen de elli karış. Pazular maşallah şehir kapısından geniş. Kayaya bir vuruyor, kaya odun yongası gibi sıçrayıp ayağımın dibine düşüyor. Ama ben de sinirlenmişim ya çiftçiye, kızmam gerek birine. Bir gürledim, bir gürledim, “O elindeki kazma benim!” diye ortalığı yıktım geçtim. Pehlivan döndü baktı, o koca adamdan ip gibi ince, kız sesi gibi kibar bir ses çıktı. “Beyefendi, razı olursanız eğer, bu kayadan havuz yapmak niyetindeyim. İş bitince, kazmanızı verir, havuzu serin sularla doldurur, ortasına da Halil İbrahim sofrası kurarım, keyiflenirsiniz.” dedi.

Bu sözler üzerine yumuşadım, kazmayla birlikte bıçağımı, orağımı, horozumun tüylerini de kendisine hediye ettiğimi söyledim, gittim.

Karpuzdaki esrarı çözdüğümden rahatladım, dışarı çıktım. Çıktım çıkmasına ama adımımı attığım anda başka bir bela daha! İşe bak sen arkadaş, çakalın biri kafamı çalmış, kaçıyor. Koştum peşinden çakalı yakaladım, kafamı kurtarıp yerine taktım. Cevizin üstündeki tarladan cevizin dallarına, oradan da horozun sırtına, derken yere atladım.

Bu horozu, üzerindeki ceviz ağacını, ceviz ağacının üstündeki karpuz tarlasını bir nineye verdim. Karşılığında bir bakraç yoğurt aldım, eve gittim. Hanıma, “Bir dolma yapsan da yesek” dedim. Hanım “Peki” dedi, mutfağa buyur etti. Ama pek sevdiği küheylanı lokantaya bahşiş verdim diye, önce beni bir güzel kötekledi. O gün bu gündür, sabahtan akşama dolma sarar, akşamdan sabaha dolma satarım. Biraz para biriktirince, kısmetse küheylanı geri alır, hanımla barışırım.”

Daha da çok macerası varmış bizim yalancının ama bu masalı dinleyenler canları dolma çektiğinden mahkûmu bırakıp dolma yemeye Antakya’ya gitmişler. Antakya’da bir tek dolmayla yetinmek olur mu? Bir ağzımıza beş midemiz olsa diye dua etmişler.

Gökten üç sini yemek düşmüş. Birinde kekik salatası, birinde kabak borani, birinde muhammara. Biri niye senin sofrana, biri niye benim soframa, biri niye bu masalı dinleyenin sofrasına? Hepsini bir siniye koyup, Erikli Kuyu’da, çağlayan başında Feyruz dinleye dinleye keyfimize baksak ya!

TİLKİ ÇEŞİTLEMESİ

–Zaaflarda cirit atmayı

meslek edinmiş masallar–

Masal masal maniki, şimdi şuracıktan geçti iki tilki, biri siyah, biri mavi. Siyah tilki güm güm dümbelek çalar, mavi tilki zilleri takmış çıngır çıngır göbek atar. Sokaktan geçen kim var kim yok önüne katar, gümbede güm güm çala oynaya yürürlermiş. E ne olsa, tilki tilkiliğini bildirinceye kadar post elden gidermiş. Bunu bilen akıllının biri çıkmış:

– Aman be, demiş. Siz aklınızı mı yitirdiniz, düşmüşsünüz iki sinsinin peşine, böyle nereye gidersiniz?

Tilkiler güle güle karınlarını titretmiş.

– İsteyen gelir, isteyen kalır, ama bizce bu kadar âdem iki tilkiyle baş edemeyeceğinden korkuyorsa, kendini ayıplamalıdır. Var varanın, sür sürenin, yiyelim, içelim, şenlik edelim. Çok olur içinde derdi, eğlenmesini bilmeyenin.

Böyle söylemişler, çekip gitmişler. Akıllı adam da demiş ki:

– Vay haline tilkiyle zekâ yarıştırmaya kalkanın! Tilki bu, rakibini iyi tanır, zayıf yanlarını ustaca kullanır. İnsan ancak gerçekle uzlaşırsa, ondan paçayı kurtarır. Eğlenmek hoştur ama zalimle oyun oynayan, göbeğimi hoplattım sanırken aklını oynatır.

Onlar çalıp oynayadursun, kral aslanın mağarasında soğuk soğuk ter dökmekteymiş bir başka tilki.

DOĞRUSU BU YA...

Aslan yattığı yerden belli olur derler ya hani, lafı yanlış anlamış herhalde bizimki. Yerleşmiş gösterişli olsun diye koskoca bir mağaraya, sonra da hava atmak için buyruk verip toplamış ormanda ne kadar hayvan varsa. Mağara saray gibiymiş âdeta ama yediklerinin çöpleri ortada,

kemikler saçılmış dibe bucağa, can dayanır gibi değilmiş kokuya.

Ayı, ister istemez suratını buruşturmuş, başını geriye çevirmiş. İçinden de acaba mağara ağzından bir nebze temiz hava alsam, bayılmaktan kurtulur muyum dermiş. Aslan fark etmiş tabii ayının halini. Vay sen misin benim sarayımı küçümseyen, küçümseyip de başını çeviren demiş, bir pençe darbesiyle ayıyı yere indirmiş.

Şempanze korkmuş ayının kötü yazgısından; çare ummuş yalandan. Çırpa çırpa ellerini, “Yaşasın güçlü ve cesur kralımız. Şu kendini bilmeze cezasını vermekte ne de haklısınız!” demiş. “Siz ki dünyanın en büyük kralısınız ve ne kadar hoş kokuyor sarayınız!”

Der demez, aslan ona da bir pençe darbesi indirip ayının cennetine gönderivermiş. Ayı gibi kaba sabalara çok kızarmış ama doğrusu bu ya, o da sarayındaki kötü kokunun farkındaymış ve böyle ikiyüzlülere hiç mi hiç dayanamazmış. Burnundan soluya soluya “Bana gerçeği apaçık söyleyecek yok mu aranızda?” diye kükremiş. Gözleri ortadan toz olmaya niyetlenen tilkiyi aranmış.

Tilkinin kalbi korkudan güm güm gümlemiş, sağına soluna boş yere bakmış, yutkunmuş, ellerini ovuşturmuş ve sonunda şöyle demiş:

– Ah kralım, bilseniz ne kadar da nezleyim. Kaç gündür hiç koku aldığı yok burnumun, yoksa ben size doğruyu söylemez miydim hiç?

ÇİN’DE BİR TİLKİ YA DA

KORKUYU KULLANMA İLMİ

Bir zamanlar, Çin illerinden birinde... Kaplan açmış ağzını, göstermiş sivri dişlerini, yiyecekmiş tilkiyi. Ama bizimkinde korku ne gezer, pek afralı tafralıymış sözleri:

– Sanırım hayvanların tek kralı sanıyorsunuz kendinizi. Oysa sizdeki yürek benimkinin yanına bile yaklaşamaz. Bilir bunu benimle bir kez karşılaşanlar. İsterseniz birlikte yürüyelim, şu köyden geçelim. Eğer insanlar, olur a beni görüp de korkmazlarsa, vallahi hiç düşünmem ben atarım kendimi sizin ağzınıza!

Olacak şey değil ama yenilmiş kaplan merakına. Tilki önde, kaplan arkada girmişler köye. Uzaktan kaplanı gören köylüler, korkudan tabanları alev almış gibi telaşla kaçışmış. Böylece tilki iddiayı kazanmış.

Kaplan, insanların korkup kaçtıklarını görmesine görmüş, ama fark edemediği bir şey varmış: Tilki insanları kaçırırken, onun ürkütücülüğünden yararlanmış.

ALMANYA'DA BİR TİLKİ

Koyunlar güzel, sürü sürü koyunlar daha güzel ama o sürüyü koruyan çoban köpekleri yok mu, işte onlar tilkiyi canından bezdirmişler. Tilki ne yapsın, çoban köpeklerinin olmadığı sakin bir bölgeye taşınmaya karar vermiş. Kendine bir yuva kazmaya başlamış. Toprak hafif kumlu olduğu için kolayca oyulmuş, tilki hemencecik derin bir dehlize kavuşmuş.

Aman o da ne! Birdenbire altındaki toprak hareketlenmiş, tilki paldır küldür bir mağaraya düşüvermiş. Daha bu şaşkınlığı atamadan ne görsün, tam karşısında kocaman

yedi başlı bir ejderha! Tilki korkmuş tabii “Efendim hiç istemeden rahatsız ettim sizi, ne olur kusuruma bakmayın.” demiş. Ejderhadan hiç ses çıkmamış. Tilki hemen gidecekmiş aslında ama onun neden öyle kuluçkaya yatmış tavuk gibi durduğunu merak etmiş, sormadan edememiş:

– Bağışlayınız efendim ama sormadan edemedim. Niye orada öylece oturuyorsunuz?

– Altımda hazinem var.

– Aa hazineniz mi var, ne güzel. Benim oldum olası parayla pulla aram iyi değildir. Malum, bir tilki parası olsa bile bir köye girip tavuk satın alamaz. Bankada hesap açmaz, koluna altın bilezik takmaz. Öyleyse, para hiç işine yaramaz. O nedenle merak ettim, sizin ne işinize yarıyor hazine?

– Önemli olan işe yaraması değil ki, çalınmaması.

– Evet ama bilseniz dışarıda ne de güzel bir bahar havası var, ışıl ışıl, sımsıcak! Birazcık gezip dolaşsanız hoş olmaz mıydı?

– Daha neler, hazinem çalınır.

– Peki ama bu hazineyi neden böyle koruyorsunuz? Arada bir gezin dolaşın, kendinize güzel şeyler alın. Servetinizin tadını çıkarın.

– Olur mu aptal tilki, o zaman hazinem biter!

Tilki çıkışa yönelmiş ama bir yandan da ejderhaya laf yetiştirmeden edememiş.

– Benim sizin gibi ne çokça altınım var, ne çokça başım. Yedi tane kafanızda kaç tane beyin var bilemem tabii ama ben şu tek kafamdaki tek beyinle diyebilirim ki, sizin kadar budala birini görmedim. Tutmuş kendinizi bir hazineye tutsak etmişsiniz. Dilerim, güneş görmeye görmeye erir kemikleriniz.

BULGARİSTAN'DA BİR TİLKİ

Mış mış mış... Ben anam babamla tanışsın, tanışsın da evlensin, evlensin de beni doğursun diye, dedemin kağnısını çeken öküzün yularını babamgilin memlekete doğru tutturmuşken... Dağın tepesinden ırmak kıyısına inerken... Irmaktan geçerken ninemin Havva Ana'dan kalan kilimini suya atmışken... Irmak akarken, bizimkiler cümbür cemaat kilime yazıklanırken... Su, kilimi babamın kaval çaldığı kıyıya sürüklerken... Kız suya, oğlan kızın peşine düşmüşken...

Hemencecik o ırmağın altından aktığı köprüden geçince, geçip de üç köye, beş kasabaya, sekiz kente al selam, ver selam yürüyüp gidince; orada bir handa dinlenip bir kazan bulguru ham hum, iki kazan ayranı hüüüüp diye bitirince... Vur yine ayaklara, gel deniz kıyısına... Deniz bitince, az daha yürüyünce, yürüyüp keklik ovasına varınca, ovadan geçip dağa vurunca, dağdan inip bir çayırlığa varınca... İşte hemencecik orada, bir horozla tilki arkadaş olmuş.

Bunlar kalbur saman içinde, masal masal içinde, göz göze, diz dize, onlarda el nerede ama el ele dolaşır dururlarmış her yerde. Ne bağ bırakmışlar, ne tarla, söyleşe söyleşe, orda üzüm, burada mısır yiye yiye varmışlar ormana. Hadi demişler, şimdi de fındık toplamaya!

Horoz çıkmış fındık ağacına. Tilki ise yerde aval aval bakarmış, bakıp da bağırırmış ona:

– Amanın ne yakıştı sana o renkli kuyruğunla, fındığın tepesinde verdiğin poz. At bakalım bana bir fındık, kardeşim horoz!

Horoz kuyruğunu şöyle havalı cakalı sallayarak atmış bir fındık ya, fındık yuvarlanmış gitmiş, aşk olsun bulana.

– E ha gayret, demiş tilki. Hadi bir daha!

Bu sefer tam hedefi on ikiden tutturacak ya, horoz pek dikkatli atmış fındığı tilkiye. Haydaaa! Bak sen şu fındığın işine, şakkadanak vurmuş tilkinin gözüne. Uyy anam, demiş tilki. Başlamış şakır şakır ağlamaya. Oralardan geçen bir ihtiyar acımış tilkiye, sormuş, “Evladım niye ağlıyorsun?” diye.

– Ah dede, vah dede, horoz kardeş şakkadanak vurdu gözüme.

İhtiyar anlamak için olan biteni, başlamış soruşturmaya.

– Niye tilkinin gözüne vurdun be horoz?

– Fındık benim tüyümü kopardı, o arada hedefim şaştı.

– Niye kopardın be fındık?

– Körolası keçi, beni hatur hutur kemirdi.

– Niye kemirdin be keçi?

– Çoban beni gütmedi.

– Niye gütmedin be çoban?

– Hanım bana ekmek yapmadı.

– Niye yapmadın be kızım?

– Dana ekşi hamurumu yedi.

– Niye yedin be dana?

– Kurt beni korkuttu.

Ha demiş ihtiyar, demek her şeyin başı bu kurt, ben gidip ondan hesap sorayım. Çıkmış kurdun karşısına, koymuş bir elini beline, sallamış parmağını, çatmış kaşlarını:

– Niye danayı korkuttun be kurt?

– Ne dana tanırım, ne senin sözünü kulağıma alırım. Ambar kadar ağzım var, kabran kadar karnım var. Var git işine, seni tutarsam, hammadak yutarım!

Uyy demiş kaçmış ihtiyar kaçmış oradan. Koşa koşa evine gitmiş hiç ardına bakmadan.

EZOP'UN TİLKİSİ

Düşmüş peşine avcılar, onlar kovalar, tilki kaçar, iz bırakmasın diye de kanlı omzuna çenesini basar. Aman ha kan damlamasın, avcılar kırmızının izinden yaralı tilkiyi bulmasın. İyi de kaç kaç, nereye kadar? Hem bu yaralı tilkiyi, öyle ya kim saklar?

Rast gelmiş bir oduncuya, yalvarıp kapanmış ayaklarına.

– Aman demiş, ne olur, saklanmam için bana bir yer göster.

Oduncu demiş ki sakalını sıvazlayıp güzelce:

– Vah cancağızım, derdin saklanacak yer olsun. Gir şu benim kulübeye, bak keyfine.

Çok geçmeden gelmiş avcılar, sormuşlar oduncuya:

– Buralarda yaralı bir tilki gördün mü?

Oduncu ağzı ile görmedim dermiş dermesine ama bir yandan da eliyle işaret edip tilkinin saklandığı kulübeyi gösterirmiş. Ne ki avcılar adamın dediğini dinlemiş, elini görmemiş, koştura koştura gitmişler.

Tilki az daha beklemiş, sonra ormana doğru yürümüş dönüp de ardına bakmadan. Kızmış oduncu, bağırmış arkasından:

– Hey arkadaş o kadar sakladım seni, bir teşekkür etmek bile yok mu?

Ne desin tilki:

– Ben sana teşekkür ederdim etmesine ama elinle dilin birbirine uymadı ki...

Ezop’a göre bitmemiş tilkinin derdi. Irmaktan geçmeye çalışırken sürüklenip dar bir boğaza sıkışmış, ne yapsa kurtulamamış. Yetmezmiş gibi bir de başına at sinekleri dadanmış. Halini gören kirpi acımış ona, at sineklerini kovabileceğini söylemiş. “Hayır” demiş tilki, “At sinekleri kanımı azar azar emer, ama onların havalandığını gören avcılara yakalanırsam, canım tümden gider.”

E boşuna dememişler, gammaz olmasa tilki pazarda gezer.

KURDUN GÖZÜ PUSLU MU?

–Puslu bakışları seven masallar–

“İnsan insanın kurdudur.” der eskiler. Bundandır ki insanın iç aynası diyebileceğimiz masallarda kurtlar pek sık karşımıza çıkar. O olmadığında da, ya tilki ya çakal masala bir kurnazlık, açgözlülük katar. Toplanıp bir sepete konulsalar da aslında farklı kimlikleri, renkleri vardır hepsinin.

Tilkinin hınzır bir zekâsı vardır örneğin. Suya götürüp susuz getirir, zaaflarımızı kullanmayı iyi bilir, hilenin efendisidir. Alacağını aldıktan sonra da bazen ciddi bir toplumsal eleştiriyle birlikte lafını dürüstçe söyleyiverir. Kötülüğü bile ince zekâ ve tutarlılık taşır tilkinin. Kendini savunmaya görsün; artık çaldığı tavuğu değil, kendinin kim olduğunu düşünürsün.

Ama kurt öyle mi? Kabadır kurt. Kötülüğü de yalnızca kötülüktür. İhtiyaçları basittir çünkü. Lafı, yumruğu çakmak gibidir. Tilkiye özenip insanın içinde sinsi sinsi dolanmaz. Gördüğü anda ne istediğine karar verir. Hemen alır, hemen de gider. Onunla tartışmaya kalkma sakın. Keser atar hemen: Güç bende, aldığımı aldım senden, o da bende, e bundan sonra senin ettiğin laftan bana ne?

Kısacası, tilki ince sızı, kurt satır bıçağı.

Kurdun nefesi etimizi sızlatır. Derdi etimizdedir ne olsa. Oysa tilkinin de derdi midesi olduğu halde, o daha çok ciğerimize saplanır. Hileye karşı dayanıksız kişiliğimizin, toplumsal örgütlenmedeki ahlâki çarpıklığın, tilkinin gayet iyi tarif ettiği dolambaçlı yollar kullanılarak kündeye getirileceğini bilmenin sızısıdır bu. Zaaflarımızla yüzleşmenin...

Tilki utandığımız toplumsal yapının simgesidir; kurt ise oburluğumuzun, kaba kuvvetimizin. Ama bazen kurt da

toplumsal eleştiriye hizmet eder, tıpkı bu masalda olduğu gibi...

ÇOBAN KÖPEĞİ VE KURT

Dadanmış kurt koyun sürülerinden birine, he hey var mı rahat rahat gezinmek dağda bayırda öyle? Sonunda yaman bir çoban köpeği bulmuşlar. Ama sürü geniş, ta şuradan şu uca kadar. Köpek ovaya bakarken kurt dağdan koyun toplasa, ustalık ne yazar? Sonunda kurdun oyunları tak etmiş köpeğin canına, mesleki namusunu kurtarmak için kurdun inine ziyarete gitmiş. Başlamışlar konuşmaya:

– Seni anlamıyorum sanma kurt kardeş. Karnın acıkınca, sana yemek veren bir sahibin olmadığı için çareyi hırsızlıkta buluyorsun. Yine de doğrusu yakışmıyor sana kendinden küçükle uğraşmak. Senin gibi güçlü biri körpe kuzularla değil; aslanla, kaplanla savaşmalı. Yaban öküzlerini, zebraları, şanına yaraşacak hayvanları avlamalı!

Gülmüş kurt, demiş ki:

– Sevgili arkadaşım, biz seninle uzaktan kuzen sayılırız ama çok da farklıyız. Sen kendinden güçlü birinin hizmetine girmiş, kendi gözünü bırakıp dünyayı onun gözüyle görür olmuşsun. Bense bağımsız yaşar, karşıma çıkan fırsatları ayrım yapmadan değerlendirerek hayatta kalırım. Dostum da bellidir, düşmanım da; hatta benim kime dost, kime düşman olduğum da. Örneğin koyunlar onların can düşmanı olduğumu bilir. Senin sahibinse onların dostu gibi görünür, yemek verir, barınacak yer verir, canı istediğinde de kesip yiyiverir. Daha da beteri satar onların canlarını, dünyada can satıp geçinmek kadar kötü şey var mı? Söyle bakalım, hangi düşman daha dürüst ve daha hayırlı?

Düşüne düşüne dönmüş çoban köpeği sürünün yanına. Şöyle bir bakmış koyunlara, hak vermiş kurda.

OBUR KURT VE LEYLEK

Ambar gibi karnı var, ne bulsa ağzına atar. Ama bir gün oburluğu başına iş açmış, sert bir koyun kemiği boğazına saplanmış. O çıkarmaya çalıştıkça kemik daha da derine batmış. Acıyla kıvranırken kurdun gözünden yaşlar boşanmış. Bakmış oralarda bir leylek kurbağa avına çıkmış. Büyük armağanlar verme vaadiyle leyleğe yardım etmesi için yalvarmış.

Leylek girmiş kurdun boğazından içeri, çıkarmış kemiği. Kurt rahatlamış, sonra ardına bakıp da bir teşekkür bile etmeden gidivermiş. Kızmış leylek:

– Bu muydu hayatını kurtarana vaat ettiğin armağan?

– Bak sen akılsıza! demiş kurt. Başını bir canavarın keskin dişlerinin arasına sokup belasız çıkardın. Bundan büyük armağan olur mu senin için?

Homurdana homurdana giden kurdun arkasından bakakalmış leylek. Düşünmüş sonra:

– Şu hayat ne kadar garip! Tanımadığım birine iyilik edeceğim diye hayatımı tehlikeye attım. Vaatle kandırıldım, kaba güçle aldatıldım ama hâlâ kendimi şanslı hissediyorum.

KALEMİ ELİNE ALMADAN ÖNCE,

KULAĞA ALINACAK MASALLAR

İster sanat felsefesi de, ister ekonomi dersi,

kumaşını ele geçirdi mi kırk gömlek diker bu masaldan usta terzi...

GÖZÜN NAKIŞI

Bir el cepte, diğeri az önce güneşi göğe kendi boyamış da asmış gibi yerine. Saçlar briyantinli, ceket afili, pantolonun çizgisi bıçak gibi, ama o bıçağa ne hacet, gözler zaten kesiyor baktığı yeri. E olacak tabii o kadar hava, ne de olsa bizim ressam adını dehaların yanına yazdıracak. Onların harfleri gümüşse; bizimkinin ismi altın üstüne zümrütle nakşolunacak. Kendini göstermenin ve bu arada para kazanmanın yöntemini de bulmuş uyanık; gelmiş geçmiş en şöhretli resimleri öyle iyi taklit ediyor ki, aslı taklidin yanında sönük kalıyor.

Bizimki haliyle herkesi hor görmeye başlıyor. “Eh” diyor cakayla, “görüyorsunuz ya, onların resimlerini kendilerinden bile iyi yapıyorum.” “İyi de” diye atılıyor onu izleyenlerden biri “Sen onların resimlerini yapıyorsun, hele bir de kendi resmini yap da görelim.” Ama neylersin ki, iş özgün bir eser yaratmaya gelince, beyefendinin ağzı balonmuş gibi açıldığı anda pıs sönüyor. Ressamımız taklitte mükemmel ya, yaratıcılıktan yana hiç nasip almamış. Fırçalar tuvale değdiği yerde kalıyor, bir fikircik bile bulamıyor.

Artık kimse ona taklit resim yaptırmıyor. Cepte para, saçta briyantin, cekette fiyaka kalmıyor, üstat yoksul liman meyhanelerine düşüyor. Balıkçılar da palavraları pek sevdiğinden, bu çulsuza şarap ısmarlayıp duruyor. Küplerin üzerine küpler devriliyor, kahkahalar birbiri ardına patlıyor, ama bizimki hiç istifini bozmuyor:

– Görürsünüz, diyor. Bir gün saraylarda ağızları açık seyredecekler resimlerimi. O ihtiyarların hepsini alabora edeceğim!

Bir akşam yine limandaki meyhaneye uğruyor. Balıkçılar bizim bedavacı geldi, şunun önüne şarabını koyun demeye ağızlarını açarken, susturuyor onları.

– Çin imparatorunun davetlisiyim, veda etmeye geldim.

İnanmıyorlar ya, bir de limana inip bakıyorlar ki bizimki altın yaldızlı bir gemiye binmiş gidiyor.

Meğer Çin imparatoru kendine bir saray yaptırmaktaymış ki o da her hükümdar gibi sarayının dünyadaki en görkemli saray olmasını arzularmış. O sıralarda da Çin'de bir tartışma almış başını yürümüş: Avrupa'ya mı özenmeli, yoksa geleneksel değerlere mi sahip çıkmalı? İş sonunda sarayın balo salonunun bir duvarını Avrupalı bir ressamın, diğerini Çinli bir ustanın yapmasına varmış. Eh rivayetlerde âdet olduğu gibi yarışmayı kazanan çuval çuval altın alacak, o altınları taşıyan eşeklerin belleri kırılacak; kaybedense avuçlarındaki tuzun tadına bakacakmış. Bizim Avrupalı ressam bu koşulu kabul etmiş ya, o da bir şart koşmuş. Salon bir paravanla ikiye bölünecek ve bir yıl boyunca kimse ne onun tarafına geçip bakacak, ne de tek bir soru soracakmış.

Çin'den seçilen usta ise o gün doksan dokuzuncu yaş gününü kutlamış, işine âşık, ekmeğine alın terinin tuzundan başka katık bilmemiş bir adammış. Yüzüncü yaş gününde bitecek olan yarışmayı, tüm ömrünün ustalığını nakşettiği dillere destan bir yapıt çıkarmak için fırsat bilmiş. İhtiyarcığın gözünün feri sönmüş, derisi eprimiş kumaş gibi üstünden ha düştü düşecekmiş, ellerinde derman kalmamış, yine de dur durak bilmeden çalışmış. Güneşten önce dağların zirvesine çıkar, kimsenin bilmediği çiçekleri sabahın serinliğini katarak toplayıp kök boyaları hazırlamış. Ne yemiş, ne içmiş, ne gözüne resminden başka perde çekmiş, her an ölebileceğini bildiğinden ömrü bitmeden şaheserini bitirmeye and içmiş.

Bizim fiyakalı Avrupalı desen, eller cepte ara sıra kendi bölümüne girer, biraz oyalanır, sonra soluğu yine meyhanelerle kerhanelerde alır, gününü gün edermiş. Rakibinin nasıl çalıştığını anlatanları da tuhaf bir mutlulukla dinler, tebessüm edip gidermiş.

Derken Çinli ustanın yüzüncü yaşıyla birlikte balo salonunun açılış günü de gelmiş çatmış. Konuklar önce Çinli ustanın tarafına alındığı anda iç geçirmelerle şaşkınlık nidaları salonun zeminini sarsmış. Eğer bu bir rüyaysa, kimse uyanmak istemezmiş. İnsanın damağını dur durak bilmez bir tat şehvetiyle kıvrandıran görüntüde meyveler, dünyadaki tüm renklerin bilindiğini sananların zihnini yoksul bırakan renklerde çiçekler, büyüleyici güzellikte kuşlar, ışıltılı çayırlar, daha önce hiç su içmediğin hissi veren ırmaklar varmış bu resimde.

Bakanların nefesi kesilmiş ve doğrusu hiç kimse artık nefes almak da istemiyormuş. Çünkü bildiklerini unutturan bu resmin cenneti anlattığını düşünüyor, yaşadıkları dünyayı artık çok yavan buldukları için cennetin umuduyla ölümü arzuluyorlarmış. Her ne kadar bu bahçenin resmini izlemek büyüleyici olsa da, o meyveleri tatmak, o ışıltılı sudan içmek, o çiçekleri koklayıp okşamak, cennet kuşlarının sesini işitmek, o çayırı çıplak ayaklarla geçmek isteğiyle kavruluyorlarmış. Gözlerde yaşlar birikmiş birikmiş de bir türlü akamamış, feryatlar tüm salonu sarmış.

İşte tam o sırada Avrupalı ressam paravanı kaldırmış da fırçaya el bile sürmeden yarışmayı kazanmış. Tam bu resmin karşısına yerleştirdiği ayna sayesinde insanlar kendilerini cennet bahçenin içinde gezinirken görmüşler. Çinli ressamsa yüzüncü yaşını tamamladığı o dakikada belki gerçekten cennete gitmiş ama kimse onu fark etmemiş.

İlk kitabı pek ilgi görmüş şairin. Epeyce yazılmış çizilmiş hakkında. Öven dağ boyu övmüş; öteki mezurayla dağın ölçüsünü almış, bir o kadar yerin dibine batırmış. Bizimki bir ona bakmış, bir buna bakmış; yazıp çizdiği ne varsa çıkarmış avluya, yakmış rahatlamış, daha da bir şey yazmamış. Soranlara da işte bu masalı anlatmış:

MEZAR EŞLİKÇİSİNİN BİR GECESİ

Hay Allah, öldüklerinde bile bitmez ki şu zenginlerin akla zarar istekleri. Şehrin yarısının sahibi, öteki yarısının taliplisi Veli Bey'in vasiyeti de az tuhaf değilmiş hani... Zengin huyudur deyip olmadık işlere adam koşmayı sevdiğinden, öldüğü gün tellallar çığıra çığıra inletmiş şehri.

– Ey ahali, biliyorsunuz Veli Efendi'ye Allah rahmet eyledi. Geride koca bir servet, yok tek bir mirasçısı olacak kişi. Bu dünyada da yalnızdı ya, canı şu mezardaki ilk gecesini yalnız geçirmek istemedi. Mezara alışmak için yanına bir yardımcı arıyor, sabaha çıkana bütün servetini veriyor. Duyduk duymadık demeyin, aman ha bu fırsatı geri tepmeyin!

Gerçi Veli Bey'de servet gani gani, ama mezarın soğuk toprağına girmeyi çekmemiş kimsenin içi. Derken düşünmüş sırtında bir küfeyle ipten başka bir şeyi olmayan hamalın biri:

Açlıktan kokan nefesimden başka, kaybedecek neyim var ki? Eh bir gece çulsuz bir hamal olarak yatıp, sabaha zengin bir adam olarak uyanmak pek kârlı işin gerçeği...

Gece soğuk toprakta ipek kefeniyle Veli Efendi, bir de tabanı çıplak hamal uzanmışlar mezara. Az sonra sorgu melekleri gelmiş. Demişler ki:

– Her ikisi de bu gece bize emanet. Ama zengin nasıl olsa bizimle gelecek, hamalsa gün ışır ışımaz koşup gidecek. Onun için iyisi mi sorguya şu hamaldan başlayalım.

Sormuş melekler göğsü güp güp eden hamala:

– Malın mülkün var mı bu dünyada?

– Alay etmeyin be, demiş hamal. Sanki şu sırtımdaki küfeyle ipten başka hiçbir şeyim olmadığını bilmiyorsunuz.

– Pekiii, demiş melekler. Hele söyle bakalım, o ipi nasıl aldın?

– Beş kişinin malını, on kuruşa taşıdım. İkisini yedim, sekizini sakladım. Sonraki günler de iştir dedim, aza çoğa bakmadım, kaç kuruş derlerse nazlanmadan çalıştım. Hasılı, yemedim, içmedim, karnımın zilini işitmedim, işte bu ipin parasını böyle biriktirdim.

– Olmadı hamal efendi demiş, melekler. Çok ayıp ettin. Nefse zulmetmek günahtır ki sen sana verilen bedene zulüm ettin. Hem emeğine de küfredip hak ettiğinden düşük ücretle yetindin.

– İyi de demiş, hamal, hak ettiğim parayı istesem bana iş vermeyeceklerdi. Sanki Ahmet, Mehmet hamalın hakkını ne bilecek?

– Ooo, bak bu bizim işimiz. Elbet buraya Ahmet de gelecek, Mehmet de gelecek, hesapları da bir bir ortaya dökülecek. Ama önce dönelim senin hesabına, söyle hadi ne işe kaç para aldın, kaçını kendine harcadın?

– Yahu dedim ya, ben bir garip hamalım. Ne verirlerse yetindim, bir insana buncası fazla demedim, dağ deseler yüklendim. Taş kadar peynire, yumruk kadar ekmeğe razı geldim.

– Senin günahın çok, demiş melekler. Dağ taşır da, taş kadar peynirle doyar mı insan? Sana emanet edilen bedene hep işkence etmişsin. Vallahi bunun bedelini zor ödersin!

Böyle böyle kan ter içinde kalarak, ecel azabını tadarak sabahı etmiş bizim hamal. Bir de çıkmış ki sabah mezardan, şehirde kim varsa, davulu zurnayı almış toplanmış başına... O artık şehrin en zengin adamı ya, başlamışlar alkışlamaya:

– Doğrusu zor bir iş başardın ama hayırlı olsun, artık şehrin en zengin adamısın.

– Aman aman diye bağırmış hamal, istemem sizin olsun! Ben şu küfeyle ipin hesabını bile veremedim, ya onca servetin hesabıyla mezara girsem ne yapardım?

Ne demeli, ne demeli? Ne işitmeli de ne cevap vermeli? İyisi mi yolundan eminse, kulaklarını arada kapatmalı kendini bilen kişi.

GÜRÜLTÜCÜ BİR HALKIN MASALI:

YARIŞÇI KURBAĞALAR

Bir zamanlar yalnızca kurbağaların yaşadığı bir ülkede her yıl büyük bir yarış düzenlenirmiş. Halk bu yarışı o kadar önemsermiş ki yıl boyu dilinden düşürmezmiş. O yılki yarışın konusu, ülkenin en yüksek kulesine tırmanmakmış. Kazanan da çoluğuyla çocuğuyla birlikte ihya edilecekmiş elbette.

Yarışma günü meydan tıklım tıklımmış ve herkes gözünü dikmiş başı bulutlardaki kuleye bakıyormuş. Ama kimse bir kurbağanın kulenin en tepesine kadar tırmanabileceğine inanmıyormuş. Fısıldaşıp durmuş seyirciler kendi aralarında:

– Olacak şey mi, bir kurbağa o koskoca kuleye tırmansın. Ne demeye harap ediyorlar ki kendilerini.

– Maskaralıktan başka şey değil tabii. Görürsünüz hepsi patır patır dökülecek, el âlemi kendine güldürecek.

Derken yarışma başlamış, seyirciler biraz daha yüksek sesle, sonra daha yüksek sesle, derken bağıra çağıra konuşmaya devam etmiş:

– Hadi bakalım, önce kim düşecek?

– Ah işte şu haddini bilmez komşumuzla karısı iki yandan düşüyor. Ayy ne kadar da gülünçler!

Biri, biri daha, biri daha...

– Zavallılar, asla başaramayacaklar. Azim değil bu şekerim, olsa olsa abes bir inat.

– Hah ha, kurbağa yağmuru dedikleri bu olsa gerek...

Yarışmacılar ya düşmüş, ya seyircilerin laflarından illallah getirip vazgeçmiş. Geriye kala kala bir tanecik kurbağa kalmış. İnatla kuleye tırmanmaya devam ediyor, gözünü aşağıdaki seyircilerde değil, daima kulenin tepesinde

gezinen bulutlarda tutuyormuş. Seyirciler ise şimdi daha çok bağırıyormuş:

– Şu zavallıya da bakın hele, nasıl da boşu boşuna debelenip duruyor.

– Kulenin tepesine çıkacağını zannediyor. Ama tepeye bu kadar yaklaşmışken düştüğünde, nasıl da paramparça olacağını hesap edemiyor.

– Çok geç olmadan vazgeçse bari, ödül büyük tamam ama hiç bunun için ölmeye değer mi?

İnatçı kurbağacık, kulenin tepesinden onlara el salladığında, hepsinin ağzı hayretten açık kalmış. İnanılır gibi değil ama birkaç dakika konuşmadan kalabilmişler. Kurbağa inmiş, ödülünü almak için yürümeye başlamış. Arkasından bağırıp durmuşlar, hiçbirine dönüp bakmamış. Sonunda biri önüne geçip sormuş:

– Bu işi nasıl başardın?

Kurbağa ona bakıp kulaklarını işaret etmiş, sonra da dönüp yoluna gitmiş. İşte o zaman kurbağanın sağır olduğunu, söylenenlerin hiçbirini işitmediğini anlamışlar.

Masanın başından kalktığında, kaşlarının arasında derin bir çizgi vardır ve karşında bir şeyin eksikliğini çekiyorum diye haykıran pek çok kelime. O çata çata birleştirdiğin kaşlarının arasına mı sıkışmıştır ilham denilen şey? Oysa bazen nasıl da akıverir sözcükler, taşkın bir nehir gibi çağıldar. Bitirdiğin anda içinden bir ses “Bu oldu” der, ferah hissedersin. Peki şimdi, o seni masa başına tutsak eden şeyi nerede aramalısın? Okuyarak mı, yürüyerek mi, çıkıp kahveye havadan sudan sohbet ederek mi, yazdığın kahramanın hayatına dair nesneleri etrafına dizerek mi, yoksa inat edip

masaya yapışarak mı, pınarda su kalmadığında kayanın içine sızanı eme eme çekerek mi? Belki de hepsi hepsi...

İŞİ BİLEN...

İki arkadaş baltalar omuzlarında, koyuldular yola. Ormanda ağaç kesme işi almışlardı ve kestikleri ağaca göre para alacaklardı.

İlki, gün doğarken işe koyuluyor, yemek bile yemeden çalışıyor ve gece yarılarına kadar ormanda kalıyordu.

İkincisi ise rahat meşrepte bir adamdı. Yorulunca işi bırakıyor, yemeğini saatinde yiyor ve güneş kızıllanıp kavakların ucuna vurduğu anda evine gidiyordu.

Bir hafta sonra çalışkan olan, kestikleri ağaçları saymayı teklif etti. Kendisi yemeden içmeden çalışırken, rahatına düşkün arkadaşının daha çok ağaç kestiğini görünce de delirdi.

İkinci adam, öfke ve şaşkınlıkla kuduran arkadaşına şöyle dedi:

– Bunda şaşılacak şey yok. Sen hiç durmadan ağaç keserken ben yorulduğumda dinleniyor, sonra da baltamı biliyordum. İnsanın gücü yerinde, baltası da keskin olunca daha az çabayla daha çok ağaç kesebiliyor.

Eğer sıkıldıysanız, konuk edildiğiniz her radyo programında “Peki, şiir nedir?” diye sorarken sesine tafra katanlardan, hele hele şiir yazmanın el kitabını talep edip, şu pek duygusal şairin gözyaşları etrafı kirletmesin diye leğenin içine oturup hülyalara daldığını sananlardan; yanınıza alın bu masalı, ki kolay olsun “nasıl”ı anlatması...

DANS EDEN KIRKAYAK*

Kocaman düz bir taşın üzerinde, her güneşli gün, belli bir saatte kırkayağın biri dans edermiş. Değerli taşlardan yapılmış gibi duran bedeni ışıkta yanıp sönerken ve parıldarken, onun nasıl da başkasının beceremeyeceği bir incelikle kavisler ve sarmallar çizdiğini izlemek için diğer hayvanlar uzaklardan gelirlermiş. Onu izlemek büyük bir zevkmiş ve tüm hayvanlar onun sanatını ve inceliğini överlermiş. Ama kırkayak ünlü olmak ya da başkalarının hayranlığını kazanmak için dans etmezmiş. Dansına öyle dalarmış ki, izleyicilerini fark etmezmiş bile.

Ve çok yakınlarda bir ağaç kökünün altında büyük ve şişman bir karakurbağa yaşıyormuş. Bu karakurbağa kırkayağın yaptıklarına çok içerliyormuş. İster onun inceliğini ve ününü kıskandığından, ister dans etmek gibi anlamsız işlere karşı olduğundan, kırkayağın oyununu bozmaya karar vermiş. Ama tabii bu pek o kadar kolay değilmiş, çünkü karakurbağa diğer hayvanların kendisini azarlamasını ve kınamasını da istemiyormuş. Uzun uzun düşünmüş ve bir gün aklına parlak bir fikir gelmiş. Kırkayağa şöyle bir mektup yazmış: Ey güzellikler sultanı; incelikli dansın, karmaşık kavislerin ve sarmalların ustası! Bense, hantal ve beceriksiz, sadece dört ayağı olan, ıslak, kaygan bir zavallıyım. Bu yüzden kırkayağını birden, harika bir düzen içinde oynatmayı beceren sana büyük bir hayranlık duyuyorum. Senden azıcık da olsa bir şeyler öğrenmeyi öyle isterim ki. Onun için söyle bana ey güzellikler sultanı, dansına başladığında önce soldan birinci, sonra da sağdan otuz dokuzuncu ayağını mı oynatıyorsun, yoksa soldan kırkıncıyla başlayıp, sağdan yirmi ikinciyle, sonra da soldan otuz birinciyle ve ardından sağdan yirmi dokuzuncuyla mı devam ediyorsun? Yoksa bunun tam tersini mi yapıyorsun?

Sadece dört ayaklı, ıslak ve kaygan bir zavallıya nasıl yaptığını açıkla ki, değersiz bir sürüngen olan ben biraz incelik öğreneyim.

Karakurbağa bu mektubu güneşte parlayan taşa bırakmış ve kırkayak dans etmek için oraya geldiğinde onu bulup okumuş. Nasıl yaptığını düşünmeye başlamış kırkayak. Önce bir ayağını, sonra bir diğer ayağını oynatarak şimdiye dek nasıl yaptığını anımsamaya çalışmış. Ve sonunda anlamış ki, nasıl yaptığını kendi de bilmiyor. Bir daha da yerinden kıpırdayamamış. Orada yatıp düşünmüş durmuş ve arada bir kırkayağından birini kararsızca oynatmış, ama bir daha hiç dans edememiş. Evet, dansı hepten sona ermiş.

HAYATIN MASALDAN AKIL ALDIĞI

–Aklımızı başımıza getiren masallar–

SİNEKLERİN BAKIŞ AÇISI

Zısss zısss!

Anne sinek yavrularını eğitmek için ormanda gezintiye çıkarmış. Örümcek ağını görünce uyarmış yavrularını:

– İyi tanıyın bu amansız düşmanınızı. Eğer ağına yakalanırsanız, ne kadar çırpınsanız faydasız, hatta daha fazla ağa yapışırsınız. Gelir, önce sizi zehirler, sonra da yer.

Yavrular korkudan titreye titreye annelerinin peşinden uçmuşlar.

Zısss zısss sıss!

Oooov, aa a ahhhh!

Daha da korkunç bir canavar çıkmış karşılarına. Sinek yiyen bir kuş! Bizimkiler güç bela bir ağacın arkasına saklanıp paçayı sıyırmışlar.

Derken ormanın derinliklerinden yeri göğü sarsan bir kükreme ve ondan kaçan hayvanların çığlıkları gelmiş. Yavru sinekler onu da şu korkunç canavarlardan sanıp bir yaprağın altına saklanmış. Anne sinekse kahkahayı basmış:

– Korkmayın yavrularım, o kükreyenin adı aslandır. Sesi ürkünçtür, kendisi de iricedir ama tümden zararsız bir hayvancağızdır.

BECERİKLİ DELİKANLI

Eski zamanlardan birinde, bir sarayın önünde, delikanlı yalvarmaktaymış görevlilere:

– Aman ne olur izin verin, padişaha akıl almaz becerimi göstereyim.

Gerçekten pek becerikliymiş delikanlı. Huzura çıkınca bir iğne almış, tahtın yakınına, yere saplamış. Üç metre geriye çekilmiş, ikinci iğneyi de oraya saplamış. Sonra cebinden üçüncü bir iğne çıkarmış ve öyle bir atmış ki onu, vayyy anam vayy, piuvv!

Bu iğne önce birinci iğnenin, sonra ikinci iğnenin deliğinden geçip padişahın ayaklarının dibine saplanıvermiş.

Üç kez tekrarlatmışlar gösteriyi, sonuç hep aynı. Öyleyse vermeli delikanlının hakkını! Padişah dönmüş adamlarına demiş ki:

– Alın götürün şu haytayı, sırtına yirmi sopa vurun. Sonra da bir torba altın verin, gitsin!

Sormuşlar haliyle, bu nasıl ceza, bu nasıl ödül diye... Padişah da demiş ki:

– Altınları becerisi için veriyorum. Yiyeceği dayak ise zamanını boş şeylere harcadığı içindir!

İKİ ERMİŞİN YÜRÜYÜŞLERİ

Biri dağda, biri kasabada yaşayan iki ermiş aralarındaki dostluğa değer verir ve ilimlerini birbirlerinden yararlanarak geliştirmek istermiş. Bir gün kasabadaki ermiş dağdaki ermişi ziyarete gitmiş, hediye olarak da heybesine attığı bir ateş topu getirmiş. Yağmurlu bir günde onu bahçede karşılayan ermiş, ateş topunu bahçedeki bir ağacın dallarına asmış ve ıslanmaması için konuğunu içeri buyur etmiş. Ateş ne yağmurda sönmüş, ne sonraki günlerde rüzgâr onu dallara çarpıp dursa da ağacı yakmaya meyletmiş.

Kırk gün boyunca dağlarda dolaşıp sohbet etmişler. Aradan epey zaman geçmiş, dağdaki ermiş de kasabadaki arkadaşını ziyarete gitmiş. Hediye olarak getirdiği bir salkım buzu, ev sahibi şöminenin üzerine asmış. Sonra tıpkı dağda yaptıkları gibi birlikte yürüyüşe çıkmışlar. Sohbetleri koyulaşmışken, rüzgâr bir kadının eteğini havalandırmış. Dağdaki ermiş istemeden kadının bacaklarına bakmış, o anda şöminenin üzerine astıkları buz eriyivermiş. Kasabadaki ermiş demiş ki:

– Eee, dağda ermiş olmak kolay tabii.

DÜNYANIN YÜKÜ AYAKLARDA

Aptallığı da kudreti kadar sınırsız olan bir kral, sert zeminin ayağını acıttığını söyleyerek tüm ülkenin sığır derisiyle kaplanmasını emretmişti. Salondaki sessizlik soytarının kahkahasıyla başlarına yıkıldı.

– Kralın fikri en azından komik, dedi soytarı.

Kızgınlıktan yanakları domates tarlasına dönen kral bağırdı:

– Öyleyse bana daha iyi bir fikir söyle yoksa öldürüleceksin!

Soytarı müstehzi bir gülüşle yanıtladı onu:

– Küçük bir deri parçasını kesip ayağınızı kaplayın.

Hintlere göre ayakkabı fikrinin doğmasına sebep oldu böylece soytarı.

BELLİ Mİ OLUR?

Çinli bilge toplamış etrafına bir alay insanı, anlatıyormuş:

Fakir mi fakirmiş ihtiyar ama öyle bir atı varmış ki kral bile onu kıskanırmış. Kral at için dudakları uçuklatacak bir servet teklif etmiş ya, köylü atın dostu olduğunu söyleyerek reddetmiş. İnsan hiç dostunu satar mıymış?

Sabah bir de uyanmışlar ki at ortada yok. Zaten ihtiyarın tavrını aptalca bulan köylünün dili iyice bilenmiş.

– Seni bunak, demişler. Atı sana bırakmayacakları belliydi, ne vardı krala satsaydın. Şimdi ne paran var, ne atın.

İhtiyar sakin bir sesle cevap vermiş:

– Karar vermek için acele etmeyin. “Sadece at kayıp” deyin. Bildiğiniz tek gerçek bu. Ötesi sizin yorumunuz. Atımın kaybolması, talihsizlik mi, yoksa şans mı? Bunu henüz bilmiyoruz. Çünkü bu olay henüz bir başlangıç, arkasının nasıl geleceğini kimse bilemez.

Köylüler ihtiyara gülüp geçmişler. On beş gün sonra at bir gece ansızın dönmüş. Meğer çalınmamış, dağlara gitmiş. Dönerken de, vadideki 12 vahşi atı peşine takıp getirmiş. Bunu gören köylüler toplanıp ihtiyardan özür dilemişler.

– Haklı çıktın ihtiyar. Atının kaybolması, başına konan devlet kuşuymuş. Ne güzel, şimdi bir at sürün var!

– Karar vermek için yine acele ediyorsunuz, demiş ihtiyar. Sadece atın geri döndüğünü söyleyin. Bilinen tek gerçek bu. Ondan ötesinin ne getireceğini henüz bilmiyoruz.

Bir hafta geçmeden ihtiyarın vahşi atları terbiye etmeye çalışan tek oğlu attan düşüp ayağını kırmış. Köylüler bu sefer pek üzülmüşler:

– Bir kez daha haklı çıktın. Evin geçimini sağlayan tek oğlun epeyce yatakta kalacak. Şimdi eskisinden de fakir ve zavallısın.

– Şu erken karar verme hastalığınızdan kurtulamadınız gitti, demiş ihtiyar. Oğlum bacağını kırdı. Gerçek bu. Ötesi sizin yorumunuz.

Birkaç hafta sonra düşmanları hanedanlığa uçsuz bucaksız bir orduyla saldırmış. Hanedan, son bir umutla eli silah tutan bütün gençleri askere almış. Köyü matem sarmış. Savaşın kazanılamayacağını, oğullarının ya öleceğini, ya esir düşeceğini düşünüyormuş herkes. İhtiyara gitmişler yine:

– Meğer oğlunun bacağının kırılması şansmış. Oysa bizimkiler ya ölecek, ya esir düşecekler.

– Siz erken karar vermeye devam edin, demiş ihtiyar. Bilinen tek gerçek var: Benim oğlum yanımda, sizinkilerse askerde. Bunların hangisinin talih, hangisinin talihsizlik olduğunu henüz bilmiyoruz.

Lao Tzu, öyküsünü şu öğütle tamamlamış:

– Karar vermekte asla acele etmeyin. Hayatın küçük bir dilimine bakıp tamamı hakkında karar vermekten kaçının. Karar, aklın durması halidir. Karar verdiniz mi, akıl düşünmeyi, dolayısıyla gelişmeyi durdurur. Yine de akıl, daima insanı karara zorlar. Oysa gezi asla sona ermez. Bir yol biterken yenisi başlar... Bir kapı kapanırken, başkası açılır... Bir hedefe ulaşırsınız ve daha yüksek bir hedefin hemen oracıkta olduğunu görürsünüz.

GÜNAHKÂRI ARARKEN

Çin’in bir köyünde bir sabah on çiftçi tarlalarına gitmek için hep birlikte yola çıkmış. Birden yeri göğü yıkacak cinsten bir fırtınaya yakalanıp, terk edilmiş bir tapınağa sığınmışlar. Gök gürlemiş, ardı ardına şimşekler çakmış. Çiftçiler şimşeğin aralarındaki bir günahkârı hedef aldığını

düşünmüş. Bu günahkârın kim olduğunu öğrenmek için de bütün şapkaların kapının önüne konmasına, şapkası uçanın kaderine razı olup dışarı çıkmasına karar vermişler.

İçlerinden biri böylece dışarı atıldığı anda gök sakinleşmiş, yalnızca hafif bir rüzgâr esmiş ve uçan şapkasını çiftçinin başına konduruvermiş. Demeye kalmadan düşen yıldırım tapınağı yerle bir etmiş. Meğer düşmek için o çiftçinin dışarı çıkmasını beklermiş. Çünkü o, içlerindeki tek dürüst kişiymiş. Diğerleri ise şapkalar kapının önüne konmadan önce, içlerine birer taş ya da ağır bir cisim saklama becerisini göstermiş.

İHTİYARLARIMIZI NEREDE SAKLAYALIM?

Çok eski zamanlardan birinde...

Böyle başlıyor masalımız. Ve bulundukları zaman gibi kendilerinin de nasıl eskiyeceğini bilmeyenlerin öyküsünü anlatıyor. Buğdayı yetiştirmenin de, öğütmenin de, ama asıl o öğütülmüş buğday ekmek olduğunda onu paylaşmanın da zor olduğu bir zamanmış bu. Yaşlılar iyice elden ayaktan düşüp iş yapamaz hale geldiklerinde, ormana götürülüp yırtıcı hayvanların insafına terk edilirmiş. Böylece zaten az olan yiyecekler çalışan gençlere kalırmış. İhtiyarları ormanda ölmeye bırakmak yasa olduğundan, kimse yaşlı anne babalarını evde saklayamaz, komşularının ihbar etmesinden korkarmış.

İşte bir gün, bir baba oğul ve dede böyle bir yolculuğa çıkmış. İhtiyarı ormanda bırakmış dönerken, torun bir telaş geri koşmuş. Baba, çocuğun yasayı anlamadığını sanarak onu durdurmaya çalışmış. Oysa çocuk, yasayı çok iyi biliyormuş. Bu yüzden de ormana geri dönüp kızağı almak istiyormuş. Babasının elinden kurtulup “İyi ama kızak

olmazsa, yaşlandığında seni ormana neyle götüreceğim?” demiş. O zaman oğul, yaşlı babasının kaderini kendisi için miras haline getirdiğini anlamış. Babasını geri getirmiş, samanlıkta saklayarak gizlice beslemeye başlamış.

Bir süre sonra zaten yiyecek sıkıntısı çeken köyün hayvanları hastalanmış, birbiri ardına yıkılmaya başlamış. İhtiyar oğluna, hasta hayvanları diğerlerinden ayırmasını söylemiş. Hastalara ve sağlıklı olanlara ayrı ayrı otlardan yapılacak ilaçları anlatmış. Köyde yalnızca bu adamın hayvanları ölümden kurtulmuş. Diğerleri ise tarlalarda çalışacak hayvan bulamadığından, iyice fakirleşmiş. İlkbahara doğru köyde ekmek yapmak için bile tahıl kalmamış. Ama asıl büyük dert, ellerinde tohum da kalmamasıymış. İhtiyar, oğluna ahırın çatısına doldurulan samanları hatırlatmış. Onları alıp döverek tohumluk çıkarmasını öğütlemiş.

Köyde bir tek bu oğlanın işleri iyi gittiği için onun sihirbaz olduğunu düşünmüş, dedikoduları ayyuka çıkarmışlar. Derken gerçek anlaşılmış. Köylüler oğulu krala şikâyet etmiş. Kral önce yasalarını hiçe sayan gence kızmışsa da, bir tek öğüdün ne kadar çok şeyi değiştirebileceğini, deneyimin değerini de anlamış.

O günden sonra ihtiyarlara sandığın kiri değil, deneyimin ve vefanın zenginliği olarak bakılmış. Kimsenin onların yediği lokmada da, canında da gözü kalmamış.

KRAL YOLU

Uzun süredir uykusuzluk çekip şafağı penceresinden bakarak karşılayan kral, bir sabah yardımcılarına iki talimat vermiş. İlki, ülkenin kaderini belirleyen tüm yöneticiler, asiller, zenginler, sanatçılar ve bilim insanları için bir şölen

düzenlenmesiymiş. İkincisi ise tuhaf bir buyrukmuş: Saraya çıkan yola koca bir kaya konması...

Davetliler tavus kuşunun kuyruğunu aratmayan görkemde elbiseleriyle, şatafatlı arabalarla yola çıkmışlar ya; karşılarına o koskoca kaya çıkınca, arabalarını bırakıp yürümek zorunda kalmışlar. Saraydaki hizmetkârların beceriksizliği, böyle seçkin bir gruba gösterilen saygısızlık, kralın dünyadan kopuk yaşadığı için penceresinden bakıp şu koskoca kayayı bile görememesi onları sinirlendirmiş. Söylenmiş durmuşlar, tabii hep kısık sesle. Şölen sofrasına oturunca ise övgülerin ardı arkası gelmemiş, kimse kayadan söz etmemiş.

O yoldan geçenler arasında bir de pazara götürmek üzere sırtında kömür taşıyan bir köylü varmış. Her hafta pazara giderken kullandığı yolun kapanması canını sıkmış. Sırtındaki yükü kenara bırakıp var gücüyle kayayı yerinden oynatmaya çalışmış. Ama koskoca kaya öyle iki itmeyle yerinden oynar mı? Köylünün alnından şakır şakır ter boşalmış ya, kayanın da inadı inatmış. Neyse ki köylü gelenin gidenin rahatı için kova kova ter akıtmaya razıymış. Azmetmiş, bu kaya benden büyük dememiş, ne yapmış ne etmiş, sonunda kayayı yolun kenarına yuvarlayıvermiş. İşini bitirir bitirmez pazara yetişmek için hemen küfesine yönelmiş. Bir de bakmış ki kayanın geride bıraktığı oyukta koskocaman bir kese, içinde de sarı sarı altın liralar, bir de kralın mektubu:

“Bu altınlar, başkalarının rahatı için kendi rahatından fedakârlık eden kişiye aittir. Kendi hayatındaki yolları tıkayan kayaların da, bir bir önünden çekilmesini dilerim. Hayatı her daim yaşadığı rahatlığı hak etmenin sevinciyle sürsün.”

Kabul edilmiş derler kralın dileği. Köylünün kaderi elmasa dönmüş, yanan kömürler gibi...

ÖTE DÜNYAYA

GİTMEK İSTEMEYEN YOLCU

-Ölümle cebelleşen masallar-

HAYATTA KALMANIN DÖRT SEÇENEĞİ

Pers sultanı, iki adamı ölüme mahkûm etmişti. Biri kaderine boyun eğdi, diğeri ise zekâsıyla kaderi kündeye getirme niyetindeydi. Sultanın atına düşkünlüğünü anımsayınca, aklına parlak bir fikir geldi. Eğer hayatını bağışlarsa, atına uçmayı öğretebileceğini söyledi. Kendini atına binmiş gökyüzünde dörtnala koşarken hayal eden sultan teklifi kabul etti.

Mahkûmlar yalnız kalınca, diğer adam saçma çabası için çıkıştı arkadaşına. Hayal satıp, kaçınılmazı geciktirmek ne işine yarayacaktı sanki? Sürekli idam edileceği anı düşünerek yaşamanın ne anlamı vardı?

– Kendime dört özgürlük fırsatı veriyorum dedi mahkûm. Birincisi, bakarsın sultan ölüverir. İkincisi ben ölebilirim. Üçüncüsü at ölebilir. Ve dördüncüsü, belki ata uçmayı öğretebilirim.

EŞEĞİN AKLINCA GİDELİM

Eşeğin biri düşmüş kuyunun dibine. Köylüler ne kadar uğraştılarsa da bir türlü çıkaramamışlar. Bakmışlar mümkünü yok, bari demişler, gömelim. Üstüne kürek kürek toprak atmaya başlamışlar. Eşekse üzerine toprak düştükçe silkinir, zıplar, toprağın üzerine çıkar dururmuş.

Onlar toprak atar, bizimki zıplayıp üstüne çıkarken, kuyunun dibindeki toprak epey yükselmiş. Böyle böyle ölüm fermanı yazılmış olan eşek kuyunun üstüne çıkmış. Köylüler kuyuyu ona mezar yapmaya çalışmış ama eşek bu sayede hayatını yeniden kazanmış. Kaderine razı olmayanlar için

bazen başkalarının yaptığı kötülük, onu kendi iyilikleri için harcamaya fırsatmış.

KIRDA GİDEN BİR ADAM

Kırda giden bir adam, bir kaplanla karşılaşır. O kaçar, kaplan kovalar. Yol uçurumun kıyısında bitince, adam bir yabani asmanın köküne yapışıp, kendini aşağı sarkıtıverir. Kaplan tepesinden uzanmakta, koklayıp durmaktadır. Adam tir tir titreyerek aşağı bakar. Orada başka bir kaplanı, onu yemek için beklerken görür. Onu tutan tek şey asmadır.

Biri ak biri kara iki sıçan asmayı kemirmeye koyulur usul usul. Adam az ötede iri bir çilek görür. Sarmaşığı tek elle kavrayıp öbür eliyle çileği koparır. Öyle tatlı gelir ki çilek ona!

KAVAK AĞACI İLE KABAK

Küçük küçük kızların ayağında boyları kadar topuklu ayakkabı, şaşkın gözleri bir karış boyalı, müthiş deneyimlerinden yola çıkıp gelene geçene akıl satıyor ya da bir karış beberuhi arkadaşlarından akıl alıyorlar. Oğlanlar desen, traş olmak için bir telaş bir telaş...

Abbey “Büyümek için büyümek, kanser hücresinin ideolojisidir.” diyor. Yine de herkes büyümek istiyor. İşte masalımız da bu fikirle başlıyor:

Bir kabak filizi, kavak ağacının yanında başını topraktan çıkarıvermiş günün biri. Yağmur ve güneş cömert davranmış ona. Kabak hızla büyümüş, gövdesine sarıldığı kavağın başına doğru yol almış. Bakmış da hallerine, sormuş kavağa:

– Sen kaç ayda bu hale geldin ağaç?

– On yılda, demiş kavak.

– On yılda mı, diye gülmüş kabak. Bense iki ayda neredeyse senin boyuna geldim.

– Doğru, demiş kavak. Başka da bir şeycikler dememiş.

Günler birdirbir oynar gibi birbirinin üzerinden aşa aşa geçip gitmiş. Sonbahar birdenbire soğuk rüzgârlarıyla kabağın yapraklarını düşürmeye başlamış. Gittikçe aşağı doğru iniyormuş kabağın gövdesi. Kabak, neye uğradığını şaşırıp sormuş kavağa:

– Neler oluyor bana ağaç?

– Ölüyorsun, demiş kavak.

– Peki ama niçin?

– Benim on yılda geldiğim yere, iki ayda gelmeye çalıştığın için.

ÖLÜMÜN SATRANÇ HİLESİ

Bir gece imparator düşünde, sarayın bahçesinde dolaşıyordu ki birden bir ejder ayaklarına kapanıp yardım diledi. Yıldızlardan gelen kehanete göre, ertesi gün tam güneş batarken imparatorun bakanı Wei Cheng başını boynundan edecekti. İmparator onu koruyacağına yemin etti ve böylece düş sona erdi.

Sabah Wei Cheng'i çağıran imparator bütün gün onunla satranç oynadı. Onu oyalayacak ve ejderi öldürmesini engelleyecekti. Oyun o kadar zorlu geçti ve o kadar uzun sürdü ki, akşama doğru Wei Cheng yorgunluktan uyuyakaldı.

Birden işitilmedik güçte bir gök gürültüsü duyuldu, hemen arkasından iki asker salona girdi. Ellerinde altın bir tepsi, tepside kesik bir ejder başı...

– Gökten düştü!

Gürültüye uyanan Wei Cheng kesik ejder başına şaşkın şaşkın baktı.

– Çok garip, dedi. Tam da düşümde böyle bir ejder öldürüyordum.

SELAM!

Bir Acem odasında dinlenirken, birdenbire karşısında Azrail belirir. Dudaklarında belli belirsiz bir kıpırtı gezinir, bir şey söyleyecek gibidir. Acem koşup atına atlar ve İsfehan'a varıncaya kadar tek bir dakika bile dinlenmez. Bedeni yorgunluktan külçeye döner. Yine de böyle bir tehlikeden kaçabildiği için hiç tatmadığı bir dinçlik hissetmektedir. İsfahan'da kiralık bir oda tutar ve sırt üstü yatağa uzanır. Azrail'le karşılaştıktan sonra ilk kez rahat, gönülden gelen bir nefes alır.

Tam bu sırada Azrail'i duvara yaslanmış, onu seyrederken görür. Sakin ve huzurlu bir sesle konuşur Azrail:

– Neden Kum kentinde seninle konuşmama izin vermedin? Oysa tam da şu saatte, şu dakikada İsfahan'da senin canını alacağımı söyleyecektim.

DUHA KOCA OĞLU DELİ DUMRUL DESTANI

Oğuz yurdunda, Duha Koca oğlu Deli Dumrul adında bir er kişi vardı. Kuru bir çay üzerinde yaptırdığı köprüden

geçenden otuz, geçmeyenden döve döve kırk akçe alırdı. “Benden güçlüsü varsa, gelsin benimle dövüşsün!” diye bağırırdı. Böylece erliğinin ünü yayılsın istiyordu.

Bir gün köprünün yanındaki obadan gelen seslerden rahatsız oldu. “Benim köprümün yanında neden ağlayıp sızlanıyorsunuz?” diye kızdı. Oba bir yiğitlerinin öldüğünü söyledi.

Sordu Deli Dumrul:

– Bu yiğidi kim öldürdü?

– Tanrı buyruğu ile Azrail canını aldı, dediler.

Dumrul’un damarları attı.

– Bre Azrail dediğiniz nasıl biridir ki can alıyor? Ulu Tanrım, Azrail’i benim gözüme göster ki onunla savaşayım, bir daha can alamasın.

Tanrı bu sözlerden hoşlanmamıştı. “Bu adam beni tanımıyor, yarattığım düzene şükretmiyor.” diyerek, Azrail’den önce Dumrul’a görünüp benzini sarartmasını, sonra da canını almasını istedi.

Deli Dumrul kırk yiğidiyle yiyip içip eğlenirken Azrail çıkageldi. Onu başkası görmemişti. Azrail’i karşısında gören Deli Dumrul’un gözleri görmez, elleri tutmaz, kemikleri tuz gibi oldu. Azrail’e seslendi:

– Bre sakalcığı akça koca,

Gözceğizi fersiz koca,

Bre ne heybetli kocasın söyle bana!

Kazam, belam dokunur bugün sana!

Azrail bu sözlere öfkelendi:

– Bre deli namert,

Gözümün fersiz olduğunu neden beğenmiyorsun?

Güzel gözlü kızların, gelinlerin canını çok almışım.

Sakalımın ağardığını neden beğenmiyorsun?

Ak sakallı, kara sakallı yiğitlerin canını çok almışım.

Sakalımın ağarmasının nedeni budur.

Bre namert, öğünürdün:

“Al kanatlı Azrail elime geçse de öldürsem,

Güzel yiğidin canını kurtarsam” derdin.

İşte bre deli, geldim ki canını alayım.

Verir misin, yoksa benimle savaşır mısın?

Deli Dumrul bağırdı:

– Bre kapıcılar, kapıyı kapatın!

Sonra dönüp Azrail’e dedi ki:

– Bre Azrail, ben seni geniş yerde arardım. Dar yerde elime geçtiğin iyi oldu. Şimdi seni öldürüp o güzel yiğidi kurtaracağım!

Dumrul kılıcını çekmiş yürüyordu ki, Azrail güvercin olup pencereden uçtu. Böbürlendi Deli Dumrul, Azrail’in gözünü korkuttum sandı. Madem o güvercin olmuştu, Dumrul doğanıyla onu avlardı. Düştü Azrail’in peşine ama onu bulamadı. Bir iki güvercin öldürmüş evine dönüyordu ki Azrail bu kez atına göründü. Ürken at Dumrul’u silkeleyip yere atınca, Azrail göğsüne çöküverdi. İşte o zaman Dumrul’un diline eski sözleri pütürlü geldi. El aman dilemeye başladı:

– Bre Azrail aman,

Tanrı’nın birliğine yoktur güman!

Ben seni böyle bilmezdim,

Gizlice can aldığını duymazdım.

Tepesi büyük dağlarımız olur,

O dağlarımızda bağlarımız olur,

O bağlarda kara salkımlı üzümler olur,

O üzümü sıkarlar, al şarabı olur,

O şaraptan içen sarhoş olur.

Şarap içmiştim duymadım,

Ne söyledim bilmedim,

Beylikten usanmadım,

Yiğitliğe doymadım.

Canımı alma Azrail, medet!

Azrail, “Bre deli namert, bana ne yalvarıyorsun? Ulu Tanrı’ya yalvar! Benim elimden ne gelir? Ben de emir kuluyum!” deyince, Deli Dumrul bu kez Tanrı’ya yakardı:

– Yücelerden yücesin

Kimse bilmez nicesin!

Güzel Tanrı,

Daim duran güçlü Tanrı!

Baki kalan bağışlayıcı Tanrı!

Benim canımı alacaksan, sen al!

Azrail’e bırakma!

Tanrı, Dumrul’un birliğine inanıp şükretmesinden hoşnut kaldı. Azrail’e buyruğunu Dumrul’a iletmesini söyledi:

– Can yerine can bulsun, kendi canı azat olsun.

Deli Dumrul gitti babasına, öptü elini, açtı derdini:

Ak sakallı, aziz, izzetli canım baba!

Biliyor musun neler oldu?

Küfürlü söz söyledim,

Ulu Tanrı’ya hoş gelmedi.

Gökteki al kanatlı Azrail’e buyurdu,

O da uçup geldi,

Benim akça göğsüme kondu,

Hırıldatıp tatlı canımı alır oldu.

Baba, senden can dilerim, verir misin?

Yoksa, “Oğul Deli Dumrul” diye ağlar mısın?

Ak sakallı babası yanıt verdi:

Oğul oğul ey oğul!

Canımın parçası oğul!

Doğduğunda dokuz buğra kestirdiğim oğul!

Kara benzer kızımın, gelinimin çiçeği oğul!

Karşı yatan kara dağım gerek ise,

Söyle gelsin, Azrail’in yaylası olsun!

Soğuk soğuk pınarlarım gerek ise,

Ona içit olsun!

Tavla tavla koç atlarım gerek ise,

Ona binit olsun!

Katar katar develerim gerek ise,

Ona yüklet olsun!

Ağıllarda akça koyunum gerek ise,

Kara mutfak altında onun şöleni olsun!

Altın, gümüş, pul gerek ise,

Ona harçlık olsun!

Dünya şirin, can tatlı

Canıma kıyamam, belli bil!

Benden sevgili, benden aziz anandır

Oğul, anana git!

Deli Dumrul, babasından yüz bulamayınca bu kez anasına gidip yalvardı:

– Ana bilir misin neler oldu?

Gökyüzünden al kanatlı Azrail uçup geldi,

Akça benim göğsüme basıp kondu

Hırıldadıp canımı alır oldu.

Babamdan can diledim vermedi

Senden can dilerim, verir misin?

Yoksa, oğul deli Dumrul diye ağlar mısın?

Ak yüzüne acı tırnak çalar mısın?

Kara saçını yolar mısın?

Anası dedi ki:

– Oğul oğul ey oğul!

Dokuz ay karnımda taşıdığım oğul!

Dolama beşiklerde beslediğim oğul!

Dolu dolu ak sütümü emzirdiğim oğul!

Akça burçlu hisarlarda tutulsaydın oğul!

Pis dinli kâfir elinde tutsak olsaydın oğul!

Akçe altın gücüne dayanarak

Seni kurtarırdım oğul!

Yaman yere gitmişsin, gidemem!

Dünya şirin, can aziz,

Canıma kıyamam belli bil!

Anası da razı olmayınca; Deli Dumrul, Azrail'den karısıyla helalleşmek için izin istedi. Gidip karısına, bakalım ne vasiyet etti:

– Yüksek yüksek kara dağlarım sana yaylak olsun!

Soğuk soğuk sularım sana içit olsun!

Tavla tavla şahbaz atlarım sana binit olsun!

Penceresi altın otağım sana gölge olsun!

Katar katar develerim sana yüklet olsun!

Ağıllarda akça koyunlarım sana şölen olsun!

Gözün kimi tutarsa,

Gönlün kimi severse,
Sen ona var! İki oğlancığı yetim koyma!
Deli Dumrul’un helali şöyle yanıt verdi:
– Ne dersin, ne söylersin?
Göz açıp gördüğüm,
Gönül verip sevdiğim,
Koç yiğidim, şah yiğidim,
Tatlı damak verip öpüştüğüm,
Bir yastıkta baş koyup emiştiğim.
Karşı yatan kara dağları
Senden sonra ben n’eylerim?
Yaylarsam benim mezarım olsun!
Soğuk soğuk sularım
İçersem benim kanım olsun!
Altınını, akçeni harcarsam
Benim kefenim olsun!
Tavla tavla koç atlarına
Binersem, benim tabutum olsun!
Senden sonra bir yiğidi
Sevip varırsam, birlikte yatarsam
Alaca yılan olup beni soksun!

Senin o korkak anan, baban

Bir canda ne var ki, sana kıyamamışlar?

Arş tanık olsun! Sekizinci kat gök tanık olsun!

Yer tanık olsun! Gök tanık olsun!

Ulu Tanrı tanık olsun!

Benim canım, senin canına kurban olsun!

Ne ki Azrail hatunun canını almaya gelince, Deli Dumrul karısına kıyamayıp Tanrıya yalvardı:

– İmaretler yaptırayım senin için!

Aç görsem, doyurayım senin için!

Alırsan ikimizin canını birlikte al!

Bırakırsan ikimizin canını birlikte bırak!

Keremi güçlü Tanrı!

Deli Dumrul'un sözleri Tanrı'ya hoş geldi ve Azrail'e buyurdu: "Deli Dumrul'un babasının, anasının canını al! O ikisine de yüz kırk yıl ömür verdim." dedi.

Dedem Korkut geldi. Kopuzuyla çaldı söyledi. Boy boyladı, soy soyladı. Bu Oğuzname dilden dile dolaştı.

KANAT TAKMIŞ MASALLAR

GÖĞSÜ KINALI SERÇE

Göğsü kınalı serçe kuşu varmış, ufacık... Gök gürleyince yere yatar da ayaklarını havaya kaldırırmış. Görenler sormuş: “Ne yapıyorsun böyle serçecik?” O da demiş ki “Aman bre şu göğün altında çeşit çeşit mahlukât yaşar. Olur da gök yıkılırsa diye ayaklarımı dayanak yapıyorum.” “Bir yandan da” demiş, “korkudan kırk kantar yağım eriyor.” “Hadi ordan şaşkın” demişler, “Sen yoksun beş dirhem, nerde kırk kantar yağın eriyor?” Serçecik de demiş ki: “Her âlemin kendine göre kantarı var, dirhemi var; siz ne anlarsınız?”

ASFUR

Hani Simorg’un bedeninde her kuşa ait bir tüy bulunurmuş ya, Asfur’da da evrenin tüm güzellikleri bir su damlasının içinde eriyip öyle kanatlarında gezinirmiş sanki. Görkemli güzelliğindeki uyum; önce aklı durdurup gölgeye keser, çok geçmeden de yalnızca bir düşün bulutsu huzurunu verirmiş. Kimse ondan bir büyü gibi söz etmezmiş, çünkü onu görenler için tek gerçek halini alırmış kısa sürede. Anka boynunun başına değdiği yerde öyle bir turuncu varmış ki, Asi nehrinin denize döküldüğü Samandağ’da bile güneş suları onunki kadar tatlı bir rehavetle öpmezmiş. Günbatımının tüm renkleri kanatlarında birbirine karışır, gözlerinin etrafında o güne kadar hiçbir ovaya inmemiş bir gök rengi halkalanırmış.

Onu görenler –eğer dilleri kitlenmezse– hiçbir kelimenin içine sığıp rahat edemeden, birinden diğerine koşturur; eğer Afrodit bir dağın eteğiyse, onun güzelliğin zirvesi

olduğundan söz ederlermiş. Sözler giderek bir nehir gibi taşar, hayranları kendilerinden geçerek gitar, tar ve arp eşliğinde güzelliğinin dile sığmayacağını anlatan şarkılar söylermiş.

Asfur da bu sevince eşlik etmek, hiç olmazsa bir nebze teşekkür etmek istermiş. Ne ki şakımaya başladığı anda, bütün bu cömert sözler cam kırıklarına dönüşür, zavallıcıkta kesip kanatmadık yer bırakmazmış. Zira bu eşsiz güzellikteki kuşun sesi pek çirkinmiş. İşte ancak o zaman Asfur'un bir büyü, bir hayal olduğu söylenirmiş. Çünkü bozulup kırılabilen bir şey olurmuş nihayetinde; gerçek ise unufak yerlere saçılır, ilk rüzgârla da silinip gidermiş.

Garibim öyle üzülürmüş ki, yaprakları sımsıkı örülmüş kuytudaki ağaçlara saklanır, sonra dayanamayıp tekrar gün ışığına yakasını gösterir, derken mutlaka güzelliğine vurulan başka biri daha çıkarmış. Ve övgülerindeki görkem diğerlerini geride bırakır, Asfur heyecanlanır, hülyasına sığamaz olur, muradını ararmış.

Ama ne yazık ki, ağzını açtığı anda bu yakarılar, kimseye reva görülmemiş bir öfkeye, sözün nakışının da esirgendiği hakaretlere dönermiş. Sesinin çirkinliğiyle, güzelliğine ihanet ettiği için kızarlarmış ona. Hayranları ağızlarını bir küfür gibi buruşturup çekip giderlermiş ya, yeni gelenlerin sesini bağışlaması, bir çift kelâm etmesi için yalvarmaları eksik olmazmış. Asfur da başına gelenleri unutur, şakımaya başlarmış. Ama ne kadar da çirkinmiş sesi, nasıl da katlanılmaz!

Sonunda bu ikiyüzlü aynaya da, onun yalnızlığına da dayanacak hali kalmamış. Sözler birer lanet gibi üzerine yapışırken açmış kanatlarını. Dünyanın sonuna kadar gidecekmiş sanki ve her şey an içinde yiter ya da gökte küçücük bedeninin yol alabileceği bir yer kalmaz diye korktuğundan, hiç durmadan, hiç durmadan...

Öyle hızlı uçuyormuş ki, bakanlar üzerine renk tayfı giyen bir rüzgârın estiğini sanıyormuş. Ne bir damla su, ne bir lokma darı bulmaya yere inmeye tenezzül etmemiş. Buradan uzağa, çok uzağa, her şeyin unutulacağı kadar uzağa...

İnsan gözünde bir leke olarak bile kalmamak için göğün dokuzuncu katına çıkmış ve öyle hızlı kanat çırpmış ki, gök sanki kanat seslerinden örülmüş gibi gelmiş durup göğe bakanlara. Asfur'sa daha da uzağa diyormuş sürekli, toprağın gözlerinden çok uzağa, yaldız ve yakı arasındaki yanardöner sözlerden...

Yakacak bir damla kanı bile kalmamış da, o yine de kanatlarını yel yapmış, uçmuş, uçmuş, uçmuş... Derken birden kanatları boşalmış, kar gibi döne döne yere vurmuş. Bir de bakmış ki, düştüğü tarla başka bir topraktan, tepesindeki gökyüzü başka bir gökyüzü, rüzgâr desen başka bir nağmeden...

O, sıkışıp da kartopuna aba olmuş gökkuşağı gibi yere düşerken, iki çocuk hayretle ona doğru koşuyormuş. Asfur, belli ki giderken bedenini bu çocuklara bırakacakmış. Öyle içten, öyle merhametliymiş ki dokunuşları, ilk kez insan sıcağını teninde hisseden Asfur'un ömründen yana bir derdi kalmamış. Sessizliğinden hoşnut, huzurluymuş. Mutluluğun gök gibi kat kat içinde açtığını, belleğinin acılarından arındığını hissetmiş. Ağzını açıp bu dünyadan gitmeden önce teşekkür edecek gibi olmuş, ama tükenen soluğu minicik bir sese bile izin vermemiş. "Yazık" demiş, çocuklardan biri. "O kadar güzel ki..." Ve eklemiş diğeri "Evet ama bir düşünsene, bu kadar güzel bir kuşun asıl sesi kim bilir nasıl da güzeldir!"

Asfur, geride muhteşem bir renk yumağı bırakıp göğe açılmış. Uzağa, daha uzağa, daha da... Ta ki en yakına...

SİMORG

O ki Süleyman'ın gözdesi, değerli taşlarla ışıl ışıl kamaşır evdir diye kullandığı altın kafesi. Bak nasıl da eğiliyorlar önünde, sarayda Süleyman'ın Hüt Hüt kadar itibar ettiği yok bir tek kişi. Hüt Hüt desen, Süleyman'a o kadar saygı duyuyor ki, onu dünyadaki bütün insanların kralı olarak görüyor. Bir kral... İnsanların kralı... Peki ya kuşların kralı?

Derken derken bir kralın değeri, içinde gittikçe büyüyor ve onun yarattığı eksiklik de... Hüt Hüt mutsuz artık, bütün gün dalgın, bütün gece kırgın, hülyalı... Kuşların da bir kralı olmalı!

Bilgedir diye gidiyor soruyor baykuşa:

– Dünyadaki bütün insanların kralı Süleyman, ya bizlerin, biz kuşların kralı kim?

Baykuş ona bakmıyor bile, ama bütün gece Hüt Hüt peşinde aynı soruyu sorup durunca "Yok ki..." diyor, uçup gidiyor. Hüt Hüt gördüğü bütün kuşlara soruyor, çeşmeden akan suya, yuvarlanan taşa, rüzgârla sürüklenecekken ağzıyla çekiştirip durdurduğu buluta. Ne diyor hepsi? "Yok ki..."

Derken bir gün, bir şakayığın üzerindeki çiy damlası ona Simorg'dan söz etmiş. Krallarının Kaf Dağı'nın ardında demirden bir sarayda yaşadığını öğrenen Hüt Hüt kanatlarını yel yapmış uçarken, çiy damlası ona bu yolculuğun güçlüğünü anlatmaya çalışıyormuş.

Hüt Hüt ne yapmış etmiş, bütün kuşları etrafına toplamış ve onları hayatlarının amacının krallarına ulaşmak olduğuna inandırmış. Ama Kaf Dağı öyle uzakmış, üstelik yolculuk öyle zormuş ki, pek çok arkadaşı vazgeçmiş, pek çoğu bu fikri saçma bulmaya başlamış, bazıları konakladıkları ülkelerde âşık olup orada kalmış, bazıları yaşlanıp ölüvermiş, bazıları

da yorgunluktan uçamayacak hale gelip aflarını dilemiş. Ve geride kala kala yalnızca otuz kuş kalmış.

Derken gelmez sanılan günde Kaf Dağı'na varmışlar. Hemencecik gireceklermiş içeri, ne ki sarayın kapısındaki muhafızlar taş kadar hareketsizmiş. Ne kadar yalvarsalar para etmemiş. Muhafızlar bir türlü onları içeri almaya yanaşmıyormuş. Sonunda delirmenin eşiğine gelen Hüt Hüt şöyle demiş:

– Biz kralımız Simorg'u görebilmek için çok uzak bir diyardan evimizi, yurdumuzu, eşimizi dostumuzu terk ederek geldik. Pek çoğumuz öldü, pek çoğumuzun kanadında bir damlacık derman kalmadı. Biz Simorg'un yoluna canımızı koyduk. Simorg'la karşılaşamazsak, ölümle selamlaşırız.

Bunun üzerine muhafızlar kenara çekilmiş, kuşlar bir bekleme salonuna kabul edilmiş. Şans bu ya, salonda tam otuz tane taht varmış. Bir kuşu tutun avucunuzda, o küçücük kalbinden ne çok ses çıkar. Bir de şimdi yaşadıkları heyecanı düşünün. İşte otuz kuş heyecandan nefes almaya bile cesaret edemezken, birden koridorlarda bir ses çınlamış:

– Simorg geliyor, Simorg geliyor!

Kuşlar başlarını bu haykırışın geldiği yöne çevirmiş ve böylece otuz tahtın karşısına yerleştirilen otuz aynada kendi yüzlerini görmüş.

İran mitolojisinde önemli bir yer tutan Simorg, Türkçeye Zümrüdüanka olarak geçmiştir. Adı olup da, kendisi ortada bulunmayan bu kuş, Kaf dağının ardında yaşar. Anka adını, boynunun çok uzun olmasından ötürü almıştır.

Söylentiye göre, Simorg ya da diğer adıyla Anka, üzerinde her kuştan bir tüy taşırmış. Yani bedeni, bir kuşlar koleksiyonu gibiymiş. Bir çeşit kuşlar meclisi de diyebiliriz

ona. Bu yüzden anlattığımız masalla uyumludur. Zaten Simorg, bütün kuşların toplamı olduğu için, bu otuz kuşun oturdukları tahtlarda krallarını beklerken karşılarındaki aynada kendi yüzlerini görmesi şaşırtıcı değildir.

Simorg'un her kuştan bir tüy alarak oluşan bedenine karşılık, yüzü insan yüzü biçimindedir. Farsçadaki bir diğer adı da Sirenk'tir. Mecaz olarak, edebiyatta, yerine getirilmesi güç vaatler ve kolay kolay ele geçmeyen şeyler için kullanılır.

HARBE GİDEN SAKA KUŞU

Kırşehir'den Derlenen Bir Ocak Başı Masalı

Derleyen: Veysel Arseven

Anlatanın adı ve soyadı: Elif Erdoğdu

Nereli olduğu: Kırşehir'in, Karabadır köyünden

Yaşı: 73 (1879 doğumlu)

Kimden öğrendiği: Anasından

Ne suretle alındığı: Torunu Arif Erdoğdu'nun delâletiyle

Bütün kuşlar dünyaya ipdili gelince tüyü ağ imiş. Tanrı meleykeleri toplamış, guşları birbirinden ayırmak uçun, onnarı süslemiş. Meleykeler aralarında birini hükümdar yapmışlar. O da guşları güzel güzel boyamış. Tavuklar horozlar, ördekler, küllük guşları hepisi gözellermiş. Sona meleyke boyasını götürürken, sakakuşu pırrada uçmuş ûne gonmuş. Meleykeye geç kaldım, dimiş. Meleyke de, ben seni unuttum. Boya galmadı dimiş. Öyle diyince sakakuşu âlamış. Gözlerinde inci gibi yaşlar dökmüş. Meleyke de dimiş ki, seni ben boyayım da, hepisinde gözel olacıyın dimiş. Sona

boyamış, allı mıllı olmuş. Sona sakakuşu garısını almış bir öze varmış. Orda bir ağacın üstüne gonmuş. Bunun gonduğunu gören bir bekçi, ben bunu kırala götürürsem o bâğanır dimiş. Hemen bir tuzak gurup guşu tutmuş. Bunu saraya götürmüş. Gıral pek bâganmıs. Onu odasına goymuş. Bekçi meğersem dişi guşu getirmiş. Erkek saka garısının mapıslığına gızmış. Eline bir kılıç almış, omuzuna bir davul asmış yola çıkmış. Harbim var diye çaarmış. Bunun çaardını duyan gaz “N’oldu” diyi sormuş O da sebebini soylüyünce gaz cingan gimi baarmış. Vay namıssız gıral dimiş, bizim arkadaşları da her gün kesiyo, içine piriç dolduruyo, yiyo, dimiş. Bu gaz bütün kömeslere varmış, bunu söylemiş. Gazlar bir ordu olmuşlar.

Sakakuşu bir arının yanna varyo, savaş var diyo. Bey arı, sakakuşunun arkasında ötekiler de onun arkasında mızıka çalarak gidiyollar. Gaz ordusunun yanına gelince, onlar da yortmeye başlıyollar. Birini gomıtan seçmişler Gomıtan sandaliyye çıkmış, demiş ki: Gıral sakakuşunun garısını almış, yarin da bize gelir Bunun ûne geçelim. Arılar kılıçlarını ellerine almışlar, hazırız demişler. Ondan sona sakakuşu gene yola çıkmış, bir gani at görmüş, harbe gidyom dimiş. At ta guşa bakmış, niriye dımla o da gıral garımı aldı diyince, at dimiş ki, bu gıralı öldürelim, benim de tayımı aldı biniyo. At ta bütün atlara haber vermiş, atlar hop toplanmış. Bunnarın hepisi bir olmuşlar gidekene kediyne köpeye ırazgelmişler. Bizi de öldürüyo biz de giderik dimişler. Hepsi bir araya birikiyorlar. Kediyne kopân başı diyor ki, ey gaz milleti, arılar milleti, beygirler milleti, bugadar talim yiter, haydin ileri. Şehire gelekene goca ordular, sıralanmışlar. Bir ucu doğuda, bir ucu batıda. Arıların gürültüleri yeri göğü titrediyo. Atlar topçuymuş. Gıralın yanına varırkana sakakuşu hücum diye Arıların süngüleri parılamış, köpeklerin dişleri bilenmiş, atların ayakları havalanmış. Saka kuşunun garısını gurtarıp gıralı teslim itmişler.

Sözlük: Ag imiş: Ak İmiş/ Uçun: için/ Aralarında: aralarından/ Sona: sonra/ Üne: önüne/ Âlamış: ağlamış/ Gözlerinde: gözlerinden/ Olmi: gibi/ Hepisinde: hepisinden/ Çaardını: çağırdığını/ Gaz: kaz/ Piriç: pirinç/ Varırkana: varınca/ İtmişler: Almışlar.

EZOP HER ZAMAN

–Dersimiz hayat bilgisi–

MAHKEME

Yaşlanınca gözlerinin feri sönen bir kadın hekimden yardım ister. Eğer gözlerini iyileştirirse ona büyük bir ödül verecek; ama hekim başarısız olursa, tedavisinin karşılığında hiçbir şey alamayacaktır.

Hekim sık sık yaşlı kadını ziyaret etmeye başlar. Her seferinde de evdeki eşyalardan birkaçını yürütür. Birkaç hafta sonra kadın iyileşir. Bir de bakar ki ev talan edilmiş, içeri dolan rüzgârın çarpıp da ses çıkaracağı tek bir eşya kalmamış.

Hekimse başarısından gururludur ve elbette hakkı olan ödülü istemektedir. Ama yaşlı kadının ona hiçbir ödeme yapmaya niyeti yoktur. Sonunda iş mahkemeye varır. Kadın savunmasında şöyle söyler:

– Bu adamın söyledikleri doğrudur. Görmemi sağlarsa, ona büyük bir ödül vaat etmiştim. Başaramazsa, hiçbir ödeme yapmayacağımı da o kabul etmişti. Şimdi o beni iyileştirdiğini söylüyor, bense böyle olmadığını. Çünkü gözlerim hastayken evdeki her şeyi görüyordum, şimdi ise hiçbir şey göremiyorum.

ÇİFTÇİ VE OĞULLARI

Sürekli kavga eden oğullarından bezen çiftçi, birer sopa alıp yanına gelmelerini söyler. Sopaları birbirine bağlayarak, her birinin bu demeti kırmayı denemesini ister. Oğullardan hiçbiri sopaları kırmayı beceremez. Bunun üzerine çiftçi demeti bozar, sopalar tek tek kolayca kırılır. Tıpkı birlik

olduğunda kimsenin gücünün yetmediği, ama tek tek kolayca yıkılıp giden oğullar gibidirler...

ASLAN ÂŞIK OLUNCA

Aslanın biri ormancının kızına talip olur. Ormancı aslanın hışmından korktuğu için şöyle söyler:

– Ah ne talih, ormanlar kralı kızıma talip! Ne ki kızım dişlerinden ve pençelerinden korkuyor. Eğer dişlerini çektirip, pençelerini kestirirsen, çocukluğundan beri aslanlar gibi bir koca isterim deyip duran kızım seninle seve seve evlenir.

Karasevdalı aslan evlilik koşullarını hemen yerine getirir. Ama artık ormancı için o zararsız bir kedidir. Baba kız birer sopa alıp bir güzel pataklar aslanı, geçerler dalgalarını.

ÇAM AĞACI VE BÖĞÜRTLEN

Çam ağacı böbürleniyordu böğürtlene:

– Ne kadar önemsiz bir hayatın var senin. Hiçbir işe yaramıyorsun. Oysa ben olmasam insanlar nasıl ev yapar, eşya yapar? Gemileri direksiz ne işe yarar?

Omuz silkti böğürtlen, çam ağacına:

– Şimdi omzunda baltasıyla bir ormancı gelse, benim yerimde olmak için kim bilir neler verirdin?

HANGİSİ GÜÇLÜ?

Rüzgârla güneş tartışıyordu bir gün, hangimiz daha güçlü diye... Sonunda bir adamın paltosunu çıkarmak için yarışmaya karar verdiler. Rüzgâr var gücüyle esti. Ağaçlar yapraklarından, ipler üzerlerine asılı çamaşırlardan oldu. Adam eteği uçuşan paltosunu zor zapt etti. Üşümüştü, düğmelerini ilikledi, paltosuna iyice sarındı.

Sıra güneşe geldi. Güneş ışıl ışıl açınca, adam rahatladı. Güneş iyice yükseldi, adam paltosunu çıkardı, eline aldı, şarkı söyleye söyleye yoluna devam etti.

Rüzgâr öfkeyle kabardı, alıp başını gitti. Güneşse adamla birlikte gülümsedi. İkna gücü, kaba kuvveti kolayca yenmişti.

ODUNCU VE AZRAİL

Yaşlı bir oduncu bir gün öyle bunalır ki, yükünü sırtından aşağı atıp yakarır:

– Yeter artık, bıktım bu sefil hayattan. Artık al canımı!

Der demez Azrail beliriverir önünde.

– Ne istiyorsun?

Bükülüverir yaşlı adamın dudağı:

– Odun denkleri sırtımdan düştü, yeniden sırtlanmama yardım eder misin?

ZİYAFETE DAVET EDİLEN KÖPEK

Sokak köpeği hava atıp duruyordu etrafa. Şehrin ileri gelenlerinin katılacağı bir ziyafete davet edilmişti. Kimse inanmadı tabii ama o davetlilerin bacaklarının arasına

karışıp içeri giriverdi. Ne ki yemek aşırmaya çalışırken fark edildi, arkasına tekmeyi yedi. Köpek pencereden uçtu, yere yapıştı. Onun palavrasının nereye varacağını merak edip kapı önünde bekleyen arkadaşları sordu:

– Beyefendi, yemek nasıldı?

– Vallahi, dedi köpek. O kadar içmişiz ki evden nasıl çıktığımı bile hatırlamıyorum.

PELERİN İSTEYEN AY

Herkes ister de o niye istemesin, ay annesinden bir pelerin istemiş. Cevap vermiş anne:

– Sana uyacak pelerini nasıl bulayım? Şimdi ‘yeni ay’sın, yarın öbür gün dolunay olacaksın. Sonraki günlerde ise ne yeni ay, ne dolunaysın.

GEÇMİŞ OLSUN

Yaşlı geyik hastalanınca o kadar çok ziyaretçisi gelir ki, şaşırır bizimki. Meğer ne çokmuş seveni! Derken ziyaretçiler gider, yaşlı geyik gelenle gidenle konuşmaktan hiçbir şey yemediğini fark eder. Otların bol ve lezzetli olduğu bir yerde yaşamaktadır. Ne ki çayırında ne varsa artık konukların midesinde kalmıştır. Yaşlı ve hasta olduğu için ot aramaya gidemez, çok geçmeden de ölüverir. Hastalıktan değilse de, açlıktan...

HASAT ZAMANI GELDİ Mİ?

Mısır tarlasına kurmuştur tarlakuşu yuvasını. Derken günü gelir, mısırlar olgunlaşır. Yiyecek aramaya çıkan annelerini bekleyen yavrular çiftçinin konuşmasını işitir:

– Ooo hasat zamanı gelmiş. Komşulara haber salayım da, yarın sabah erkenden gelip mısırları toplayalım.

Anne kuş döndüğünde yavrular telaşlıdır.

– Korkmayın, der anne kuş. Yine de işittiğiniz her şeyi bana haber verin.

Sabah çiftçi boş yere bekler durur komşuları.

– Komşular vefalı çıkmadı, iyisi mi ben yarın akrabalarımla gelip hasadı bitireyim.

Yavru kuşlar bu lafı aktardığında, anne kuş yine sakin bir ifadeyle der ki:

– Merak etmeyin, daha gitme zamanımız gelmedi.

Sabah çiftçi bekler durur akrabalarını. Değil gelmek, gelmeyeceklerini bile söylememişlerdir. Bunun üzerine çiftçi der ki:

– Bu böyle olmayacak, en iyisi ben yarın üç beş adam tutayım da mısırları toplayalım.

O akşam tarlakuşu hemen bırakır yuvasını ve uyarır çocuklarını:

– İnsan bir işi başkalarına bedelsiz yaptıracağı fikrinden kurtulup, o işin gereğini yerine getirmeye karar verirse; o iş ertelenmez, yapılır.

FEDA EDİLEN

Oduncunun biri gider ormana, baltasına bir sap versinler diye yalvarır ağaçlara. Bunu masum ve küçük bir istek olarak gören orman halkı, ona bir dişbudak ağacını gösterir. Çok geçmeden oduncu döner ormana, vurur baltayı bütün ağaçlara.

Dişbudak ağacı anca baltanın ilk kesiğinde düşer tek tek hepsinin aklına.

NEDEN KOŞMALI?

Tavşanı gördüğü anda karnındaki canavarın çığlığını işitir tazı. Açar güçlü bacaklarını, kovalar tavşanı. Ama bu yarış hiç de umduğu gibi gitmez. Tavşan öyle zorlar ki avcısını, sonunda vazgeçer daha birkaç saat önce hızıyla böbürlenen tazı. Yüksek bir yerde durmuş onları seyreden keçi tazıyla dalga geçince, şöyle cevap verir ona:

– Unuttuğun bir şey var dostum. Akşam yemeğin için koşmak başka, hayatını kurtarmak için koşmak başka.

ASLANLARIN TARİHÇİSİ

Boşa değil, “Aslanlar kendi tarihçilerini yaratıncaya kadar, tarih avcıların tarihi olacaktır.” denmesi. Masal bu ya, bir adamla bir aslan arkadaş olmuş günün biri. Bunlar sohbet ede ede gezer dolaşırken, laf kimin üstün olduğuna gelmiş. Tartışma iyice alevlenmişken, karşılarına bir heykel çıkmış: Bir aslanı ayakları altına almış, muzaffer edasıyla mızrabını göklere savuran bir adam!

Adam böbürlene böbürlene bu heykelin insanın üstünlüğünü pek güzel anlattığını söylemiş.

– Sana öyle geliyor demiş, aslan. Bu insan elinden çıkma bir heykel. Ama bu heykeli bir aslan yapmış olsaydı; aslanın ayakları altında bir değil, en az on adam olurdu.

MEVLÂNA'DAN

-Semaha duran masallar-

ZEKÂNIN ZARAFETİ

Hırsız adamın cebindekine “kazandığı para” demek olur mu? Hırsızlıkla ulaşmıştır paraya, o da inek alır bu haramla. Neden sonra yaptıklarından pişman olup ineği bir hayır işinde kullanmaya karar verir. Gider Hacı Bektaşi Veli’nin dergâhına, der:

– Alın bu ineği kesin, dervişler afiyetle yesin. Lâkin söylemeden edemem, onu haram parayla aldım ben.

Veli kabul etmez. O da Mevlâna’nın dergâhına gidip aynı şeyleri söyler. Mevlâna kabul edince şaşırır:

– Hacı Bektaşi Veli reddetmişti, siz neden kabul buyurdunuz?

Mevlâna der ki:

– Bizler karga isek Hacı Bektaş bir şahindir. Şahinler, kargalar gibi her leşin üstüne konmaz.

Adam, Veli’nin yanına dönüp olanları anlatır ve şöyle bir yanıt alır:

– Biz bir tas su isek Mevlana bir okyanustur. Bir tas su bir damla pislik düşmeyle pislenir ama bir okyanus pislenmez.

MUSA ÇOBANA DEMESE MİYDİ?

Çobanın biri açmış ellerini “Ey güzel Allah’ım, neredesin?” diye haykırıyordu.

– Ses ver, adından başka her şeyi unutan kulun olayım. Elbiseni yıkayayım, çarığını dikeyim, elini ayağını öpeyim.

Bu sırada Musa arkasında durmuş, onu dinlemekteydi. Kızdı, haddini bilmeyip de dayısıyla konuşur gibi Allah'la konuşan çobana. Çoban mahcuptu, pişmandı, başı öne eğik oradan uzaklaştı. Hemen arkasından Musa'ya vahiy geldi:

– Senin görevin ayırmak değil, birleştirmektir. Oysa sen kulumu benden ayırdın. Onun için övgü olan, senin için doğru olmayabilir. Ona bal olan, sana zehir olabilir. Biz dile değil, cana bakarız. Aşklar her solukta farklı yanar.

Musa soluğunu yaka yaka koştu, çobanı buldu.

– Gönlünden ne geçerse söyle, benim lafıma aldırma, dedi.

Durgun bir su gibi dalgın cevap verdi çoban:

– Ben eski ben değilim, ondan geçtim artık.

ARZUNUN DÖRT İSMİ

Bir adam dört kişiye para verdi. Dördü de farklı millettendi. Biri bu parayla engura alacağını söyledi, Arap karşı çıktı. "Hayır, ben ineb isterim." dedi. Türk üzüm, Rum ise israfilde ısrar etti. Böylece başladılar kavga etmeye ama aslında hepsinin istediği aynı şeydi, yalnızca farklı isimler kullanmışlardı.

İŞİN SONU

Kuyumcuya gitti adamın biri, altın tartmak için terazisini istedi. Tersledi onu kuyumcu.

– Yürü git, bende elek yok, dedi.

– Bu ne biçim alay böyle, dedi adam. Ben elek değil, terazi istediğimi söylemedim mi?

Kaşları iyice çatıldı kuyumcunun.

– Dükkânda süpürge yok, diye çıkıştı.

Sinirlenmişti adam, bağırdı:

– Sağır mısın be adam! Terazi istiyorum ben.

– Ben sağır değilim ama sen ihtiyar bir adamsın, dedi kuyumcu. Şu tir tir titreyen ellerinle altını tartarken yere dökeceksin, süpürge isteyeceksin. Dökülen altın parçacıklarını tozla toprakla süpüreceksin, benden bir de onları ayıklamak için elek isteyeceksin. İşin sonunu görürüm ben, iyisi mi var git onun için.

ÜÇ ÖĞÜT

Tuzağa yakalanarak avlanmıştı. Ama serçe de serçeydi hani, pek yamandı, lafa tuttu avcıyı:

– Sen ki bugüne kadar ne külhan cüsseli geyikler yedin de yetinmedin, benim bir lokmacık etimle mi doymaya heves ettin? Gel sen benim bir lokma canımı bağışla, ben de dişinin kovuğuna girmez bir et parçası yerine, nimeti ömür boyu sürecek üç öğüt vereyim sana. Ancak şartlarım var: Öğüdün birini avucunda, ikincisini karşıki dama uçtuğumda, sonuncuyu ağaçta vereceğim.

Eh ne yapsın avcı, kabul etti koşulları. Serçe şakıdı:

– İlk öğüdüm, olmayacak şeyi söyleyenlere, kim olursa olsun inanma!

Bunları der demez pırr uçup karşı dama konuverdi.

– Olmuş şeye üzülme! Kaçırdığın fırsatların ardından ah edip vah edip kendini kedere verme. Yaşadığın anın değerini bil, pişmanlıkla zaman kaybetme.

Sonra da ekledi:

– Karnımda şöyle yumruk kadar, paha biçilmez bir inci vardı. Ama ne yapalım kısmetin değilmiş.

Avcı feryat figan bağırdı, kaçırdığı inci için bin pişman eyvahlandı. Serçe kızdı:

– Ne demiştim ben sana? Kaçırdığın fırsatlar için ah vah edip pişmanlıkla zaman kaybetme. İlk öğüdümü hatırla: Olmayacak şeye, kim söylerse söylesin inanma.

Avcının aklı başına geldi, bari üçüncü öğüdümü alayım dedi ama serçe yine lafı ağzına yapıştırıverdi:

– Boş versene, ilk iki öğüdümü tuttun mu ki üçüncüsünü vereyim?

Serçe uçup gidiverdi. Avcı şaşkındı; önce ne düşüneceğini, sonra ne diyeceğini bilemedi.

TANRI VE GÖLGELERİ

Adam öldürmüştü Süryanos, idam edilecekti. Mevlâna hırkasını çıkarıp üzerine atınca, cellâtlar “Mevlâna’nın himayesine aldığı bu genci asamayız.” dediler. Böylece bu Rum genci medreseye katıldı. Süryanos zamanla olgunlaştı, varlık birliğini görgüyle kavradı. Bilgisiyle coştu ve orada burada şeriata aykırı sözler söyleyerek kendini mahkemede buldu. Sordular:

– Sen Mevlâna’ya Tanrı diyormuşsun, doğru mu?

Süryanos:

– Haşa, dedi. Dilim yansın, öyle anlamsız laf edersem. Ben, Mevlâna Tanrı’yı yaratandır diyorum.

Mahkeme heyeti şaşkınlıktan donakalmışken, o devam etti:

– Küfür ve iman Tanrı’nın elinde, ölümle dirim de öyle. Ben kâfirdim, bana iman verdi; ölüydüm diriltti. Kuldum ben, beni Tanrı yaptı Mevlâna. Tanrı benim, o da Tanrı’yı yaratandır.

Gencin aklını yitirmiş olduğunu düşünen mahkeme, cezai ehliyeti olmadığı için onu serbest bıraktı ve böyle laflar etmemesini öğütledi. Genç dergâha dönüp, Mevlâna’ya olanları anlattı ve şu cevabı aldı:

– Kadıya diyecektin ki: Yazıklar olsun sana, eğer sen de Tanrı olmadıysan!

DÜŞSEL DÜŞÜNCELER

CHUANG TZU'NUN DÜŞÜ VE GERÇEĞİ

Chuang Tzu rüyasında kendini bir kelebek olarak gördü. Ama uyandığında kendini rüyasında bir kelebek olarak gören bir insan mı, yoksa kendini bir insan olarak gören bir kelebek mi olduğunu anlayamadı.

[1] Michael Ende, Gustav Meyrink’in masalını yeniden yazmış. Çeviren: Çağlar Tanyeri